

ŽELEZAR

JESENICE, dne 13. oktobra 1983

ŠTEVILKA 38 • LETO XXXII

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KUD, je kot predhodnik Železjarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železjar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Valj - Naslov: Uredništvo Železjarja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju Stev.: 421/1-72

KLJUB POVEČANI CENI JEKLA AKUMULATIVNA MOČ PANOGJE ŠE NADALJE PADA

Po sklepu zveznega izvršnega sveta so od 3. junija dalje dražji izdelki črne metalurgije za 34,52 %, železove rude pa za 35 %, kakor je bilo predvideno v projektu za spreminjanje cen v letu 1983. S tem je bila zaključena večmesečna razprava proizvajalcev jekla, porabnikov in pristojnih organov v zvezi z dilemami, kakšen nivo cen je potrebno odobriti, da bi se popravil zelo težek položaj, v katerega so prišle organizacije združenega dela črne metalurgije, na drugi strani pa, da porabniki jekla, ki se sami soočajo z velikimi težavami pri delu, s tem ne bi prišli v nekonkurenčni položaj, še posebej v pogledu izvoznih obveznosti.

»PLAT ZVONA NI SIGNAL ZA ZMEDO, TEMVEČ JE POZIV ZA NAPAD NA SOVRAŽNIKA...«

V duhu teh besed, ki jih je v preteklosti izrekel francoski revolucionar Danton, je potekala dvodnevna seja centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije s tem, da so bile kot sovražnik mišljene slabosti v lastnih vrstah zveze komunistov in progresivnih silah naše socialistične družbe nasploh, kakor tudi dejanski vzroki in žarišča za sedanje razvojne težave. »Poziv za napad« pa je ne seji pomenil trden in konkreten dogovor za ofenzivno in akcijsko naravnost zveze komunistov pri svojem delu za učinkovito odpravljanje vzrokov in žarišč za nestabilnost in nadaljnji razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Ta napad pa pomeni za komuniste tudi odgovornost za spreminjanje preživelih odnosov, navad in zavesti.

»Osma seja centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije,« je dejal v sklepnih besedah predsednik centralnega komiteja ZKS Andrej Marinc, »je pomembna kot bistvena faza v naših prizadevanjih za uresničevanje politike ekonomske stabilizacije. Zato mora pomeniti mobilizacijo vseh organiziranih subjektivnih sil, toda ne za sebe, ampak za aktivnost in cilje našega delavskega razreda in delovnih ljudi. Komunisti nimamo za sebe nikakršnih svojih ciljev in posebnih interesov. Naši interesi so interesi delavskega razreda, delovnih ljudi, da oni v sistemu naše socialistične in politične demokracije prevzemajo oblast v svoje roke.«

Cepprav so na osmi seji centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije zelo kritično in samokritično spregovorili tako o svojih slabostih, kot o vseh perečih, pa tudi nevarnih problemih za naš nadaljni razvoj, stvari niso dramatičirali, nasprotno, odločno so zahtevali od vseh članov zveze komunistov in od vseh organiziranih subjektivnih sil, da se v interesu delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, v interesu ustvarjalne aktivnosti uprejo in zavrnejo sleherni malodušje, ki se žal pojavlja tudi med člani zveze komunistov in da se s socialistično in samoupravno akcijo ter s političnim in idejnim bojem odločno, brez omahovanja in oportunitizma spoprimejo z vsemi vzroki in žarišči za nestabilnost in nezadovoljstvo delavcev in delovnih ljudi.

Na seji prav nič niso prikrivali dejstva, da je med delavci, delovnimi ljudmi in občani veliko nezadovoljstva pa tudi ustvarjalne kritike, ki izhajata iz prepočasnega uresničevanja dogovorjenega, oziroma kljub dolgoročni stabilizacijski naravnosti, še vedno prisotnim odstopanjem od dogovorjenega oziroma opredeljenega v ustavi in zakonu o združenem delu ter drugih zakonih, samoupravnih sporazumih, družbenih dogovorih in dokumentih zveze komunistov in to od temeljnih samoupravnih skupnosti do občine, republike in federacije. V razpravi na seji centralnega komiteja je nekdo dejal, da pri iskanju vzrokov za sedanje stanje ljudi kaj radi uporabljajo znano misel, »da riba pri glavi smrdi«, vendar pa da pri tem pozabljajo, da je takih »riba in ribic, ki smrdijo pri glavi« povsod nekaj, od temeljnih organizacij in krajevnih skupnosti navzgor. S tem je seveda mislil na kadre in njihovo odgovornost, pa tudi njihovo stabilizacijsko naravnost in obnašanje, kar pa je v najtesnejši povezavi s kadrovske politiko, pri kateri smo odstopali pri odločitvah merilih: znanje, sposobnost in opredeljenost za sistem socialističnega samoupravljanja, pa tudi z našim oportunitizmom, ker nismo dovolj zgodaj odstranili oziroma zamenjali prve »smrdeče glave ali glavice« in dovoljevali, da se je od njih »okužilo še več glav in glavice«.

Seveda pri tem ne bi smeli uprizarjati velikih afer ali »lovov na čarovnice«, temveč izhajati iz že navedenih odločilnih meril kadrovanja in odgovornosti kadrov za sedanje in bodoče početje, za delo in nedelo. Predsednik Marinc je v svojem referatu na seji zanikal govoriče, da v republiki niso uveljavili odgovornosti in kadrovske menjave. Zaradi rotacije, reelekcije in slabosti pri delu je bilo samo v letu 1982 zamenjanih okrog 28 odstotkov poslovnih delavcev, 80 % predsednikov skupščin občin in 90 % predsednikov izvršnih svetov, 62 odstotkov članov izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in 72 odstotkov članov centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije.

Ob vsem tem pa je bila še posebno na osmi seji poudarjena odgovornost vseh članov zveze komunistov, ki sprejetih usmeritev, nalog in programa dolgoročne ekonomske stabilizacije ne bodo uresničevali. Za take ni prostora v zvezi komunistov, kakor tudi ne za tiste, ki ne bodo z vso odgovornostjo krepili in uresničevali idejne in akcijske enotnosti zveze komunistov.

Pri uresničevanju vseh teh nalog, pa tudi ostalih, ki jih je sprejela zadnja seja centralnega komiteja ZKS, bo torej potrebna kritično ustvarjalna beseda, kateri bo morala slediti enotna idejno politična akcija, oziroma dejanja, pri čimer pa ne bomo smeli sramežljivo skrivati velikih dosežkov dosežanj razvoja naše socialistične skupnosti pa tudi ne ohrabrujočih rezultatov dosežanj stabilizacijskih prizadevanj. Današnji poudarek na kadrih naj podkrepimo z znano mislijo Edvarda Kardelja, da se v zgodovini ne dogaja nič samo po sebi in da je »vsak korak naprej odvisen od ljudi, od njihove sposobnosti, da na sleherni stopnji družbenega razvoja spoznajo dejanske probleme, da odkrijejo prave možnosti za njihovo razreševanje ter da se znajo boriti za uresničevanje teh možnosti in takih rešitev.« Ob objektivnih težavah, ki pestijo našo družbo, pa tudi konkretna okolja, moramo ta čas zelo odgovorno, kritično in samokritično postaviti v ospredje težave, ki so posledica slabosti nas samih in slabosti v vrstah socialističnih in demokratskih ustvarjalnih sil družbe in jih začeti organizirano in odgovorno odpravljati.

Povsem jasno je, da so cene jekla pri nas že dalj časa depresirane, ne glede iz katerega zornega kota jih gledamo. Če jih vzporejamo, na primer, v odnosu na tako imenovane svetovne cene, to je ino-domicilne cene posameznih evropskih proizvajalcev, je to odstopanje v zadnjem času dobilo velika razmerja, ker pri posameznih grupah izdelkov znaša tudi več kot 60 %.

Za izdelavo kvantificiranega pregleda novih cen izdelkov črne metalurgije, po podaljšanem veljavnem samoupravnem sporazumu, so bili uporabljeni kriteriji in metodologija predvideni s tem sporazumom in obravnavanih ter sprejetih na koordinacijskih odborih za uresničevanje.

(Nadaljevanje na 2. strani)

V instalcijski delavnici (foto S. Kokalj)

Z INVENTIVNO DEJAVNOSTJO V PRETEKLEM MESECU SMO PRIHRANILI VEČ KOT 80 MILIJ. DIN

V septembru so odbori za gospodarstvo v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela obravnavali več prijav tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej ter petnajst predlogov pozitivno ocenili in odobrili nadomestila. Skupni prihranek je bil 80.132.025, din, za kar je šestinštirideset novorajcev prejelo 884.375,70 posebnih nadomestil, ali 1,10 % od ugotovljenih koristi.

Avtorjem Ivanu Mescu, Janezu Zaveljcinu, Jerneju Markežu, Milanu Vovku in Mirku Podgoršku je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za zamenjavo hausmanita z železovim oksidom in lesno moko pri

elektrodi Jadran S. V skupni proizvodnji TOZD Elektrode zavzema elektroda Jadran že vrsto let vidno mesto, saj je namenjena množični uporabi. Za proizvodnjo praška za oplasčanje teh elektrod uporabljajo

poleg domačih tudi uvoženo surovino (rutil in hausmanit). Avtorji te izboljšave so na osnovi številnih poizkusov uvoženega hausmanita tega zamenjali z železovim oksidom, ki je stranski produkt regeneracije kislin v TOZD HVB, in z višjim deležem lesne moke. S spremembo v plašču so se izboljšale tudi varilne tehnične lastnosti elektrode. To elektrodo so poimenovali Jadran S in je bila na tržišču zelo ugodno sprejeta.

Avtorju Slavku Bizilju je bilo za spremembo plašča elektrode Emona odobreno izplačilo prvega posebnega nadomestila. Pri izdelavi elektrodne mase za oplasčanje elektrode Emona uporabljajo različne organske in anorganske surovine, med njimi tudi azbest, zdravju zelo škodljivo snov. Slabi delovni pogoji pri sejanju, polnjenju silosov in vreč in pri presipavanju in tehtanju azbestne moke, so vodili avtorja predloga v spremembo sestave elektrodne mase. Azbestno moko je zamenjal s kalцитom, kaolinom in lesno moko, v novi elektrodni masi pa se je zmanjšal delež rutila in feromangana.

(Nadaljevanje na 7. strani)

NALOGE SINDIKATA PRI URESNIČEVANJU DOLGOROČNEGA PROGRAMA GOSPODARSKE STABILIZACIJE

»Zveza sindikatov Slovenije pri opredeljevanju svojih nalog za uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije v Socialistični republiki Sloveniji izhaja iz spoznanj, da je dolgoročni program zavezujoče napotilo vsem dejavnikom našega družbenopolitičnega sistema in da je njegovo izpolnjevanje temeljni delavsko-razredni interes vseh delavcev in delovnih ljudi. Ta spoznanja v tem trenutku opredeljujejo tako smeri kot tudi način delovanja zveze sindikatov na vseh ravneh in v vseh okoljih.«

To je uvodni poudarek v nalogah Zveze sindikatov Slovenije pri uresničevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, ki jih je sprejel republiški svet Zveze sindikatov Slovenije. Za Zvezo sindikatov Slovenije, njene organizacije in organe, v nadaljevanju poudarja dokument, je odločilnega pomena, da svoje delovanje pri izpolnjevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije usmerijo zlasti na tista vprašanja pridobivanja in delitve dohodka, ki opredeljujejo, zagotavljajo

ter utrjujejo socialistični samoupravni družbenoekonomski položaj delavca v združenem delu in v družbeni skupnosti kot celoti. Ta vprašanja so:

— Najširša aktivnost za doseganje z družbenimi načrti sprejetih ciljev za pridobivanje oziroma povečanje realnega dohodka, kot edine realne materialne podlage za krepitev reprodukcijske sposobnosti gospodarstva in samoupravnega odločanja delavcev o vseh vprašanjih in (Nadaljevanje na 2. strani)

V OSEBNEM DOHODKU SO UPOŠTEVANI TUDI KVALITETNI VPLIVI

Kritični meseci z izjemno visoko odsotnostjo so za nami. September je na prehodu, ko se postopoma delovni ritem normalizira. V letošnjem septembru se to občutno pozna na proizvodnih rezultatih, od tod pa izhaja tudi večji osebni dohodek.

Vsak mesec ugotavljamo, da so pogosti dela in doseženi rezultati ter osebni dohodek po temeljnih organizacijah zelo različni. Ta mesec so bile uspešne predvsem temeljne organizacije hladne predelave. Glede na predhodne mesece se je učinkovitost dela izboljšala zlasti v TOZD HV Bela in Želbljarna, kjer se je tudi osebni dohodek najbolj povečal (za 8,5 oziroma 10,3 %). Pomembno pri tem je, da so bile povečane količine proizvodnje namenjene predvsem za izvoz.

Mnogo slabši delovni rezultat in s tem osebni dohodki, so doseženi v vročih valjarnah. Ob povečani prisotnosti na delu so bile dosežene nižje količine proizvodnje, kar pomeni izdaten padec produktivnosti v vseh teh valjarnah. Nižja produktivnost v

TOZD Valjarna debele pločevine je bila pričakovana zaradi rednega letnega remonta, v drugih dveh valjarnah pa je šlo predvsem za nepredvidene zastoj. Slabši proizvodni rezultat v teh dveh valjarnah se izdatneje odraža v osebnih dohodkih, ker mesečne obveznosti zaradi nepredvidenih težav nimamo pravice zniževati.

Opazna značilnost osebnega dohodka za september je tudi močno povečan delež nadur. Čeprav bi glede na dolžino meseca pričakovali eno do dve uri manj plačanega delovnega časa na delavca kot v avgustu, se to zaradi večjega obsega nadur ni zgodilo. Pri tem gre za izjemno velik obseg nadur predvsem v TOZD Valjarna debele pločevine in (Nadaljevanje na 7. strani)

ŽE V ZAČETKU MESECA SPODBUDNI DELOVNI IN IZVOZNI REZULTATI

Po desetih dneh izpolnjevanja mesečnih planskih obveznosti za oktober so v proizvodnih temeljnih organizacijah izdelali 38.004,2 tone skupne proizvodnje in s tem izpolnili družbeni plan 93,4 %, nekoliko zmanjšani operativni program pa 98,5 %.

V TOZD PLAVZ so delavci v tem času izdelali 5.052,5 tone groblja, kar je 2,5 % nad planirano količino.

V TOZD JEKLARNA so delavci v SM jeklarni izpolnili planirano proizvodnjo, v elektro jeklarni pa za njo zaostajajo za 5,5 %. Skupno so v desetih dneh izdelali 12.884 ton surovega jekla in za načrtovano količino zaostajajo za slaba dva odstotka.

V prvih desetih dneh oktobra so v šestih odpremnih dneh kupcem poslali 8.089 ton gotovih izdelkov in storitev. S tem je bil družbeni plan dosežen 72,5 %, zmanjšani operativni program pa 89,7 %.

Doseganje prodajnih obveznosti v prvi polovici meseca je sorazmerno nizko, vendar se prodaja gotovih izdelkov in storitev vedno poveča v drugi polovici leta.

Od mesečne izvozne obveznosti, ki je za oktober 7.930 ton, v vrednosti 3.857.780 ameriških dolarjev, so temeljne organizacije izvoznice v sedmih dneh zunanjim kupcem odposlale 1.135 ton izdelkov v skupni vrednosti 555.960 dolarjev. S tem so bile v sedmih dneh izvozne obveznosti izpolnjene 14,40 %.

V SEPTEMBRU SMO DELALI BOLJE KOT MESEC POPREJ

(Nadaljevanje na 6. strani)

KLJUB POVEČANI CENI JEKLA AKUMULATIVNA MOČ PANOGA ŠE NADALJE PADA

(Nadaljevanje s 1. strani)

nje in uporabo samoupravnih sporazumov. Po določilih tega sporazuma so pridobljeni pogoji za povečanje cen jeklenim izdelkom od 43,7 do prek 64 %, za železovo rudo pa za prek 90 %.

Opredeljevanje za občutno nižji osvojeni odstotek povečanja cen jeklenim izdelkom je bilo pogojeno z uresničevanjem stabilizacijskih ukrepov in še posebno z uresničevanjem proporcij opredeljenih v protinflacijskem programu, oziroma projektu za spreminjanje cen v letu 1983. Z odobrenim povečanjem cen za 34,52 % so ponovno oškodovane železarnice, ker se z novimi cenami samo delno nevtralizirajo negativni učinki, ki so bili izzvani s podražitvijo surovin, reprodukcij materialov in uslug na domačem tržišču, kakor tudi negativnimi učinki v zvezi s podražitvijo uvozne komponente, najsi bo v zvezi z direktno podražitvijo surovin, najsi bo zaradi izmenjave paritete domače valute.

Ker se je nekaterim nepoznavalcem problematike zdelo novo povečanje cen jeklenih izdelkov visoko, moramo ponovno opozoriti na nekatera dogajanja, ki že več let tišijo črno metalurgijo na področju primarne delitve. Poznavalci gospodarskih gibanj ni nepoznano, da so odnosi cen na našem tržišču že dolgo moteni na škodo surovinskih dejavnosti. Pospešeni tempo inflacije, ki deluje na tržišču, samo še bolj moti te odnose. Cene izdelkov črne metalurgije so namreč pod neposrednim družbenim nadzorom in njihovo povečanje je mogoče samo na osnovi posebnih sklepov, vedno z zakasnitvijo, in nikdar v enaki vrednosti, s katero bi nadoknadili motnje, ki so jih povzročile neogibno povečane cene. Nasprotno temu se cene številnim drugim proizvodom svobodno oblikujejo na tržišču in naraščajo občutno hitreje ter stalno narušavajo odnos med »INPUT« in »OUTPUT« (medsebojni odnosi gospodarskih sektorjev) v črni metalurgiji, ki je zelo intenzivna pri porabi materiala za uresničevanje svojega proizvodnega procesa.

Studija, ki jo je leta 1982 izdelal Institut za družbene znanosti pod naslovom »Položaj panoge v primarni delitvi«, je neizpodbitno potrdila, da so črna metalurgija, rudniki železove rude in proizvajalci koksia ob elektrogospodarstvu v najbolj neugodnem položaju v pogledu primarne delitve. To je samo še ena potrditev, da se že več let dejansko ne izvršuje politika, ki se deklarativno napoveduje v vseh dokumentih, s katerimi se opredeljuje ekonomska in razvojna politika države. Zdi se, da bi ravno v letošnjem letu, ko je vprašanje surovin in njihovega zaostajanja za splošnim gospodarskim razvojem postalo skrajno zaostreno, morali začeti s selektivno politiko pri diferenciranju povečanja cen posameznih izdelkov.

Vzporedni pregled povečanja cen od 1978. leta dalje do danes, nam kaže, da so cene izdelkov črne metalurgije stalno zaostajale za splošnim gospodarskim porastom cen. Tako je bilo, na primer, ustvarjeno povečanje cen v industriji in rudarstvu v letu 1979, v odnosu na leto 1978 računano december — december) 14,9 %, medtem ko je bilo v črni metalurgiji to povečanje 12 %; v decembru 1980 je povečanje cen v industriji doseglo 39,8 % in v črni metalurgiji 37,9 %, v letu 1981 so se cene industrijskih izdelkov v odnosu na leto 1980 povečale za 45 %, izdelkov črne metalurgije pa za 33 %. Taka gibanja so nakazovala, da je nujno potrebno skozi primarno delitev čim prej izboljšati položaj črne metalurgije, kar je bilo doslej samo delno narejeno v letu 1982.

V času uveljavljanja devalvacije dinarja v lanskem oktobru, je bilo dogovorjeno, da se bo panogam, pri katerih bo menjava paritete domačega dinarja močno delovala na povečanje stroškov proizvodnje, negativen učinek zaradi povečanja cen materialov za reprodukcijo, dober del nadoknadil skozi cene. Po izračunih, narejenih v strokovnih službah splošnega združenja črne metalurgije Jugoslavije, je bil ta negativen vpliv menjave kurza dinarja takšnih razmer, ki so zahtevale povečanje cen jeklenih izdelkov za okrog 12 %. Kot je znano, je bilo priznано le 6 % povečanje in to do decembra 1982. leta. Tako je na tej osnovi nastal negativen učinek v panogi v višini okrog 9 milijard dinarjev, ki ni mogel biti kompenziran in so bile železarnice dejansko oškodovane. Na ta način je tudi devalvacija v oktobru leta 1982 prispevala k slabitvi akumulativne

splosnosti organizacij združenega dela v črni metalurgiji.

V bistvu so od gospodarske reforme v letu 1965 dalje cene jekla stalno z večjo ali manjšo stopnjo odstopale v odnosu na ino-domicilne cene proizvajalcev v Zvezni republiki Nemčiji, državi, v kateri so cene jekla, s sporazumom med našimi proizvajalci in porabniki jekla dogovorjene, da bodo eden od kriterijev pri oblikovanju naših cen. To odstopanje cen jekla je bilo še posebno izrazito pri nas od 1980. leta, v nekaterih obdobjih pa je predstavljalo tudi 30 %, kar je stalno siromašilo panogo in jo pripeljalo do današnjega ekonomskega stanja. Poskusi železarn, da bi izboljšale svoje cene in se s tem izvlekle tudi iz izgub, so stalno naleteli na odpor, in to ne samo industrije za predelavo kovin, temveč tudi nekaterih državnih organov, kakor odmev znane ekonomske politike, ki je več let držala nizko ceno električne energije, premoga in drugih proizvodov bazične industrije v korist predelovalne industrije, s tem pa prispevala k današnjim globokim strukturalnim neskladjem v gospodarstvu.

Kadar je govor o akumulativni moči organizacij združenega dela je potrebno vedeti, da poleg primarne delitve, tudi pogoji gospodarjenja prispevajo k vedno večjemu siromašenju panoge. Znano je namreč, da je črna metalurgija grajena za domače tržišče in ne direktno za izvoz. Trajno nerešena vprašanja načina financiranja razširjene reprodukcije imajo za posledico, da je investicijska izgradnja nedokončana in da posebno zaostajajo rudniki in primarna faza proizvodnje. To v današnjem času dvostransko negativno deluje na poslovanje panoge. Najprej je ona devizno negativna, ker je namenjena domačemu tržišču in drugo, v situaciji, k kapacitete niso zaključene, pa so izgrajene naprave v veliki meri odvisne od uvoza surovin in polizdelkov, organizacije združenega dela nimajo možnosti za nakup potrebnega repromateriala iz uvoza, da bi delali s stopnjo zaposlenosti, kar zagotavlja rentabilno proizvodnjo.

Da bi bil problem še težji, organizacije združenega dela, ki so imele intenzivno investicijsko izgradnjo na osnovi tujih kreditov, in to so z večjim ali manjšim obsegom skoraj vse železarnice, niso sposobne več, zaradi gibanja v odnosih valut, vračati posojil in obresti, zaradi stalnega povečevanja kurznih razlik. Samo od oktobra lanskega leta do konca letošnjega junija je, na primer, vrednost dinarja v odnosu na ameriški dolar padla za okrog 40 %. Glede na to, da črna metalurgija mora uvoziti nekatere metalurške surovine (v ce-

loti premog za koksiranje in nekatere vrste ferolegur, delno železovo rudo, jekleni odpadki, polizdelke, ognjestalni material, rezervne dele idr.), so proizvodni stroški zelo obremenjeni z delovanjem kurznih razlik prek uvoznih komponent. Poseben problem je odplačevanje obresti za posojila.

Da bi nevtralizirali negativne učinke povečanih cen prek uvoznih komponent, v zadnjem času povečanja cen na domačem tržišču, kakor tudi negativne kurzne razlike v zvezi z inozemskimi krediti, so računice pokazale, da bi bilo potrebno povečati cene izdelkov črne metalurgije za 46,7 %. To seveda ne bi pomenilo izboljšanje ekonomskega položaja v odnosu na lansko leto, temveč samo nevtraliziranje dodatno nastalih negativnih učinkov, oziroma vplivov.

Odobreno povečanje cen za 34,52 %, je samo 74 % potrebnega povečanja cen, kar pomeni v bistvu nadaljnje upadanje akumulativne sposobnosti črne metalurgije.

Ko se razmišlja o tej problematiki, ne bi smeli pozabiti tudi na to, da je eden od vplivnih faktorjev za neugoden ekonomski položaj panoge tudi dolgoletno nerešeno financiranje njenega razvoja, še posebno primerne faze, ki so zelo zaostale v razvoju. Proizvajalci jekla so skupno s porabniki jekla nakazovali možnost, da se delno s cenami poskušajo reševati največja neskladja, do katerih je prišlo pri investicijski izgradnji. Za to so tudi zakonski pogoji opredeljeni v 41. členu zakona o osnovah sistema cen in družbeni kontroli cen. Tudi v tem pogledu se na žalost ni uspelo in tako je izgradnja primarnih faz proizvodnje še nadalje odprta in proizvodnja jeklenih izdelkov bo z dobrim delom odvisna od možnosti uvoza surovin in polizdelkov.

Primeri v svetu nas stalno učijo, da tudi daleč bolj dograjena in produktivnejša industrija gradnja in jekla ni več v stanju da sama, brez pomoči širše skupnosti — v raznih oblikah — premosti sedanjo krizo, ki že od sredine sedemdesetih let pretresa gospodarsko življenje tako industrijsko razvitih, kakor tudi dežel v razvoju. Taka podpora družbe pri nas res ne more iti samo prek cen, toda mora biti vključena v določeni sistem selektivnega prednostnega dela in razvoja industrije, ki mora domačemu tržišču zagotoviti osnovni reprodukcijski material. S spontanim gospodarskim razvojem brez domiselne in usmerjene pomoči črni metalurgiji, le-ta ne bo v stanju podpreti osnovne usmerjenosti ekonomske politike — izvozne ambicije industrije za predelavo kovin.

(Prevod iz Čelika štev. 102, junij 1983)

V SEPTEMBRU SMO PRESEGLI OPERATIVNI NAČRT PRODAJE

S prodajo in storitvami prevalljanja v višini 33.983 ton smo v septembru za 1 % presegli operativni načrt prodaje, nekoliko višji družbeni načrt prodaje pa smo količinski izpolnili 94 %. Ugodni rezultati prodaje se odražajo tudi na doseženi skupni zunanji realizaciji, ki v septembru znaša 2.037 milij. din in je presegla načrtovano višino, pri tem pa so poleg osnovne realizacije in storitev prevalljanja svoj delež prispevale tudi storitvene TOZD, ki so prav tako presegle načrtovano realizacijo storitev.

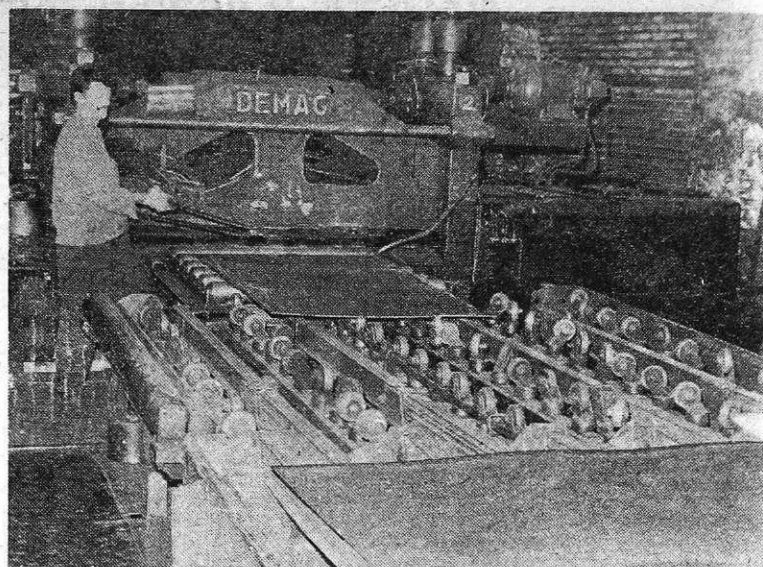
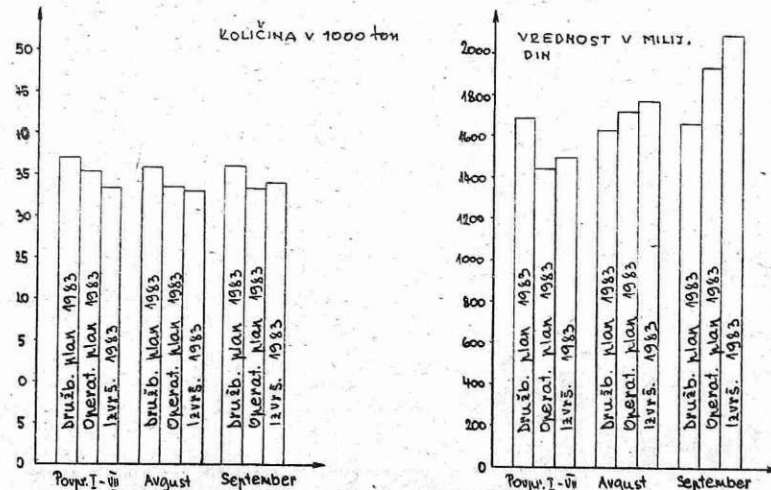
Kljub z družbenim planom visoko postavljenimi načrti prodaje, smo v septembru presegli količinske in vrednostne plane s prodajo izdelkov iz TOZD Livarna, Valjarna debele pločevine, Jeklovlek in Željalna. Tudi v ostalih TOZD večinoma presegajo načrtovano vrednost prodaje, nekotko slabše rezultate pa so dosegli v TOZD Hladna valjarna Bela (ob upoštevanju prevalljanja znaša zaostanek le 1 %, Vratni podboji (količino prodaje so dosegli, zaostajajo pa pri realizaciji zaradi nizke prodajne cene teh izdelkov) ter v TOZD Monter Dravograd.

V devetih mesecih letošnjega leta smo s prodajo in storitvami prevalljanja v višini 301.445 ton ustvarili, ob upoštevanju dobrih rezultatov storitvenih TOZD, 14.590 milij. din skupne zunanje realizacije, kar je pri količini 96 % doseganje operativnega programa prodaje, oziroma 91 % doseganja precej visoko postavljenega družbenega plana, vrednostno pa smo operativni program prekorčili, medtem ko smo družbeni načrt skupne zunanje realizacije izpolnili 95 %.

Gledano po posameznih TOZD vidimo, da so v devetih mesecih z družbenim načrtom postavljene programe v večini TOZD dosegli ali se jim približali, nekoliko večji zaostanki, če upoštevamo tudi storitve prevalljanja, ki so nam precej pripomogle k doseganju načrtov, so vidni

le v TOZD Valjarna bluming štekel, Profilaria in Monter Dravograd. Pregled doseganja načrtovanih prodajnih cen nam kaže, da so v devetih mesecih vse TOZD presegle načrtovano višino, izjema je le TOZD Vratni podboji, kjer so dosegli s prodajo svojih izdelkov le 81 % načrtovane prodajne cene.

GRAFIČNI PRIKAZ PRODAJE ZA OBDOBJE JANUAR—SEPTEMBER — OSNOVNA REALIZACIJA IN STORITVE PREVALLJANJA

V adjustaži bluming-štekel na Javorniku (foto I. Kučina)

NALOGE SINDIKATA PRI URESNIČEVANJU DOLGOROČNEGA PROGRAMA GOSPODARSKE STABILIZACIJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

problemih družbene reprodukcije, osebnega in družbenega standarda delavcev in vseh delovnih ljudi. Zveza sindikatov ne bo pristala na načrte pridobivanja dohodka, ki slonijo na zidanju cen in stroškov ali pretežno na posojilnih odnosih. Zveza sindikatov mora s svojim delovanjem zagotoviti, da bodo o vsakem delu dohodka za naložbe, skupne in splošne potrebe v TOZD široko in demokratično razpravljali, vsako zahtevo po novih prispevkih in davkih pa preverjali z vidika reprodukcijske sposobnosti gospodarstva oziroma družbenega dela in zaščite življenjske ravni delovnih ljudi.

Uveljavljanje socialističnega samoupravnega načela delitve po delu in rezultatih dela, ki morajo biti oblikovana tako, da bodo slehernega delavca spodbujala k boljšemu delu, boljšemu gospodarjenju z rezultati tekočega dela in s celotnim minulim delom ter h gospodarjenju s časom; da bodo postavila osebni dohodek v neposredno odvisnost od doseženega dohodka in čistega dohodka; da bodo zagotovila uveljavljanje načela »za približno enako delo in prispevek k rezultatom dela, približno enak osebni dohodek«.

Samoupravna organiziranost združenega dela z vidika uveljavljanja dohodkovnih odnosov ter samoupravnega združevanja dela in sredstev. Še posebno v združevanju dela in sredstev sindikati vidijo naše največje notranje rezerve.

Zagotavljanje socialne varnosti delavcev in njihovih družin na temelju ustavne pravice dela in prispevka k rezultatom dela, socialistične solidarnosti ter vseh pravic na tej osnovi. V zvezi s tem pa je izredno pomembno idejno-politično delo med delavci, ki morajo biti seznanjeni s celotno problematiko družbene reprodukcije, z odvisnostjo svojega življenjskega in materialnega položaja od produktivnosti lastnega dela in dela drugih delavcev, od gospodarjenja in združevanja dela in sredstev. V tej nalogi je, poleg drugega poudarjeno, da sindikalne organizacije morajo povsod tam, kjer so osebni dohodki nižji kot v isti ali sorodni organizaciji zahtevati odkrivanje in odpravljanje vzrokov za to ter z najširšo akcijo doseči, da bi z boljšim gospodarjenjem, z bolj smiselno organizacijo dela, z boljšim vrednotenjem proizvodnega in ustvarjalne

ga dela, vendar da pri tem ne bodo zmanjševali stimulacije drugih delavcev, — odpravili nizke osebne dohodke oziroma osebne dohodke manjše od 10.000 din. Sindikati se bodo tudi zavzemali za učinkovitejšo preprečevanje nastajanja razlik v družbenoekonomskem položaju ljudi, ki niso posledica rezultatov dela ter preprečevali, da bi se dohodek oziroma družbena lastnina neupravičeno ali nezakonito prelivala v oseba oziroma zasebna sredstva in se celo kapitalizirala.

Zmanjševanje vseh oblik neproduktivne režije v vseh sektorjih družbe in odpravljanje »jalovih« delovnih mest, zmanjševanje nepotrebnega administrativnega aparata ter boj proti neživljenjskim, uradniškim postopkom in birokratskim odnosom do ljudi.

V zvezi s temi vprašanji oziroma nalogami mora zveza sindikatov zagotoviti natančno spoznavanje dolgoročnega programa stabilizacije ter zavestno sprejemanje odločitev in posledic, ki jih učinkovito izpolnjevanje programa predvideva, zahteva in prinaša.

Zveza sindikatov mora zato zagotoviti, da bodo opredeljene in naloge iz dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije upoštevane pri sleherni družbenoekonomski odločitvi in vključene v vse samoupravne normative akte in da se bodo tudi izpolnjevale. Načrti za leto 1984 zato morajo vsebovati programe za povečanje gospodarske učinkovitosti, smotnosti dela in poslovanja.

Vse te naloge in naloge, ki izhajajo iz programa gospodarske stabilizacije je treba stalno spremljati in ugotavljati izpolnjevanje sprejetih usmeritev. Pri tem mora biti sindikat s svojim delovanjem kolektivna opora organom samoupravljanja, delegacijam za družbenopolitične in samoupravne interesne skupnosti in delavski kontroli, da bodo sposobni javno obravnavati vse tiste, ki bodo ravnali v nasprotju z delavsko razrednimi interesi, opredeljenimi v dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije ter sprožiti postopek za ugotavljanje samoupravne in družbene odgovornosti.

Dokument republiškega sveta Zveze sindikatov zahteva v svojem sklepem delu, da organi in organizacije zveze sindikatov kritično ocenijo svoje metode in oblike dela ter jih izpopolnijo, da bodo čim bolj učinkoviti pri svojem delovanju, ki mora izhajati iz teh usmeritev in biti opredeljeno v konkretnih operativnih programih dela. Pri uresničevanju teh usmeritev in nalog pa se organizacije in organi zveze sindikatov morajo opirati na delavske množice, katerih razmišljanje je elementarno socialistično in samoupravno.

Železarski globus

INDONEZIJA

V mestu Cilegon na zahodni Javi gradijo novo indonezijsko železarno z elektro jeklaro in z napravo za kontinuirno vlivanje slabov, vročo in hladno valjarno trakov. Za to železarno je prejelo zahodnonemško podjetje Mannesmann-Demag-Sack naročilo za dobavo »na ključ« naprave za elektrolitsko prevlečenje trakov s kositom (bela pločevina). Proizvodna zmogljivost železarne bo 130.000 ton trakov in pločevine letno, obratovati pa bo pričela leta 1985.

NALOŽBE V SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE PO PRVEM POLLETJU

Z letošnjim polletjem smo prišli ravno do koledarske polovice petletnega srednjeročnega obdobja 1981-1985. Po planu investicijskih za sedanjih srednjeročnega obdobja bi naj porabili za to obdobje po predvideni planirani porabi do letošnjega polletja 8.576 milijonov din, od tega za osnovna sredstva 7.275 milij. din. Pri tem so bile upoštevane cene iz leta 1980, kot je bilo predpisano in so jih vsi uporabljali pri izdelavi srednjeročnega plana.

Doslej, ali bolje rečeno, do 30. junija 1983, so v vseh delovnih organizacijah SOZD Slovenske železarnice porabili za naložbe v tem srednjeročnem obdobju okoli 5.400 milij. dinarjev po tekočih dnevnih cenah. To pomeni, da je bilo za vrednost, načrtovano po cenah iz leta 1980, uresničeni manj naložb, oziroma, da je bilo za načrtovana dela in opremo treba plačati več. Realizacija planiranih naložb je torej še slabša, kot na prvi pogled izgleda. Razumljivo je, da je bilo s pogodbami za opremo in druga dela ter storitve pridobljenih več sredstev, kot je porabljenih. Še zdaleč pa ne toliko, da bi bile vsaj približno uresničene načrtovane naložbe.

Od naložb, ki so za SOZD Slovenske železarnice v srednjeročnem planu prednostne, je doslej priča edino rekonstrukcija in modernizacija valjarne v železarni Ravne. Investitor je moral projekt deliti na pet časovno zamaknjenih faz in se bo realizacija zavlekla že v novo srednjeročno obdobje. Za jeseniško železarno 2 so priprave še vedno v teku, med temi tudi pridobivanje potrebnih soglasij za uvoz opreme in reševanje financiranja naložbe. Bančni konzorcij, ki naj bi omogočil kreditiranje realizacije prednostnih naložb v slovenski črni metalurgiji, še vedno ne obstaja. Že dolgo se rojeva, ni pa še rojen in ne more prav zaživeti. Že nekajkrat je bilo rečeno, da je načelno vse dogovorjeno in so vse zainteresirane temeljne banke že dale svoj pristanek, zatika pa se, kot vse kaže, pri sredstvih in tudi do konca septembra kaže, da se ne bo rešeno združevanje bančnih sredstev, čeprav je bil to eden izmed rokov, ko naj bi bilo formiranje konzorcija že rešeno. Za letošnje leto so torej slabi izgledi, da bi lahko računali z bančnimi sredstvi, kajti samo še trije meseci nas ločijo do zaključka leta. Če bi imeli vsa potrebna soglasja in rešeno vprašanje financiranja, bi lahko takoj pričeli z uresničevanjem naložbe železarna 2. To bi seveda bistveno spremenilo tudi porabo sredstev in s tem primerjavo z letnim planom naložb. Lastna akumulacija in združena sredstva, ki jih združujejo kupci, bi brez težav omogočila, da letos začnemo z deli. Zaenkrat je delavski svet železarnice Jesenice na svoji drugi seji 24. julija 1983 sprejel sklep, da za zagotovitev povečanja priključne moči elektroenergije za železarno 2 združi iz sredstev skupne akumulacije 1.105 milij. din, tako da bi že letos vplačali elektrogospodarstvu 700 milij. din.

V železarni Štore so izdelali nov investicijski program za povečanje kapacitet proizvodnje jekla. Od leta 1981, ko je decembra delavski svet SOZD Slovenske železarnice že enkrat ugotovil vsklajenost planirane naložbe s srednjeročnim planom razvoja SOZD, se je seveda investicijska vrednost povečala, spremenili pa so se tudi nekateri drugi podatki v projektu. Investicijski program je pravkar v obravnavi pri namenski komisiji, pri Ljubljanski banki in republiški komisiji za oceno družbene upravičenosti naložbe. Ko so bile prednostne naložbe razporejene tudi po dinamiki, je bilo predvideno, da bi v Štoreh pričeli z deli eno leto potem, ko bi pričeli z gradnjo železarnice na Jesenicah. Tako je bilo dogovorjeno leta 1981, ko je obstajalo upanje, da se bo jeseniško železarno začelo graditi leta 1982. Sedaj je že jasno, da letos s pričetkom realizacije štorskega projekta ni mogoče računati, kaj bo pa prineslo leto 1984, bomo pa še videli.

Ko ocenjujemo realizacijo naložb v prvem polletju letošnjega leta, če izvzamemo seveda prednostne naložbe, potem smo lahko še kar zadovoljni. Naložbe, ki so bile ob pričetku leta že v teku, se uresničujejo brez večjih, ali bolje rečeno, brez nepričakovanih težav. Izvajalci del in dobavitelji opreme normalno zamujajo roke in tudi občasne težave z deviznimi in dinarskimi sredstvi niso za investitorje nič neobičajnega. Nekaj nad 7 milij. dolarjev vrednosti izvožene opreme omogoča dosti dobro izvajanje naložb, ki so v teku, čeprav kasnjajo.

V šestih mesecih letošnjega leta so v vseh delovnih organizacijah SOZD SŽ porabili za naložbe 1.998 milij. dinarjev. V primerjavi z letnim planom (načrtovana poraba za letošnje 6.392 milij. dinarjev) pomeni šestmesečna poraba 31 % letnega plana. Če letni plan prepolovimo, je polletni plan porabe sredstev izpolnjen 62 %. Takšna poraba je premajhna, je pa

za okoli 9 % boljša, kot je bila poprečno leta 1982.

Kaj za SOZD SŽ pomeni poraba sredstev za naložbe v prvih šestih mesecih? V tem času je minimalna amortizacija 2.074 milij. dinarjev. Ko prištejemo k minimalni amortizaciji še amortizacijo, ki jo v nekaterih delovnih organizacijah oblikujejo nad minimalno in k temu še prosti del iz ustvarjenega dohodka, dobimo ustvarjeno akumulacijo. V letošnjem prvem polletju je ta bila 2.633 milij. dinarjev, kar je precej več, kot je bilo porabljenega za naložbe.

V primerjavi z minimalno amortizacijo predstavljajo v prvem polletju porabljena sredstva za naložbe 96 %, v primerjavi z ustvarjeno akumulacijo pa 75 %. Če ocenjujemo realizacijo naložb v prvem polletju po teh odnosih, potem moramo ugotoviti, da je bila slaba.

To, kar velja kot enoten pogled na rezultate uresničevanja planiranih naložb za sestavljeno organizacijo, ne velja za posamezne delovne organizacije. Ob tem, ko so na Jesenicah realizirali komaj 38 % polovice letno načrtovane realizacije vrednosti naložb, so v Ravnah porabili 96 % sredstev in v Štoreh 73 %. Podobno je tudi s predelovalci žice. Skupna realizacija je nad 62 %. Posamezno so pa porabili najmanj v Žitni Celje, komaj 24 % polletno načrtovanih naložb. Ostali trije predelovalci pa so porabili približno enako: Veriga 96 %, Plamen 95 % in v Tovilu 97 %. Pri predelovalcih je ustvarjena amortizacija skoraj še enkrat večja, kot je šestmesečna poraba sredstev za naložbe. To pomeni, da je bil že plan zelo skromen in predvsem imajo ravno zaradi tega tudi visoke deleže porabe v odnosu na plan.

Kaj pa se dogaja pomembnejšega glede naložb v delovnih organizacijah? V železarni Jesenice je gradnja vakumske naprave, ali bolj razumljivo povedano, naprave za ponovno metalurgijo, v zaključni fazi. Poskusno obratovanje in uvajanje nove tehnologije bo potekalo v zadnjem tromesečju letošnjega leta.

V železarni Ravne je pred zaključnimi deli tudi naložba v modernizacijo jeklarne. Poskusno obratovanje nekaterih naprav ponovne metalurgije in naprave za odprševanje pa bo že v letu 1984. Pred nekaj meseci je bila slovesna otvoritev in pričetek poskusnega obratovanja v novi livarni posebne litine. V kovačnici bodo zaključena dela na adjustažnem delu in proti koncu leta bo pričela z obratovanjem tudi nova žarilna peč.

Kot že rečeno, so dobili soglasje za modernizacijo valjarne in so v teku dela druge faze.

Tudi na področju predelave so v železarni Ravne nadaljevali dela in uvajajo proizvodnjo v obratu krožnih žag in karbidnih trdin. Od aprila letos izvajajo tudi naložbo v posodobitev proizvodnje pnevmatskih strojev. Naložbo, ki jo je delavski svet

SOZD SŽ potrdil že julija 1981, so pričeli uresničevati šele letos in pričakujejo, da jo bodo dokončali približno v letu dni.

V železarni Štore so v juliju odprli nov jeklovlek in livarno za hidravlično litino. V obeh obratih so pričeli tudi s poskusno proizvodnjo. Sedaj še dopolnjujejo opremo in nekatera dela in bo naložba zaključena do konca letošnjega leta.

V Verigi Lesce je v teku naložba, ki je bila potrjena decembra leta 1982, in sicer dopolnitve in modernizacije v TOZD Tovarna industrijske opreme (TIO). Do julija so porabili 41 % v projektu predvidenih sredstev. Poskusno obratovanje prve linije za galvanizacijo je še vedno v teku. Dobave sestavnih delov druge linije kasnijo, prav tako oprema za čistilno napravo. Če kasnitve ne bodo prehude, bo do konca leta pričela obratovati tudi druga linija za galvanizacijo in bo usposobljena za dela tudi čistilna naprava za odplake.

V Plamenu Kropa je v teku gradnja skladišča gotovih izdelkov. Dela bi morala biti v kratkem zaključena in bodo še letos pričeli s koriščenjem novega skladišča.

V Tovilu Ljubljana sta razširitev in modernizacija tovarne pretežno končani. Dograjene naprave so v poskusnem obratovanju. V teku so še dela pri urejanju okolice in v končni montaži je oprema za sušenje galvaniziranih delov. V oddelku za plinsko cementacijo so tudi še v teku montažna dela. Nekaj opreme za oddelek termične obdelave še manjka, oziroma kasni dobava, manjka tudi še nekaj opreme iz uvoza, vendar lahko rečemo, da bo naložba v Tovilu letos v celoti zaključena.

V Žitni Celje nadaljujejo z deli na hali, ki je bila prvotno namenjena za selitev proizvodnje sit, sedaj pa se še niso odločili za končno uporabo. Objekt bo letos dograjen.

V teku je še nekaj naložb za namensko proizvodnjo, pri katerih je realizacija dokaj uspešna.

Za sedanjih obdobje je značilno, da je omejevanje možnosti uvoza izdatno spodbudilo iznajdljivost domačih strokovnih kadrov. Načelo »naredi si sam!« je dalo izhod že mnogim težavam, ko je bilo treba nadomestiti uvozno opremo. Zanimivo je, da pri nekaterih strojih z začudenjem ugotavljajo, da bodo doma narejeni celo cenejši kot uvoženi. Res je, da bo morda nekaj več težav in več okvar pri prvem stroju. Pri drugem in naslednjih strojih bo že bolje — pomembno je, da uspešno obratujejo.

Združevanje sredstev porabnikov jeklenih izdelkov za razvoj črne metalurgije, oziroma za prednostne naložbe v SOZD Slovenske železarnice, poteka mogoče celo ugodneje, kot smo pričakovali. Doslej je podpisalo samoupravni sporazum že 138 porabnikov za vrednost 951 milij. din. Upamo, da bo združevanje sredstev potekalo enako ugodno, kot poteka podpisovanje samoupravnega sporazuma. Seveda bodo ta sredstva potrebna šele takrat, ko bo izvrševanje načrtovanih naložb dalo osnove tudi za izvrševanje danih obvez železarn porabnikom.

Milan Marolt

Po sklepih samoupravnih organov vabimo k sodelovanju več delavcev, ki bodo opravljali prosta dela in naloge:

v TOZD Valjarna bluming-štekel

1 — adjuster pločevine, adjuster svitkov, pomočnik pri peči, II. ravnalet, plamenski rezalec, odnašalec polizdelkov, prekladalec polizdelkov.

Vsa navedena dela se opravljajo v treh izmenah in je poprečni osebni dohodek okoli 15.000.00 dinarjev.

Delavci, ki bi opravljali ta dela, morajo biti stari 18 let ter imeti ustrezne psihofizične sposobnosti, katere se ugotavljajo na pregledu ob sprejemu.

2 — strojni brusilec blumov

Delo se opravlja v treh izmenah. Poprečni osebni dohodek je okoli 20.000.00 dinarjev.

Za opravljanje del morajo biti kandidati stari 18 let in imeti zaključeno poklicno šolo (ključavničar, električar, valjavec)

v TOZD Hladna valjarna Jesenice

1 — voznik viličarja

Delo se opravlja v dveh in treh izmenah. Poprečni osebni dohodek je okoli 19.000.00 dinarjev.

Za opravljanje del morajo imeti kandidati izpit za voznika viličarja. Zaželeno so delovne izkušnje na podobnih delih oz. nalogah.

v TOZD Valjarna debele pločevine

1 — varilec specialist

Dela se samo dopoldan, poprečni osebni dohodek je okoli 18.000.00 dinarjev.

Za opravljanje del mora kandidat imeti zaključeno poklicno šolo za varilca oz. drugo ustrezno sorodno šolo.

Vsi kandidati naj pošljejo prijave v 15 dneh od dneva objave na kadrovski sektor železarnice Jesenice.

Dopisujte v Železarja

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 17. DO 23. OKTOBRA

17. oktobra, Tine MARKEŽ, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Cesta talcev 4/a, tel. št. 83-345.
18. oktobra, Jakob MEDJA, vodja OTK, Jesenice, Titova 1/a, tel. št. 81-117.
19. oktobra, Leon MESARIČ, vodja TOZD Želbljarna, Jesenice, Titova 3, tel. št. 81-216.
20. oktobra, Srečo MEŽNAR, vodja TOZD Jeklovlek, Mojstrana, Dovje 107.
21. oktobra, Vladimir OBLAK, vodja TOZD Strojne delavnice, Jesenice, Titova 1/a, tel. št. 81-727.
22. oktobra, Jože OSVALD, vodja Livarne, Rateče 21, tel. št. 88-012.
23. oktobra, Janko PERNE, vodja investicijskega razvoja, Jesenice, Titova 20, tel. št. 81-904.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po železarni, svoje vtišne vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI
PONEDELJEK — 17. 10.	MATIJA URH	DUŠAN BAK
TOREK — 18. 10.	MARTIN BRUMAT	JANEZ JAKŠIČ
SREDA — 19. 10.	JOŽE PEZDIRNIK	MIHA ŠLIBAR
ČETRTEK — 20. 10.	BORUT CEGNAR	BERTI KRAPEŽ
PETEK — 21. 10.	ZDENKO CUND	ANTON KAVČIČ
SOBOTA — 22. 10.	JOŽE RAVNIK	FRANC CERKOVNIK
NEDELJA — 23. 10.	FRANC BERNIK	DUŠAN POLAJNAR

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 17. do 22. oktobra bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta: dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta: dr. Marija Može-Kovačič.
ZA BORCE: dr. Marija Može-Kovačič.
POPOLDNE: II. obratna ambulanta: dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta: dr. Želimir Cesarec.
SOBOTA, 22. oktobra, samo dopoldne:
II. obratna ambulanta: dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta: dr. Želimir Cesarec.

ZOBNE AMBULANTE

DOPOLDNE: II. zobna ambulanta: dr. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta: dr. Bela Gazafi.
Za borce vsak dan od 11. do 12. ure: dr. Alojz Smolej.
POPOLDNE: I. zobna ambulanta: v. dent. Viktor Strazišar.
SOBOTA, 22. oktobra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta: v. dent. Viktor Strazišar.

Po sklepu delavskega sveta TOZD Vratni podboji in na osnovi določil statuta TOZD, razpisna komisija TOZD Vratni podboji v DO SŽ — Železarna Jesenice z o. s. o. l. 64270, Jesenice, C. železarjev 8

RAZPISUJE PROSTA DELA IN NALOGE

VODJA TOZD VRATNI PODBOJI, Jesenice

Poleg splošnih pogojev, predpisanih z zakonom, morajo kandidati za opravljanje navedenih del in nalog izpolnjevati še naslednje pogoje:

— da imajo visoko šolsko izobrazbo in pet let uspešnega dela v industriji
— da imajo moralno politične in etične kvalitete ter aktiven odnos do razvijanja samoupravnih odnosov.

Mandat izbranega kandidata bo trajal štiri leta.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev (diploma, opravljanje dosedanjih del in nalog, delovni dobi) v zaprti ovojnici z oznako »za razpisno komisijo TOZD Vratni podboji«, v roku 15 dni po objavi, do vključno 28. oktobra 1983, na naslov: Kadrovski sektor, Železarna Jesenice, 64270 Jesenice, C. železarjev 8.

ODSOTNOST V SEPTEMBRU IN DEVETIH MESECIH

	MES. SEPTEMBER				9 MES. 1983			
	% bol.	% dop.	% ost.	% sk.	% bol.	% dop.	% ost.	% sk.
PLAVŽ	8.49	10.57	1.25	20.31	8.40	9.48	0.77	18.65
JEKLARNA	11.60	8.38	1.36	21.34	9.39	9.94	1.06	20.39
LIVARNA	7.82	13.17	2.07	23.06	7.48	11.31	0.80	19.59
VALJ. BL. ŠT.	7.47	11.51	0.74	19.72	6.91	10.52	0.74	18.17
VALJ. ŽICE	7.51	8.57	1.32	17.40	7.26	10.89	0.99	19.14
VALJ. DEB. PL.	7.23	13.76	0.74	21.73	6.96	9.38	0.60	16.94
HL. VALJ. BELA	7.67	8.52	1.84	18.03	6.67	10.06	1.49	18.22
HL. VALJ. JES.	7.81	9.72	1.41	18.94	7.52	10.71	1.00	19.23
ŽIČARNA	8.88	10.73	0.96	20.57	9.40	10.82	0.95	21.17
PROFILARNA	9.24	7.17	2.00	18.41	9.88	9.53	1.19	20.60
VRATNI PODBOJI	8.60	6.76	1.26	16.62	11.01	9.48	0.65	21.14
JEKLOVLEK	7.56	9.50	1.01	18.07	7.48	10.49	0.95	18.92
ELEKTRODE	13.52	8.91	1.68	24.11	7.38	6.50	0.43	14.31
ŽELBLJARNA	9.75	8.40	1.44	19.59	11.74	10.03	1.03	22.80
STROJ. DELAV.	7.83	10.94	1.40	20.17	7.28	10.36	0.85	18.49
REMONT. DELAV.	6.08	9.18	1.28	16.54	6.58	10.16	0.58	17.32
VZDRŽEVANJE	6.92	8.93	1.32	17.17	7.07	9.96	0.72	17.75
ENERGETIKA	4.98	11.87	1.30	18.15	5.17	10.37	1.07	16.61
TRANSPORT	8.31	11.28	1.34	20.93	8.81	9.75	0.99	19.55
DS KO-FI	5.53	11.21	0.97	17.71	6.53	10.28	0.46	17.27
DS K S I	7.37	10.08	1.69	19.14	7.93	9.22	1.01	18.16
DS E T N	4.13	11.89	1.46	17.48	4.18	10.59	0.85	15.62
DRUŽ. PREH.	10.05	10.31	0.58	20.94	8.98	9.31	0.31	18.60
ŽELEZARNA	7.88	10.10	1.31	19.29	7.65	10.13	0.86	18.64

6. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

Tako kot vedno so se tudi tokrat prve dni v mesecu sestali člani odbora za gospodarstvo, in sicer v torek, 4. oktobra. Obravnavali so naslednje točke dnevnega reda: pregled izvrševanja sklepov prejšnje seje, ocena izvrševanja operativnega programa za mesec september in predlog programa za oktober, analiza finančnega rezultata za avgust in kumulativno za osem mesecev, izračun gibljivega dela osebnega dohodka za mesec september, odobritev dodatnih sredstev amortizacijskih zamenjav za žebeljarski stroj, uvedba ur za manjkajoče, nakup univerzalne strožnice Prvomajska za TOZD Vzdrževanje, odpisi in pripisi razlik pri poslovanju s tujino in razno.

Odbor je najprej obravnaval poročilo o izvrševanju sklepov prejšnje seje in ugotovil, da so sklepi izvršeni oziroma se redno izvajajo. Na znanje pa so vzeli tudi analizo o problematiki enakomernosti odpreme, ki jo je pripravil sektor za ekonomiko na podlagi sklepa odbora preteklega seje.

Kadrovski sektor je skupaj z ostalimi strokovnimi službami pripravil (skladno s sklepom tega odbora) predlog za spremembo osnov za nadomestila bolezenske odsotnosti do 30 dni glede na uvedbo premijskih sistemov.

Člani odbora so po uvodnih obrazložitvah strokovnih služb in poslovnega odbora predlog obravnavali in v razpravi oblikovali naslednje sklepe:

- Strokovna služba — oddelek za nagajevanje — naj do konca leta pripravi osnutek progresivnega nagajevanja nadpovprečne produktivnosti.

- Posebna delovna skupina, ki dela na spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o skupnih merilih in osnovah za delitev osebnih dohodkov in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji Železarna Jesenice v okviru projektne naloge »Nadaljnji razvoj družbenoekonomskih odnosov v Železarni«, naj pospeši svoje delo s tem, da v predlog dopolnitev in sprememb vnese tudi predlog, naj bi delavec dobil za daljši čas bolezenske odsotnosti z dela višje nadomestilo, za krajše pa nižje od osnove predhodnih 12 mesecev.

Pod drugo točko so obravnavali oceno skupne in blagovne proizvodnje ter realizacijo za mesec september, pripombi ni bilo. Obravnavali so tudi oceno izvrševanja izvoza za mesec september in ugotovili, da je bil količinski realiziran 82,5 %, vrednostno pa 84,5 %.

Pri obravnavi predloga programa za mesec oktober je odbor opozoril na sklep 3. 2. druge seje odbora, ko je sklenil, da operativni programi posameznih temeljnih organizacij ne smejo biti vrednostno in količinsko nižji od gospodarskega načrta. Za mesec oktober je operativni program temeljne organizacije PROFILARNA nižji od gospodarskega načrta, zato je odbor sklenil, naj poslovodni odbor ustrezno ukrepa in revizira operativni program te temeljne

organizacije. Sklenili so tudi, da lahko količinsko in vrednostno manjši operativni program temeljna organizacija sprejme le v primeru večjih objektivnih vzrokov (kot, na primer, pomanjkanje vložka). O tem mora obvezno obvestiti poslovodni odbor.

Predstavnica finančno-računovodskega sektorja je prisotnim posredovala obširno informacijo o finančnem rezultatu za avgust in kumulativno za osem mesecev. Odbor je sprejel ugotovitvene sklepe v zvezi z eksterno realizacijo, doseženim planom storitev prevajanja, vrednostno in planirano realizacijo, prodajnimi cenami in cenami izdelkov metalurške dejavnosti.

Odbor je v zvezi s predlogom strokovne službe za izračun gibljivega dela osebnega dohodka za september sprejel naslednji sklep:

- Izplačilo osebnega dohodka za september se poveča za približno 34 milij. din. Ta znesek se razdeli vsem delavcem temeljnih organizacij in delovnih skupnosti v enakem odstotku na njihov osebni dohodek za opravljeno efektivno delo in se obra-

čuna kot dopolnilno merilo za izboljšanje poslovnih rezultatov. Dodatni del gibljivega osebnega dohodka je akontacija za dosežene poslovne učinke v preteklih treh mesecih, ko so osebni dohodki zaostajali zaradi slabšega doseganja planiranih količin proizvodnje.

Odbor je po obrazložitvi vodja TOZD Žebjarna in poslovodnega odbora sprejel sklep o odobritvi dodatnih sredstev v višini 1.500.000 dinarjev za tečajne razlike in dodatna dela pri stroju za valjanje žičnike.

Prav tako je po uvodnih obrazložitvah poslovodnega odbora in vodja vzdrževanja HVŽ odobril sredstva v višini 1.023.038,90 dinarjev za nakup univerzalne strožnice PRVOMAJSKA tip TVP 300, 1600 s pripomo-

V nadaljevanju je potrdil še predlog izvoza za razrešitev reklamacije firme Oerlikon in sklenil, da je treba o razrešitvi reklamacije obvestiti TOZD Hladna valjarna Bela, posredovati pa jim je treba tudi poročilo komisije, ki je proučevala upravičenost reklamacije.

Ob koncu seje je odbor sprejel še sklep v zvezi z vračilom kredita, ki ga je TOZD Žebjarna najela za izplačilo premije.

Na znanje je vzel še informacijo, da vse temeljne organizacije niso sprejele modela vključevanja izvozne realizacije v sistem delitve osebnih dohodkov. V zvezi s tem je sklenil, da morajo vse temeljne organizacije, ki modela niso sprejele, ponovno o tem razpravljati in ustrezne sklepe posredovati do 10. oktobra. Tem temeljnim organizacijam se izvozna realizacija ne vključuje v sistem delitve osebnih dohodkov za nazaj.

Z. V.

4. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE PRI DS ŽELEZARNE

V ponedeljek, 26. septembra, so se na 4. redni seji sestali člani odbora za splošne zadeve pri delavskem svetu Železarne. Pri pregledu izpolnjevanja sklepov druge in tretje seje so ugotovili, da so vsi uresničeni, v zvezi z vlogo, ki se nanaša na obnovo doma na Čebinah (sklep tretje seje) pa so sprejeli dopolnilni sklep.

Odobrenih je bilo pet službenih potovanj v tujino, in sicer:

- Borisu BREGANTU — predsedniku poslovnega odbora — v Plovdiv in Sofijo v Bolgarijo. V okviru priprav na medsebojne dobave med slovenskimi železarnami in Bolgarijo je na nivoju črne metalurgije NR Bolgarije organiziran sestanek, na katerem naj bi se dogovorili o okvirnih količinah medsebojnih dobav v letu 1984 ter drugih vrstah sodelovanja. Posebej je poudarjen predlog predelav bolgarskega jekla v naši železarni ter dobav opreme iz Jugoslavije in Bolgarije, poleg tega pa tudi znanstveno tehnične menjava. Razgovora se bosta udeležila tudi dva predstavnika Slovenskih železarn, Igor Uršič in Kacil.

- Oskarju KURNERJU — predsedniku sektorja TKR, v Milano k firmi Volonterio v Italijo. Imenovana firma je v kratkem času dvakrat reklamirala slabo kvaliteto dinamov (dimenzijska odstopanja, dvoplastnost, valovitost itd.), zato zahtevajo obisk našega predstavnika, ki naj bi opravil strokovni pregled materiala.

- Tilnu KOZJEU in Vinku HODLINU — skupinovodju plastike in drugemu vulkanizerju — iz TOZD Remontne delavnice k firmi Tip Top Stahlgruber v München v Zahodno Nemčijo. Imenovana potujeta na tečaj za vulkanizerje, ki ga organizira omenjena firma.

- Valentinu ERJAVSKU — strokovnemu sodelavcu iz komercialnega sektorja — v Katowice na Poljsko. Imenovani potuje na razgovore za sklenjanje pogodb za I. polletje 1984. leta (da se določi obseg asortimana in ostali pogoji metalurške menjave).

- Borisu PESJAKU — vodju finančno-računovodskega sektorja in Ernestu PUŠNIKU — vodju komercialnega sektorja — v CSSR k NB v Prago. Namen obiska je, da se doseže dogovor o sukcesivnem odpiranju akreditivov za uvoz TVT.

Obravnavana je bila ocena in poročilo s službenega potovanja na Dunaj v Avstrijo k firmi Stollack, kamor je potoval Aleksander JEZERŠEK. Ogled naprav in tehnologije proizvodnje izolacijskega laka za proizvodnjo dinamov pločevine je prvi korak v skupnem osvajanju proizvodnje, ki je bila sedaj vezana na uvoz. Pri tem bo potrebno tesno sodelovanje med Mitolom Sežana in našo železarno na tehničnem področju (od proizvodnje izolacijskih lakov v Mitolu do uporabe v naši železarni). Namen potovanja je bil dosežen, vendar predstavlja šele prvi korak v zamenjavi uvoznega izolacijskega laka s proizvodnjo domačega izvoza. Potovanje je bilo ocenjeno kot uspešno.

V nadaljevanju je odbor obravnaval pregled službenih potovanj v Železarni za I. polletje 1983. leta in ugotovil, da se število gibljive v predvidenih okvirih.

Vlogo Strelske družine Triglav Javornik — Koroška Bela pa bo odbor ponovno obravnaval na prihodnji seji, ko bo pripravljen pregled porabljenih finančnih sredstev odbora in sredstev, ki so še na razpolago. Za pregled je bil zadolžen Janez POLJŠAK.

V. M. (D. L.)

4. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja Tomaž Kramar je 29. septembra sklical četrto sejo odbora. Najprej je kadrovik Oto Pestotnik prisotnim posredoval pregled izpolnjevanja sklepov tretje seje, pri tem pa je bilo ugotovljeno, da so bili vsi sklepi uresničeni, razen sklepa o razporeditvi Asmira Islamoviča, ki zaradi okvare sluha ne more opravljati dela in naloge drugi lužilec. Odbor je v nadaljevanju o tem ponovno razpravljal.

Odbor je za tem obravnaval kadrovsko problematiko, in sicer najprej gibanje zaposlenosti v TOZD v avgustu. Pri tem je ugotovil, da je bil poprečni stalež za 13 delavcev nižji, kot je bilo planirano. Skupna odsotnost je bila nižja, kot v delovni organizaciji, oziroma je bila malenkost višja le odsotnost zaradi nezgod (za 1,06 %). Zaradi tega je odbor zadolžil vodstvo, da pripravi mesečno analizo vzrokov nezgod.

V nadaljevanju je odbor potrdil predlog razporeditve novosprejetih delavcev, ki je v skladu s podanimi potrebami.

Odbor je potrdil tudi predlog za prerazporeditev Asmira Islamoviča na dela in naloge izdelovalca palet.

Odbor je potrdil tudi predlog potrebe po novih delavcih.

V skladu s sklepom delavskega sveta Železarne in delavskega sveta TOZD so se zaradi reorganizacije operativne priprave dela strinjali, da se Mladen Azinovič s 1. oktobrom premesti v delovno skupnost za ETKR-NG.

Odbor je pri obravnavi prošnje zavrnil prošnji Tatjane Pazler in Fagrijah Salihoviča za prestop v TOZD HVB, ker ne ustrezata kriterijem za sprejem.

Zavrnili je tudi prošnjo Andreja Mlakarja za ponoven sprejem v TOZD z mnenjem, da se ga lahko sprejme v drugo TOZD.

Odbor je obravnaval prošnjo Behije Bećirovič za delo na tri izmene, s čimer se na lastno željo razporeja na triizmensko delo.

Odbor je odobril tudi prošnji koordinacijskega odbora ZSMS Železarne za izredno plačano enodnevno odsotnost Miru Erženu, ki je bil na seji komisije za priznanja in odlikovanja pri svetu ZSMS SOZD Slovenske železarne s pripombo, naj bi v bodoče tako odsotnost urejali kot službeno odsotnost.

4. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo Peter Muhar je četrto sejo odbora sklical 27. septembra. Poleg pregleda izvajanja sklepov, pri katerem so ugotovili, da so uresničeni, so obravnavali še oceno izpolnjevanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje v septembru, ki jo je podal vodja TOZD Aleksander Jezeršek.

Iz ocene je bilo razvidno, da bo skupni operativni program za september izpolnjen z velikimi napori, ker kljub zagotovitvi niso dobili dovolj ustreznega vložka oziroma ni prihajal pravočasno, močno pa je bila zmanjšana tudi medfazna zaloga, kar bo vsekakor povzročalo težave tudi v naslednjem mesecu. Zaradi neustreznega vložka, predvsem izpada nizkoogljiknih jekel, tudi izvoz v predvideni količini ne bo realiziran. Ob oceni izpolnjevanja programa za september je odbor za gospodarstvo sprejel informacijo o znižanju operativnega programa za 100 ton nizkoogljiknih jekel, zaradi dodatne usluge žarjenja kvalitete Č 4831.

V nadaljevanju je vodja priprave dela Mladen Azinovič predložil program skupne in blagovne proizvodnje za oktober, in sicer je skupni operativni program 7.950 ton in je za 550 ton nižji od družbenega plana, od tega je 1.000 ton uslug, 2.800 ton dinamov jekel, 350 ton nerjavnih jekel, 2.300 ostalih jekel in 1.500 ton nizkoogljiknih jekel. Skupna količina izvoza je 2.715 ton, in sicer 1.365 ton dinamov jekel, 350 ton nerjavnih jekel in 1.000 ton nizkoogljiknih jekel.

Predlog operativnega programa so potrdili s pripombo, da bo zadostna količina vložka za 350 ton nerjavnih jekel prispela do 15. oktobra. Pri tem so ugotovili, da realizacija nizkoogljiknih jekel po planu ne bo mogoča, če vložek ne bo prihajal sproti in v zadostni količini.

Odbor je ugodil tudi prošnji likovnega kluba DOLIK za izredno plačano dvodnevno odsotnost Francu Berčetu za sodelovanje v slikarski koloniji.

Kadrovik je člane odbora seznanil s soglasjem skupnosti za zaposlovanje za opravljene naloge v avgustu.

Seznanjeni so bili tudi z razporeditvijo delavcev iz delovnih skupnosti in s prerazporeditvijo delavcev TOZD na druga dela in naloge.

Kadrovik je člane seznanil s predvidenim planom izobraževanja. Potrebe so predvsem po kvalificiranih delavcih, kar bo vodstvo tudi potrdilo, za višjo in tehnično šolo pa trenutno ni potrebe, zato bo vsak primer potrebno posebej obravnavati.

Odbor za delovna razmerja je obravnaval prošnjo Boštjana Štularja za sprejem v delovno razmerje v Železarno in povrnitev štipendije. Odbor je soglašal, da se ga razporedi v TOZD Strojne delavnice na dela in naloge brusilca valjev, kjer bo delno opravljal dela tudi za TOZD HVB, in da se mu povrne štipendija.

Ob zaključku so obravnavali tri prošnje za neplačan dopust. Zaradi pomanjkanja delavcev so ugodno rešili prošnji Aleta Krupiča za tri dni in Pera Aršova za pet dni, medtem ko prošnji Šefkija Siliča niso ugodili.

Ugodno so rešili tudi prošnjo Krsta Krstovskega, s katero prosi za prekinitev delovnega razmerja v rednem odpovednem roku.

Odbor je obravnaval še informacijo o Francu Lazarju, ki je že daljši čas bolezensko odsoten in bo na podlagi zadnjih izvidov verjetno invalidsko upokojen, v kolikor bo invalidska komisija ugotovila, da ne more opravljati dela.

N. K.

TOZD Žebjarna

5. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V ponedeljek, 26. septembra je bila v TOZD Žebjarna peta redna seja delavskega sveta, ki jo je vodil predsednik Peter Gasar. Pri pregledu sklepov so ugotovili, da so vsi uresničeni.

V nadaljevanju so obravnavali sanacijski program za odpravo izgub v prvem polletju 1983 in ga enoglasno potrdili.

Vodja TOZD je navzoče seznanil z izvoznim programom do konca leta 1983, ki ima od devetega do dvanajstega meseca vrednost 1.117.000 ameriških dolarjev. V zvezi s tem je delavski svet obravnaval predlog za dodatno stimulacijo za izvoz in ga potrdil s pripombo, da bo nekoliko višja premija dosežena samo ob izredno visokem preseganju planirane izvoza, ob doseganju plana pa bo dodatek nestimulativen.

Delavski svet je ugotovil, da so vse SDS obravnavale razvid delovnih nalog in opravil in se z njimi strinjajo. Sklenili so, da se ta vrednotenja ne sprejmejo, dokler od drugih TOZD in strokovnih služb ne dobijo njihovega vrednotenja in vpogled in usklajevanje.

Vodja TOZD je podal kratko informacijo o izbranem ponudniku za dobavo desetih strojev za valjanje navojev, to je zahodnonemška firma Gebrüder Jurczyk, ki jo je predlagala posebna razpisna komisija. Delavski svet se je s tem strinjal, kakor tudi z uporabo mednarodnega kredita, ki ga je dobila TOZD Žebjarna v ta namen.

V. M.

4. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V petek, 30. septembra, je bila v TOZD Žebjarna četrta redna seja odbora za delovna razmerja, ki jo je vodil namestnik predsednika odbora Simon Bedene. Pri pregledu sklepov so ugotovili, da so vsi izpolnjeni ali pa se uresničujejo.

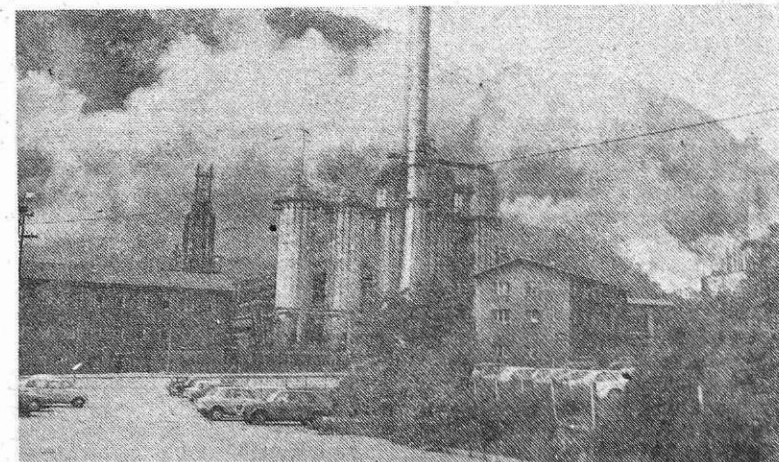
Kadrovica tovarišica Lahova je v nadaljevanju poročala o gibanju zaposlenosti in odsotnosti v avgustu. Pri tem so ugotovili, da se bolezenska odsotnost v primerjavi s prejšnjimi meseci bistveno znižala.

Odbor je potrdil sprejem enega delavca na delovna opravila in naloge voznik viličarja, in sicer za določen čas dveh mesecev. Strinjal se je

tudi z dvema premestitvama, in sicer: enega delavca s I. pocinkovalca žičnikov na I. žebeljarno in enega delavca s I. pocinkovalca žičnikov na čistilca žičnikov. Naročili so, da je petim delavkam treba izstaviti odločbe za II. strojno adjusterko, ker opravljajo ta dela že dalj časa, vendar odločb še niso dobile.

Ob koncu seje so obravnavali še prošnjo za sprejem v delovno razmerje, vendar je niso mogli ugodno rešiti.

V. M. (D. L.)

Del naše železarne (foto S. Kokalj)

PRED PROGRAMSKO KONFERENCO KOORDINACIJSKEGA SVETA ZSMS ŽELEZARNE

Ob koncu oktobra bo programska konferenca koordinacijskega sveta ZSMS železarne. Na konferenci bodo mladi iz osnovnih organizacij ZSMS ocenili delo mladinske organizacije v železarni v obdobju december 1982 — oktober 1983. V tem času bi morale potekati programske konference v osnovnih organizacijah ZSMS v TOZD in delovnih skupnostih, kjer bodo prav tako ocenjevali svoje delo v preteklem obdobju. Če k temu pritejemo še aktivnost, ki bi jo »morale« voditi osnovne organizacije zveze komunistov v TOZD in delovnih skupnostih (razprava o aktualnih dejdnopolitičnih vprašanjih položaja, družbenopolitičnega organiziranja in delovanja mladih), bi lahko dobili celovito sliko o delovanju mladih in iz teh zaključkov bi potem lahko potegnili ustrezne usmeritve, ki ne bi bile obvezne samo za ZSMS, ampak za vse subjektivne socialistične sile.

DELO PREDSEDSTVA KOORDINACIJSKEGA SVETA ZSMS ŽELEZARNE

Za preteklo obdobje je značilna razgibana dejavnost na vseh področjih življenja in dela mladih. Predsedstvo se je sestalo na 12 rednih sejah, na katerih je obravnavalo vso tekočo problematiko, predvsem na gospodarskem, samoupravnem in družbenopolitičnem področju. Aktivnosti so potekale prek članov predsedstva koordinacijskega sveta ZSMS, članov komisij, delegatov v posameznih organih samoupravljanja in prek predsednikov osnovnih organizacij ZSMS v TOZD in delovnih skupnostih.

Glavna področja naše aktivnosti so bila:

— Aktivno smo se vključili v evidentiranje in koordiniranje kandidatov v samoupravne organe. Po TOZD in delovnih skupnostih smo osnovne organizacije ZSMS in osnovne organizacije sindikata dovolj zgodaj opozarjali na socialno strukturo posameznih samoupravnih organov. Kasnejša analiza nam je pokazala, da povsod niso bili izpolnjeni vsi kriteriji, ker ni bilo zaupanja v mlade delegate in s tem je bila zmanjšana možnost hitrejšega vključevanja mladih v delegatski sistem.

MLADINSKA DELOVNA AKCIJA V TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

V soboto, 8. oktobra, sta osnovna organizacija ZSMS in stalna mladinska delovna brigada »Železar« organizirali skupno delovno mladinsko akcijo — pospravljanje in zbiranje starega železa v »striper« hali.

Akcije se je udeležilo 16 mladink in mladincev, od tega jih je bilo 11 iz osnovne organizacije ZSMS TOZD Valjarna bluming štekel in pet iz stalne mladinske delovne brigade.

Mladinska delovna akcija je potekala organizirano, mladi pa so dobro in disciplinirano delali. Delo je bilo težko, vendar so mladi kljub temu delali z izredno velikim zanosom.

Skupaj smo opravili 96 učinkovitih ur in zbrali pet ton starega železa. Ob koncu akcije sta se Vlado Podlipnik in Darko Celarc v imenu temeljne organizacije mladim zahvalila za uspešno izvedbo akcije.

Husein Kljunić

— Organiziran je bil razgovor s predsednikom poslovnega odbora železarne, na katerem so bili obravnavani poslovni rezultati in možnosti odprave ugotovljenih slabosti v tekočem poslovanju. Posebno zanimanje je veljalo izgradnji jeklarne in dolgoročnemu razvoju železarne.

— Na osnovi razprav o kongresnih dokumentih smo vodili široko akcijo v zvezi s problematiko mladih v samskih domovih. Prvoten namen akcije je bil, da bi mladim delavcem popestrili aktivnosti v prostem času in jih poskušali vključiti v delo tudi izven delovne organizacije. Akcija je dobila zelo širok razmah, saj smo poleg vključevanja mladih v delo interesnih dejavnosti (šport, kultura) organizirali aktivne, ki so osnova za poznejšo domsko samoupravo. Organiziran je bil tudi razgovor s predstavniki TOZD Družbena prehrana, izvršnega odbora sindikata železarne in oddelka za družbeni standard (vabljeni so bili tudi drugi, vendar se niso odzvali). Na razgovoru so stanovalci samskih domov nakazali veliko problemov, ki jih bo potrebno rešiti. Zaenkrat je prišlo do novega hišnega reda, pri njegovem oblikovanju pa smo sodelovali tudi mladi in upamo, da bo kmalu v veljavi.

— Aktivno smo se vključili tudi v razpravo o delitvi sklada skupne porabe železarne. Mladi smo predlagali drugačno notranjo delitev sklada, v katerem bi bilo več sredstev namenjenih za izboljšanje življenjskih pogojev delavcev v samskih domovih. Pri tej akciji smo mladi žal ostali sami.

— Predsedstvo je dalo tudi pobudo družbenopolitičnim organizacijam v TOZD Željalarna, Transport in Družbena prehrana glede člankov v Železarnju, vendar so se na naš dopis odzvali samo v eni TOZD.

— Ena od naših glavnih nalog pa je bila tesno sodelovanje in spodbujanje osnovnih organizacij za učinkovito vključevanje v reševanje problemov TOZD in delovnih skupnosti, kar naj bi pomenilo prispevek k reševanju težke gospodarske situacije. Na predsedstvu smo analizirali aktivnost Osnovnih organizacij ZSMS in o tem s dopisi opozorili družbenopolitične organizacije in vodstva posameznih TOZD in delovnih skupnosti. V nekaterih TOZD smo na lastno pobudo sklicali tudi

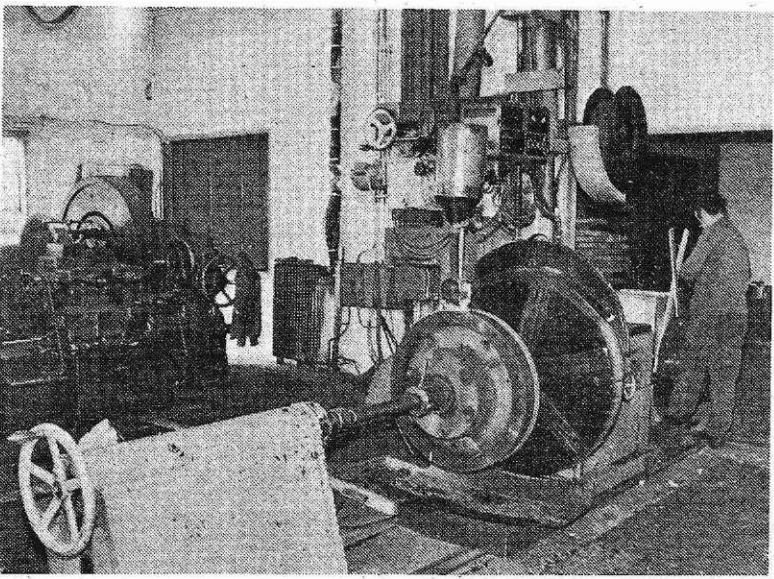
sestanke s predstavniki družbenopolitičnih organizacij in vodji TOZD, da bi izboljšali stanje. Kljub temu akcijam nam v vseh okoljih še ni uspelo izboljšati stanja (TOZD Elektrode, Energetika, Remontne delavnice, Plavž). Pri tem je potrebno povedati, da mladi za svoje delovanje prevečkrat vidijo »zgod« pri slabem delu ostalih družbenopolitičnih organizacij v TOZD in delovnih skupnostih. Za večji del osnovnih organizacij pa je potrebno reči, da je njihovo delo dobro in da se vključujejo v družbenopolitično in samoupravno dogajanje v TOZD in delovnih skupnostih. V večini osnovnih organizacij vodijo akcijo za izbor »najboljšega mladega delavca — samoupravljalca«, v kateri so zajete delovna disciplina, kvaliteta dela, itd. Ko govorimo o osnovnih organizacijah ZSMS, ne moremo mimo problema, ki je prisoten v večini osnovnih organizacij, to je pomanjkanje kadra. Najbolj je to prisotno v proizvodnih TOZD. Druga pomanjkljivost pa je forumsko delo, zato bo v bodoče potrebno veliko naporov, da čimveč mladih zainteresiramo za delo v mladinski organizaciji. Le akcijsko ter kadrovska široka in močna osnovna organizacija lahko ustvarja temelje za dobro in učinkovito delo.

Sodelovanje koordinacijskega sveta ZSMS z izvršnim odborom konference osnovnih organizacij sindikata Železarne je bilo predvsem v skupnih akcijah, kot so: obravnava poslovnih rezultatov Železarne in TOZD, problematika v TOZD Valjarna bluming štekel, oblikovanje cen za letovanje v počitniških domovih, družbenopolitično izobraževanje ter skupne akcije na področju športa in kulture.

Tovrstno sodelovanje je potrebno na nivoju Železarne še razširjati, še bolj pa je potrebno skupno delovanje v TOZD in delovnih skupnostih, saj morata mladina in sindikat stalno spremljati, obravnavati, vsklajevati in reševati družbenoekonomski in politični položaj delavcev in delovnih ljudi.

Čeprav je stalna akcijska konferenca zveze komunistov Železarne začela delovati v februarju, z njo ni bilo stikov, oziroma mladi nismo bili vabljeni na njihove seje. Zato bo v bodoče potrebno sodelovanje zveze komunistov z mladinsko organizacijo, tako na nivoju Železarne, kot tudi v TOZD in delovnih skupnostih, izboljšati.

Z. K.

V vozovni delavnici ozkotirne železnice (foto I. Kučina)

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo prejeli le nekaj zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin, zato jih tokrat objavljamo skraj v celoti.

SDS JEKLOLIVARNA 1 (TOZD LIVARNA) se je izrekla proti predlaganemu načinu premiranja izvoza iz bojazni, da bi bili njihovi osebni dohodki okrnjeni, če ne bi dosegli planiranega izvoza. Informiranje v železarni je SDS ocenila kot slabo (gradiva za razpravo pridejo prepozno, informiranje je enostransko, Železar je preveč občinski, premalo pa železarski). Predlagala je, da bi se čimprej izvedel referendum za premiranje večje proizvodnje.

SDS RTA 2 (TOZD REMONTNE DELAVNICE) se glede informiranja strinja z ugotovitvami v predloženem gradivu za javno razpravo. Ugotavlja pa, da informacije oziroma gradivo za razpravo včasih zelo kasni. Predlagala je, da bi v Železarnju objavljali več kritičnih tem. SDS opozarja tudi na »problem« dveh delavcev, ki morata iz zdravstvenih razlogov uživati dietno hrano. Čutita se namreč oškodovana, ker vrednost nadomestila, ki ga dobivata namesto bonov za hrano, stalno pada (podažitve), medtem ko vrednost bona za topel obrok ostaja nespremenjena. Tadv delavca vprašujeta, zakaj jima ni izplača-

na vrednost nadomestila za 23 dni vsaj v višini 1437 din, kot je določeno z družbenim dogovorom o razporejanju dohodka v SR Sloveniji. Člani SDS so nezadovoljni tudi s kvaliteto toplih obrokov. **SDS montaža Javornik** pa se je seznanila z reorganizacijo operativne priprave proizvodnje, obveznostmi TOZD pri izvozu ter z vprašanjem informiranja v Železarni. Pripomb ni bilo.

SDS vzdrževanje HVB 1 in 2 (TOZD VZDRŽEVANJE) sta njihova delegata seznanila s stališči seje odbora za delovna razmerja ter SIS za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, z reorganizacijo operativne priprave dela, izvoznimi obveznostmi ter premiranjem izvoza. Odločili sta se tudi, da podprejo akcijo zbiranja pomoči za otroke Borislava Dončiča s po 200 din na člana SDS. Hkrati je predlagala, da bi takšen sklep sprejela tudi delavski svet TOZD in delavski svet Železarne. Člani SDS so nezadovoljni s sedanjim načinom ugotavljanja prisotnosti na delu (žigovanje kartic), saj se jim zdi žigovanje odhoda ob 13. uri 40 minut zaradi narave njihovega dela (remonti, popravila) in iz tega izvirajočih vsakodnevnih potreb po tuširanju in umivanju, prepozno. Predlagajo, da bi delavski svet TOZD Vzdrževanje sprejel sklep, da kartice lahko žigosajo že ob 13. uri 30 minut. Omenjajo tudi pripombo enega izmed sodelavcev, glede sobotnega in nedeljskega dežurstva, češ, da eni in isti vedno dežurajo popoldan. Tudi ta skupina ima kritičen odnos do prehrane (takšnih pripomb je, kot opažamo po zapisnikih SDS, vse več). SDS ugotavlja, da ni nobenega interesa, da bi TOZD Družbena prehrana pripravljala kvalitetne malice. »Vemo pač«, pravijo, »da je bon regresiran, kar pomeni,

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

EPIDEMIOLOGIJA V VOJNI IN MIRU

Širše uvajanje kemioprofilakse se pričinja z odkritjem SULFONAMIDA v času druge svetovne vojne. Najpogostejše se uporablja pri teh skupinah bolezni:

- specifična nalezljiva obolenja: streptokokna angina, škrlatinaka, bacilna dizenterija, tuberkuloza, malarija, kolera, gonoreja, lues, tetanus, variola.
- sekundarne bakterijske infekcije: influenza in ostale akutne dihalne infekcije.
- laboratorijske infekcije: trebušni tifus, tularemija, antraks, kuga, bruceloza, maleus in Q-mrzlica.
- kronične bolezni: kronični bronhitis
- kirurški in ginekološki posegi: transplantacija (presaditev) tkiva, posegi na srčni zaklopki, septični abortus.

Dezinfekcija obsega ukrepe za uničevanje bolezenskih klic na koži in sluznicah, izločkih — izpljunkih ljudi in živali, na obleki in obutvi, perilu in predmetih, v vodi, v zraku, na zemljišču in v zaprtih prostorih.

Po namenu delimo: na dezinfekcijo v toku bolezni in dezinfekcijo v zaključni fazi. Dezinfekcijo v toku bolezni izvajamo pri bolnikih v katerih izločkih se nahajajo nalezljive klice. Zaključno dezinfekcijo izvedemo po koncu epidemije.

Za uspešno dezinfekcijo uporabljamo mehanična, kemijska in fizikalna sredstva. Najuspešnejše so parno-formalinske komore in vakuumsko-dezinfekcijske komore.

Dezinfekcija to so ukrepi za uničevanje mrčesa, ki so potencialni prenašalci nalezljivih obolenj (uši, komarji, bolhe, muhe, stenice, mravlje). Načini in sredstva so enaka oziroma podobna kot pri dezinfekciji. »Partizanski« sod še ni izgubil svoje veljave.

Deratizacija zajema ukrepe za učinkovito uničevanje glodalcev (miši, podgane), ki so prav tako možni prenašalci nalezljivih obolenj.

Skoraj do konca 19. stoletja so v večini mest po svetu zmagovale nalezljive bolezni. Rastoča mestna središča, v katerih je zaostajalo komunalno preurejanje so imela v tej dobi večjo umrljivost kot prirastek. Od leta 1880 naprej so se pričeli vrstiti uspehi. Že v prvem desetletju 20. stoletja je preventivna medicina bistveno vplivala, da so se v Evropi in drugod po svetu manj širile nalezljive bolezni.

Ob tem se je vnovič pojavilo vprašanje, ali ne bo zdaj število ljudi na Zemlji ponekod čezmerno naraslo. Nekatere nalezljive bolezni je človek teže omejeval.

Pred prvo svetovno vojno se je zgodilo še nekaj pomembnega. Spoznali so, da uši širijo pegavico (pegasti tifus). Tako je postalo že med prvo svetovno vojno obvezno razumevanje. Kjer je vojaška organizacija dobro delovala je pegavec izgubil svojo vlogo. Kadar sta odpovedala red in zdravstvena služba, pa je pegavec še vedno strašno moril. To je bilo v Srbiji v letih 1914 in 1915 in v Rusiji v letih 1917 in 1918.

To so bili veliki uspehi vojaške sanitete. Bili pa so še drugi. V drugi svetovni vojni niti monsunski gozdovi jugovzhodne Azije niti ostro podnebje ruskih step niso ohromili sanitetno dobro vodenih armad. Novi pripomočki DDT, sulfonamidi in antibiotiki so omogočili preprečevanje in zdravljenje epidemij.

V naravi je težko napovedati prihodnost. Mikrobi (bacili) se spreminjajo in spremenjeni vedno lahko pomenijo novo nevarnost.

RESPIRATORNE (DIHALNE) NALEZLJIVE BOLEZNI: INFLUENZA

Influenca ima med nalezljivimi boleznimi poseben pomen za prečnega človeka. To je bolezen, ki jo prav gotovo preboli vsak odrasel človek.

Ob koncu prve svetovne vojne pa je bila influenza nemara najhujša morija v zgodovini. Prav gotovo je pri influenci najbolj zanimiva epidemija iz let 1918—1919. Bolezen so spoznali že pred letom 1933, ko so osamili virus, ki jo povzroča.

Pri influenci pa nenadoma zbolijo večje število ljudi hkrati in v nekaj tednih vsi ozdravijo — epidemija ugasne.

Opis epidemije v preteklosti ima neko posebnost. Od časa do časa so se pojavljale večje epidemije, bolezen je preplavila vso Evropo in v novejšem času ves civilizirani svet.

Med temi pandemijami (širjenje bolezni po več kontinentih) pa se pojavljajo manjše epidemije v nekaj letnih presledkih. Pogosto omenjajo epidemijo iz let 1781—1782. Pričela se je v Aziji jeseni leta 1781 in se že decembra prek Sibirije razširila v Rusijo. Februarja leta 1782 je zadelo Finsko in Nemčijo. Na Danskem, Švedskem in v Angliji je bila aprila, junija v Franciji in Italiji pa tudi v naših krajih. Širila se je izredno hitro, zbolelo je 3/4 odraslih ljudi.

Pozneje so bile hude pandemije v letih 1803, 1813 in 1837. Z vzhoda je prišla spet pandemija v letih 1847—1848. V marcu je bila v Rusiji, do novembra je previhrala vso Evropo. Povzročila je hudo umiranje.

Pozneje v 19. stoletju je Evropa doživela še več epidemičnih valov influence. Vrhunec so dosegle v letih 1918—1919. Kot prejšnje pandemije je tudi ta prišla v valovih »Španska« (gripa-influenca) je terjala na ozemlju današnje Jugoslavije spomladi leta 1919 več kot 60.000 življenj. Skoraj povsod je bila smrtnost približno 3 na 1000.

Zunaj Evrope je bila smrtnost še višja, v južni Afriki kar 27 na 1000 prebivalcev. V Indiji je umrlo približno 5.000.000 ljudi. Influenca ni še nikjer prej povzročila takšne smrtnosti.

da delavec, ki kupi delikatese z boni, dejansko te plačuje po višji ceni od nakupne.« SDS potem takole skuša razumeti neza-interesiranost GEŽ za izboljšanje prehrane: »Iz tega sledi: čim slabše bo GEŽ pripravil toplje obroke, tem več delavcev se bo odločalo za nakup delikates, kar pomeni še večji zaslužek TOZD na račun slabega toplega obroka.« SDS po drugi strani ugotavlja, da so kvaliteten topli obrok pripravljeni v tako majhnih količinah, da jih zmanjka že po eni uri (kot primer navajajo ribe dne 10. oktobra). SDS vzdrževanje 1 in 2 zahteva odgovor na vprašanje, »kdaž in na kakšen način se bodo izboljšale razmere na tem občutljivem področju«.

SDS PGRČ (gasilci) iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE je na sestanku zabeležila več pripomb v zvezi z informiranjem. Predlagala je, da bi bilo gradivo ter predlogi za SDS kratki, razumljivi ter jasno nakazani. Povratne informacije bi morale biti bolj tekoče. V informacijah naj bi bilo več pobud za boljše ustvarjalno delo, brez odvečnih polemik. Članki v Železarnju naj bodo manj polemični, morda so nekateri celo odveč za delavce ŽJ. Informacije naj bodo popolne in konkretne — morda včasih preverjene.

O informiranju v Železarni je razpravljala tudi SDS mehanična delavnica OTK (DELOVNA SKUPNOST ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE). Pripomb ali dopolnilnih predlogov glede gradiva za javno razpravo o tem vprašanju ni imela.

Center za proučevanje samoupravljanja ter informiranje — Božidar Lakota

V SEPTEMBRU SMO DELALI BOLJE KOT MESEC POPREJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

V septembru smo imeli še nekaj težav na plavžih in v jeklarni, vendar so bile manjše, kot v avgustu in so zato imele manjši odločilen vpliv na potek proizvodnje kot v avgustu. Dobava vložka iz tujih virov za lastno uporabo in za uslužnostno prevajanje je bila nekoliko manjša kot v avgustu. V celoti je potekalo obratovanje bolje kot v avgustu in je bil dosežen operativni program skupne proizvodnje 96,9 %, gotove proizvodnje z uslužnostnim prevajanjem oziroma storitev drugim pa 92,6 %.

TOZD PLAVŽ

Prvega in drugega septembra je bila še znatno nižja proizvodnja na plavžu št. 2, ker je ponovno pričel obratovati po okvari in varjenju plašča. Kasneje se je z izjemo krajših zastojev stanje normaliziralo in načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena 97,4 %.

TOZD JEKLARNA

Jeklarna je dosegla v septembru načrtovano skupno proizvodnjo 94 %, in sicer v SM jeklarni 97,5 % in v EL jeklarni 87,8 %. V SM jeklarni je bilo precej krajših zastojev obratovalnega in vzdrževalnega značaja. Bilo je tudi nekaj težav zaradi pomanjkanja grodja, poleg tega pa so do 20. septembra obratovali le s štirimi SM pečmi.

V elektro jeklarni je bilo več daljših zastojev, ki so vplivali na zmanjšanje skupne proizvodnje. Najdaljša zastoja sta bila zaradi redukcije električne energije, in sicer 40 ur in 30 ur zaradi zamašitve vodohlapnih elementov ob naliču. Od 24. do 30. septembra je zmanjkalo tudi sinterdolomita za popravilo peči, zaradi česar so morali prestaviti obratovalno kampanjo za izdelavo nerjavnega jekla.

Na napravi za kontinuirno vlivanje so odlili 4.426 ton blumov ali 105,4 % načrtovane količine.

TOZD LIVARNA

Livarna je v septembru dosegla 120,0 % z gospodarskim načrtom predvidene skupne proizvodnje. Tujim naročnikom je bilo odpremljeno 64 ton jeklenih odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

Ta valjarna je v septembru dosegla z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo skupaj z uslužnostnim prevajanjem 94,4 %. Nekaj težav so imeli z zastoji, predvsem na valjarskem ogrodju štekel. Potisna peč je obratovala od 12. do 28. septembra z enodnevno prekinitvijo (zaradi okvare ventilatorja) in je bilo v tem času prek nje prevladano 5.012 ton domačih in tujih slabov.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Zaradi okvare na navijalcih valjarne žice so od 2. do 7. septembra obratovali samo s polovično proizvodno zmogljivostjo. Poleg tega so imeli še več drugih zastojev vzdrževalnega značaja. Zaradi teh težav so družbeni plan dosegli le 83,7 %, operativni program pa 90,2 %.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Zaradi letnega remonta so znižani operativni program skupne proizvodnje skupaj z uslužnostnim prevajanjem dosegli 145,7 %. Delno je k temu rezultatu pripomoglo tudi skrajšanje remonta za dva dni. Družbeni plan pa so presegli za 9,3 %.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Ker ni bilo predvidene dobave toplo valjanih trakov iz tujih virov, so imeli težave s pomanjkanjem vložka. Delno so to nadomestili z uslužnostnim prevajanjem in skupno so operativni plan skupne proizvodnje dosegli 100,4 %. Dinamo kvalitete so zaradi pomanjkanja vložka izdelali samo 1385 ton in nerjavnega jekla 306 ton.

TOZD HLADNA VALJARNE JESENICE

Ker so v tem mesecu imeli precej vložka iz tujih virov, so z operativnim programom predvideno skupno proizvodnjo z uslužnostnim prevajanjem dosegli 112,9 %. Dinamo jekel so zaradi pomanjkanja vložka izdelali samo 162 ton in kvalitetnih jekel 139 ton.

TOZD ŽIČARNA

Nekaj težav so imeli s premajhno količino vložka za patentirano žico in s pomanjkanjem delavcev. Za september programirano skupno proizvodnjo so dosegli 97,8 %. Patentirane žice so izdelali 763 ton, VAC žice 694 ton in EPP žice 36 ton.

TOZD PROFILARNA

Zaradi pomanjkanja delavcev so znižali operativni program za september dosegli 112,5 %, medtem ko je bil družbeni plan izpolnjen le 87 %.

TOZD VRATNI-PODBOJI

Zaradi razdrobljenih naročil so znižali operativni program skupne proizvodnje dosegli 106,8 %.

TOZD JEKLOVLEK

V tej temeljni organizaciji so za september načrtovano skupno proizvodnjo dosegli 108,6 %.

TOZD ELEKTRODE

V septembru so operativni program skupne proizvodnje zaradi remonta na oplaševalni liniji št. 3, dodatnih materialov dosegli 90,3 %, medtem ko so pri proizvodnji ognjestalnega materiala znatno presegli načrtovano količino.

TOZD ŽEBLJARNA

V žebeljarni so v septembru načrtovano skupno proizvodnjo dosegli 103,4 %.

Avgust Karba

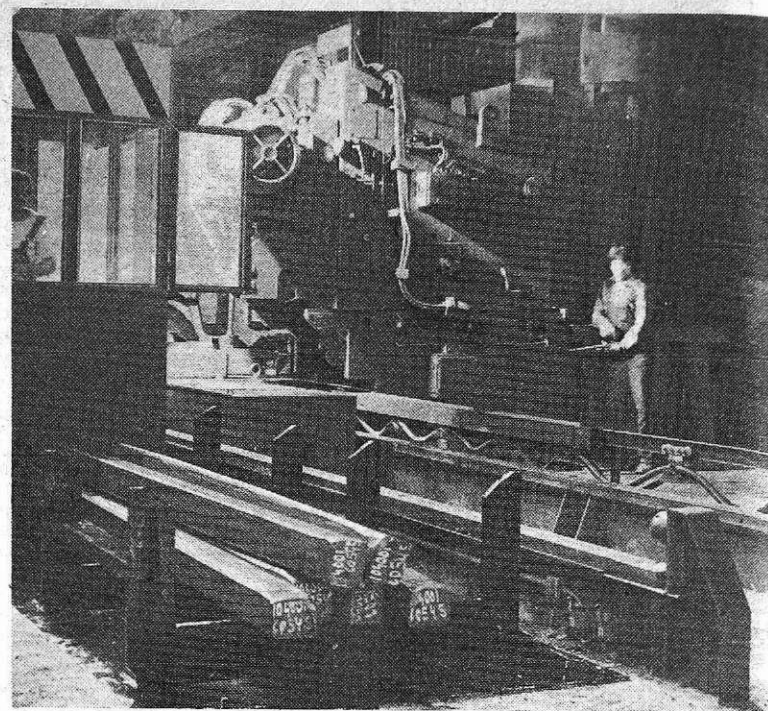
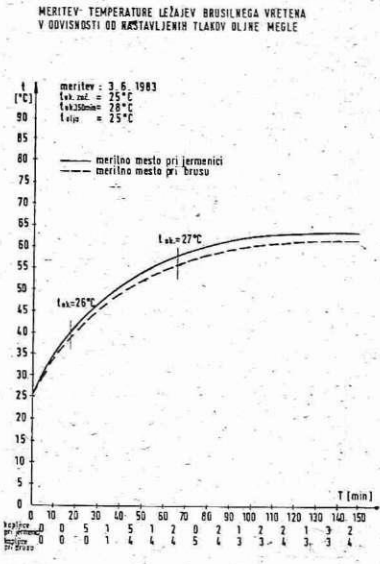
MERITVE, IZVEDENE NA BRUSILNI GLAVI BSG 4000

Brusilni glavi, ki jo lahko imenujemo srce brusilnega stroja BSG 4000, o katerem je bila objavljena obsežnejša informacija v prejšnji številki Železara, smo že pri projektiranju posvetili največ pozornosti. Zavedali smo se, da je življenjska doba ležajev glave in vretena v največji meri odvisna od pravilnega načina in sistema mazanja.

Na jugoslovanskem tržišču ni

ustreznega proizvajalca pripravne grupe za mazanje z oljno meglo, zato smo navezali stike z avstrijsko firmo Alex Friedmann, ki nam je ponudila mazalno enoto, sestavljeno iz zračnega filtra z izločevalnikom-kondenzata, elektromagnetnega ventila, regulatorja tlaka, mikro oljnika, tlačnega stikala in oljnega rezervoarja z vgrajenim grelnikom. Posamezni elementi so povezani med seboj v krmilni omarici, sam sistem pa nam omogoča optimalno mazanje. Istočasno pa v primerih premajhnega pritiska zraka, oziroma pomanjkanja zraka, ali pa premajhne količine olja v rezervoarju deluje kot varovalni element brusilne glave, saj nam prek krmilne omarice izklopi pogonski elektromotor brusilne glave. Tlak zraka pred mikrooljnikom in tlak oljne megle sta nastavljiva parametra mazalne enote.

Pred ležaji so v ohišje vretena vgrajene kompresijske šobe, ki so

Brusilni stroj BSG 4000 (foto I. Kučina)

prek fleksibilnih cevi povezane z mazalno enoto. V sobah se iz oljne megle izločijo kapljice olja, ki mažejo ležaje, preostali naoljen zrak pa prevzame vlogo hlajenja ležajev.

Sistem odpravevanja brusilnega stroja je izveden s suhim filtrom, ki ga je izdelal Gostol iz Nove Gorice, katerega osnovne enote so vreče iz tekstilnega blaga. Te vreče so zelo občutljive na vlago in oljne hlapce. Olje iz brusilne glave večji del izhaja skozi labirintne obročje, pomešan z zrakom in v obliki kapljic kaplja v podstavek voza brusilne glave. Naoljen zrak pa ventilator vsrkava skupaj z bruski v filter — tekstilne vreče.

Pred puščanjem v pogon smo izdelali plan meritev, oziroma poizkusov, na osnovi katerih bi dobili optimalne rezultate — čim manj olja iz glave skozi labirintne obročje v filter pri pogoju, da so ležaji brusilnega vretena zadosti mazani in da temperatura ležajev, kot posledica mazanja, ne preseže 90 stopinj Celzija.

Pri konstantno nastavljenih parametrih v mazalni enoti (p zraka = konst., p oljne megle = konst.) smo merili temperaturo ležajev brusilnega vretena in število kapljic, ki so

kapljale na vsaki strani vretena skozi labirintne obročje pri obratovanju glave (n vretena = 2.500 obr./min). Predpostavili smo, da je število kapljic na časovno enoto sorazmerno količini naoljenega zraka, ki tudi izhaja skozi labirintne obročje. Opravili smo štiri meritve pri različnih načinih tesnenja glav, in sicer:

- vpihovanje zraka v labirintne obročje,
- normalna izvedba labirintov,
- stisnjena izvedba labirintov,
- normalna izvedba labirintov, napolnjenih z mastjo.

Najboljše rezultate smo dobili pri vgradnji normalne izvedbe labirintov. Nadaljnje meritve smo opravili z vgrajenimi normalnimi labirinti, spreminjali pa smo parametre mazalne enote (p zraka in p oljne megle). Iskali smo optimalne rezultate — dopustno temperaturo ležajev pri minimalnem številu oljnih kapljic skozi labirintne obročje. Vsaka meritev je trajala dve uri in 30 minut pri pogoju, da je začetna temperatura ležajev enaka temperaturi okolice.

Pri sedmih meritvah, pri katerih smo spreminjali parametre mazalne enote, smo dobili optimalne rezultate, ki so razvidni iz diagrama.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREME V SEPTEMBRU

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA				GOTOVA PROIZVODNJA				ODPREMA		
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
PLAVŽ	14.800	14.800	14.419,3	97,4	97,4	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	41.000	41.000	38.521,7	94,0	94,0	—	—	—	—	—	—
— SM	26.000	26.000	25.359,1	97,5	97,5	—	—	—	—	—	—
— EL	15.000	15.000	13.162,6	87,8	87,8	—	—	—	—	—	—
— ASEA	6.550	6.550	5.349,9	81,7	81,7	—	—	—	—	—	—
— LM	8.300	8.300	7.584,1	91,4	91,4	—	—	—	—	—	—
— BBC	150	150	228,6	152,4	152,4	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	150	150	180,0	120,0	120,0	50	50	64,4	128,8	128,8	64,4
— jeklo	146	146	178,1	122,0	122,0	50	50	64,4	128,8	128,8	64,4
— kovino	4	4	1,9	47,5	47,5	—	—	—	—	—	—
VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL	33.500	33.500	31.616,4	94,4	94,4	7.370	7.070	5.802,1	78,7	82,1	5.807,6
— Bluming	16.200	16.200	15.413,1	95,1	95,1	420	420	235,8	56,1	56,1	194,6
— Štekel razrezov.	14.670	14.670	12.630,0	86,1	86,1	4.320	4.020	2.856,5	66,1	71,1	2.876,5
— Štekel razrezov. storitve	—	—	860,2	—	—	—	—	—	—	—	—
— Termična obdelava	2.630	2.630	2.713,1	103,2	103,2	2.630	2.630	2.709,8	103,0	103,0	2.736,5
VALJARNA ŽICE IN PROFILOV	9.790	9.090	8.197,2	83,7	90,2	2.120	1.950	1.409,5	66,5	72,3	1.538,4
— Valjarna žice	9.790	9.090	8.197,2	83,7	90,2	—	—	—	—	—	—
— Valjarna žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	4.000	3.000	4.370,2	109,3	145,7	3.450	2.950	3.958,0	114,7	134,2	4.385,3
— Valjarna debele pločevine	3.500	3.000	4.233,8	121,0	141,1	—	—	—	—	—	—
— Valjarna debele pločevine storitve	500	—	136,4	27,3	—	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA BELA	8.400	8.300	8.335,3	99,2	100,4	7.950	6.350	5.522,3	69,5	87,0	5.449,7
— Hladna valjarna Bela	8.000	6.400	5.547,3	69,3	86,7	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Bela storitve	400	1.900	2.788,0	697,0	146,7	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA JESENICE	2.650	2.350	2.653,8	100,1	112,9	2.430	1.630	1.607,0	66,1	98,6	1.644,0
— Hladna valjarna Jesenice	2.650	1.850	1.861,5	70,2	100,6	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Jesenice storitve	—	500	792,3	—	158,5	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	4.800	4.800	4.692,4	97,8	97,8	3.700	3.395	3.400,6	91,9	100,2	3.545,8
— Žičarna	4.800	4.800	4.692,4	97,8	97,8	—	—	—	—	—	—
— Žičarna storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	1.940	1.500	1.687,4	87,0	112,5	1.640	1.200	1.545,0	94,2	128,8	1.315,2
— HOP	1.720	1.280	1.548,2	90,0	121,0	1.570	1.130	1.435,6	91,4	127,0	1.201,5
— HOP storitve	40	40	19,5	48,8	48,8	—	—	—	—	—	—
— rončele	45	45	56,0	124,4	124,4	45	45	56,0	124,4	124,4	60,9
— rončele storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— diski storitve	70	70	26,4	37,7	37,7	—	—	—	—	—	—
— deli za cestno ograjo	65	65	37,3	57,4	57,4	25	25	53,4	213,6	213,6	52,8
SKLADIŠČE 38	150	150	—	—	—	150	150	—	—	—	—
VRATNI POBDOJI	140	120	128,2	91,6	106,8	140	120	128,2	91,6	106,8	139,8
JEKLOVLEK	2.050	2.050	2.226,4	108,6	108,6	2.030	2.030	2.226,4	109,7	109,7	2.312,3
ELEKTRODE	1.720	1.700	1.534,8	89,2	90,3	1.710	1.690	1.526,6	89,3	90,3	1.391,2
— elektrode + varilna žica	1.580	1.580	1.431,8	90,6	90,6	1.570	1.570	1.427,5	90,9	90,9	1.305,5
— varilna žica storitve	—	—	3,2	—	—	—	—	—	—	—	—
— varilni prašek	60	40	73,4	122,3	183,5	60	40	72,7	121,2	181,8	59,3
— suha el. masa	80	80	26,4	33,0	33,0	80	80	26,4	33,0	33,0	26,4
OGNJEVZDRŽNI MATERIAL	260	260	739,8	284,5	284,5	60	60	534,6	891,0	891,0	534,6
ŽEBLJARNA	920	920	951,7	103,4	103,4	920	920	951,1	103,4	103,4	954,3
MONTER DRAVOGRAD	1.140	1.140	746,0	65,4	65,4	1.140	1.140	746,0	65,4	65,4	746,0
SKUPAJ:	127.410	124.830	121.000,6	95,0	96,9	34.860	30.705	29.421,8	84,4	95,8	29.828,6
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	200	200	187,2	93,6	93,6	187,2
VAC NEGOTIN	—	—	—	—	—	130	130	150,0	115,4	115,4	150,0
SKUPAJ:	127.410	124.830	121.000,6	95,0	96,9	35.190	31.035	29.759,0	84,6	95,9	30.165,8
STORITVE	—	—	—	—	—	1.010	2.510	3.765,8	372,9	150,0	3.765,8
SKUPAJ:	127.410	124.830	121.000,6	95,0	96,9	36.200	33.545	33.524,8	92,6	99,9	33.931,6

Z INVENTIVNO DEJAVNOSTJO V PRETEKLEM MESECU SMO PRIHRANILI ČEZ 80 MILIJ. DIN

(Nadaljevanje s 1. strani)

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Avtorjem Miranu Kavalarju, Viktorju Kržišniku, Franciju Tušarju in Miranu Kemperlu je bilo za nov način dviganja konjičkov v normalizirni peči v valjarni debele pločevine odobreno izplačilo prvega posebnega nadomestila. Zaradi poškodb oblog konjičkov v normalizirni peči valjarne debele pločevine je bilo te potrebe večkrat zamenjati (dvakrat letno v času obratovanja peči in med rednim letnim remontom). Zaradi visoke temperature, utesnjene prostora in teže konjičkov je bilo to delo zelo naporno in zamudno. Avtorji predloga so izdelali posebno pripravo, s katero hitreje in lažje zamenjajo konjičke, saj jih menjavajo s pomočjo žerjavo.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval tudi vse tri rešitve tehničnih problemov, in sicer idejo št. 2770 Antona Hostnika in idejo št. 2733 Staneta Mencingerja, ki se nanašata na zmanjšanje toplotnih izgub na potisni peči, ter idejo št. 2695 Rajka Bizjaka, ki se nanaša na menjavo valjev na Lavthovem trio ogrodju s pomočjo sank ter v skladu s razpisnimi pogoji odobril izplačilo nagrad.

TOZD ENERGETIKA

Avtorjem Janezu Tomanu, Petru Frelihju, Janezu Dobravcu, Antonu Zupancu in Albinu Bukovniku je bilo odobreno izplačilo prvega posebnega nadomestila za izkoriščanje prostega čistega argona. Pri skladiščenju tekočega argona v vakuumsko izoliran tank je potrebno tank in argonsko kolono držati na predpisnem obratovalnem tlaku 0,5 bar. Da je tlak v tanku konstanten, se je argon, ki se je v tanku vplinjaj, spušča neizkoriščen v atmosfero. Avtorji predloga so zajeli ves ta neizkoriščen argon, katerega prek novih povezav vračajo v sam proces pridobivanja argona, s čimer so močno povečali proizvodnjo oziroma prodajo argona.

Avtorjema Avreliju Ravniku in Viktorju Smoleju je bilo za uvedbo uporabe mazuta z visokim odstotkom žvepla v jeseniških obratih odobreno izplačilo drugega posebnega nadomestila. Avtorja sta s svojim predlogom omogočila ločeno preskrbovanje potrošnikov s cenejšim mazutom z visoko vsebnostjo žvepla z možnostjo varnostnega napajanja v primeru izpada.

TOZD JEKLARNA

Avtorjem Francu Potokarju, SDS Zibert in SDS Kastelic je bilo za spremenjen način zidanja školjke v livno ponev odobreno izplačilo prvega posebnega nadomestila.

Izvedba obzidave školjke, kot so jo predlagali in izvedli avtorji, je tehnično pravilna, saj je tako zmanjšana možnost kemičnih reakcij med posameznimi vrstami materialov, z uporabo nabojne mase pa je odstranjena vertikalna fuga. Predlagani in izvedeni način obzidave je ekonomsko popolnoma opravičljiv, saj zmanjšuje pogoste predore skozi dno ponve.

Avtorjem Francu Novaku, Francu Brelihju in Janezu Markovcu je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za vgraditev filtrov v cevovod hladilne vode na kontiliv na pravi. Zamenjava uvoženih filtrov z domačimi se je izkazala kot koristna, saj prispeva k boljšemu delovanju kontiliva.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Avtorjem Bogdanu Ravniku, Ivu Cundriču, Janezu Jamarju, Tonetu Ravniku, Petru Muharju, Janezu Pavlinu, Janezu Rozmanu, Branku Banku in Vinku Skumavcu je bilo za izdelavo plavljenih povezovalnih trakov odobreno izplačilo drugega posebnega nadomestila. Povezovalne trakove so za potrebe HVB pred uvedbo izboljšave uvažali iz Avstrije. Poraba teh trakov je precejšnja, saj jih uporabljajo za končno adjustiranje kolobarjev in plošč. Povezovalni trakovi morajo dosegati predpisane mehanske lastnosti in imeti plavo zaščitno oksidno plast. Avtorji izboljšave so postavili tehnologijo za popolnoma nov izdelek, ki se sedaj v Jugoslaviji ni izdeloval in je bil na uvozni listi vseh, ki morajo povezovati svoje izdelke z jeklenimi trakovi. Koristnost te izboljšave je precejšnja, saj je na ta način popolnoma odpravljen uvoz, obenem pa se je asortiment Železarne razširil za izdelek, ki dosega na trgu zelo ugodno prodajno ceno.

Avtorjem Ivu Cundriču, Mitju Benedičiču in Branku Banku je bilo za uvedbo rekonstrukcije oziroma predelave lakirnega stroja na žarilni liniji za Si-jekla odobreno drugo posebno nadomestilo. Namen žarilne linije za Si-jekla je poleg žarjenja tu-

di lakiranje pločevine. Takoj za žarilno pečo je v linijo vgrajen lakirni stroj. Konstrukcija lakirnega stroja je bila takšna, da so pri menjavi valjčnic trak odrezali in potegnili iz lakirnega stroja, linija pa je ta čas mirovala. Po izvedeni menjavi gumiranih valjčnic so nastale težave pri ponovnem uvajanju traku skozi peč do navijalnika. Zaradi omenjenih pomanjkljivosti so avtorji izvedli predelavo in tako sedaj ob menjavi gumiranih valjčnic stroj zapeljejo po tirnici izven območja linije. Tu se potem izvajajo popravila, med tem pa na liniji izvajajo fosfatiranje ali žarjenje na golo. S to predelavo so se zmanjšali zastoji na tej liniji, tehnološki proces proizvodnje pa poteka bolj tekoče.

Avtorjema Matiju Urhu in Fride-riku Majerju je bilo za pripravo za menjavo valjčnic v vročem stanju na žarilni liniji CRNO v HVB odobreno izplačilo enkratnega posebnega nadomestila. Avtorja sta izdelala pripravo, ki omogoča varno izvlečenje žarečih valjčnic in montažo brez prijemanja valjčnice na keramično oploščenem delu. S to pripavo je v celoti odpravljeno nevarno ročno izvlačenje valjčnic.

Avtorjem Janezu Jamarju, Ivu Cundriču, Branku Iskrju in Janezu Kunstelju je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za zamenjavo sredstva za razmaščevanje in predelavo razmaščevalnika na liniji za razogiljenje. Žarilna linija za razogiljenje ima vgrajen razmaščevalnik, kjer se hladno valjani trakovi pred žarjenjem razmastijo. Ta razmaščevalnik je bil v originalni izvedbi prirejen za razmaščevanje s sredstvom, ki ima toksične učinke in ni primeren za delo v zaprtim prostoru. Zamenjava sredstva za razmaščevanje

in predelava razmaščevalnika je zelo uspešna in nima nobenih stranskih učinkov, ki bi vplivali na kvaliteto žarjenja, oziroma razogiljevanja dinamo hladno valjanih trakov.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Avtorjema Edu Dolžanu in Jožu Mertelju je bilo odobreno posebno nadomestilo za zamenjavo drsnih obračalnih odvodov na progi 320 z novimi valjčnimi obračalnimi odvodkami. Večletno poizkusno delo, kako zamenjati drsno obračalno odvodko z valjčno obračalno odvodko, je končno uspelo tako, da naprava deluje 100 % in zadosti vsem zahtevam kvaliteta valjanja.

Nova valjčna obračalna odvodka ima posebno obliko dveh valjčkov, ki valjanec obračata na predpisan kot obračanja, istočasno pa se pri prehodu valjanca vrtita in preprečujeta spljnenje valjanega materiala. S tem so odstranjene vse mehanske okvare valjanega profila, istočasno pa se je izboljšala kvaliteta končnega proizvoda. Valjčka se vrtita v konusnih valjčnih ležajih vsak v svojem ohišju zato, da se lahko nastavlja poljubno velikost odprtine, glede na predpisano velikost valjanega profila. Z uvedbo nove valjčne obračalne odvodke v tehnološki proces valjanja se je občutno znižalo število zastojev in izmetov valjancev, znižali so se letni stroški vzdrževanja odvodov, poleg tega pa je omogočeno valjanje na tretji žili, izboljšana je kvaliteta valjanih proizvodov, omogočena je večja zanesljivost valjanja, poenostavitve kalibracije nekaterih dimenzij, brezhibno delovanje odvodov in možnost obračati profile celotnega dimenzijskega asortimenta.

Iv.

V OSEBNEM DOHODKU SO UPOŠTEVANI TUDI KVALITETNI VPLIVI

(Nadaljevanje s 1. strani)

Remontne delavnice, le majhen pa je zaostanek v TOZD HV Jesenice. Se bolj kot prejšnji mesec je opazno, da so sprejeti ukrepi konec lanskega leta zalegli le krajiš čas.

Ukrepe za odpravo vzrokov za slabe poslovne rezultate v prvem četrtletju in polletju je večina delavcev vzela zelo resno. Prvi rezultati so že vidni. Ocene gospodarjenja v zadnjih mesecih kažejo, da se poslovni učinki nedvomno izboljšujejo. To pa ne velja v zadostni meri tudi za

akontacije osebnega dohodka, ki temeljijo predvsem na količinskih kazalcih. Vpliv sprememb v strukturi proizvodnje in kvaliteti poslovanja smo zato vključili naknadno, tako da septembrski osebni dohodek vključuje tudi del plačila za ugotovljene poslovne učinke v juniju, juliju in avgustu. Izplačilo 15. oktobra je zato nekoliko večje kot smo ga po osnovah in merilih delitve osebnega dohodka zaslužili z delom v samem mesecu septembru.

Oddelek za nagrajevanje

PRIMERJAVA UR IN ZASLUŽKOV V SEPTEMBRU 1983

obdobje	ur na zaposl.	OD na uro brez bol. nad 30 dni	din na fizično zaposl.	din na 182 ur	% učinka	indeks OD 182=100
α 1978	182,7	32,19	5.881	5.859	34,4	38,53
α 1979	183,1	41,89	7.688	7.620	36,7	50,11
α 1980	182,3	50,35	9.176	9.164	40,0	60,27
α 1981	181,8	67,12	12.367	12.377	45,4	81,10
α 1982	181,7	83,55	15.181	15.206	47,3	100,00
X. 1982	176,0	86,14	15.163	15.677	46,8	103,10
XI. 1982	182,6	91,86	16.777	16.719	47,9	109,85
XII. 1982	185,1	88,55	16.387	16.116	49,5	105,98
I. 1983	182,8	90,82	16.604	16.529	46,8	108,70
II. 1983	169,2	95,72	16.191	17.421	48,4	114,57
III. 1983	183,1	93,92	17.085	16.924	48,9	111,69
IV. 1983	180,6	93,54	16.893	17.024	49,9	111,96
V. 1983	182,4	101,66	18.541	18.502	48,5	121,68
VI. 1983	179,9	101,73	18.297	18.515	49,7	121,76
VII. 1983	182,0	97,85	17.811	17.809	47,6	117,12
VIII. 1983	183,3	101,98	18.689	18.560	49,0	122,06
IX. 1983	188,7	103,70	19.007	18.873	48,5	124,12
IX. 1982	180,5	78,85	14.233	14.351	44,8	94,38
I.-IX. 1983	180,7	100,21	18.111	18.238	48,6	119,94
I.-IX. 1982	181,9	77,77	14.144	14.154	47,1	93,08

PRIJETNO KLIMATSKO ZDRAVLJENJE V BIOGRADU

V zadnji septembrski izmeni delavcev, ki so letovali v železarskem domu v Biogradu na morju, so bili pretežno delavci iz Železarne, ki so jim priporočili klimatsko zdravljenje in oddih ob morju. Predloge je posredovala obratna ambulanta Železarne, letovanje in oddih pa so zatem skupaj omogočile sindikalne organizacije posameznih TOZD.

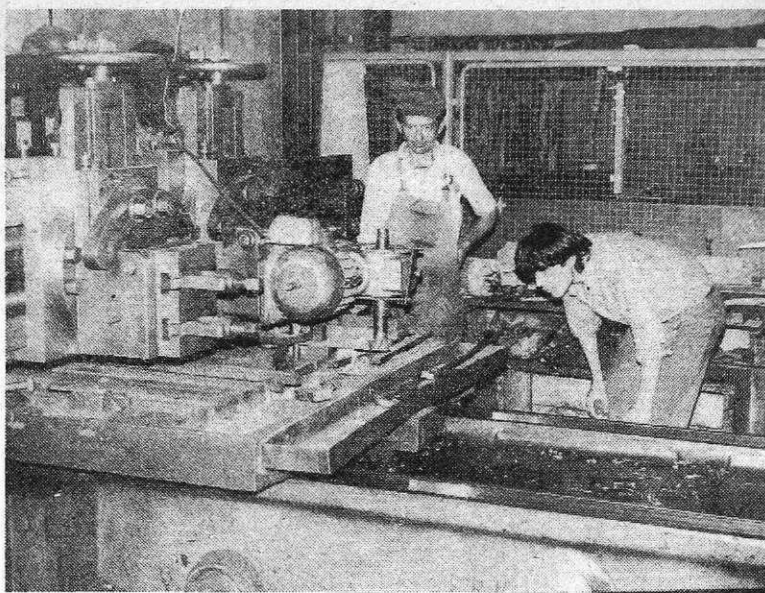
Vsi udeleženci so bili izredno zadovoljni z organizacijo oddiha, prehrano, z vodstvom in osebjem doma ter skupino, ki je skrbela za program letovanja. Poskrbljeno je bilo tudi za rekreacijo in so se delavci v okviru svojih zdravstvenih možnosti lahko vključili v posamezne aktivnosti. Tako so izvedli balinarsko rekreacijsko tekmovanje moških dvojic in ženskih posameznic. Pri ženskah so bile najboljše: Bevc, Agostin, Sipič, Kovač in Krničar, pri moških dvojicah pa: Čučak-Benedik, Krničar-Bučinel, Treven-Kraljič, Urevč-Kovač, Pajsar-Bevc.

Na zaključnem večeru so razglasili najboljše udeležence tekmovanja, kolektiv uprave letovišča pa je prispeval praktična darila. Udeleženci so izrazili željo, da bi v prihodnje poskrbeli tudi za diplome, ki bi jih podelili udeležencem za sodelovanje.

Vsi udeleženci se zahvaljujejo za prijetno počutje v železarskem domu v Biogradu, prav tako pa tudi Integralu za prevoz, obenem pa želijo, da bi tudi v prihodnje v železarni omogočili vsem, ki so potrebni klimatskega zdravljenja, takšen oddih ob morju.

J. R.

OPRETI SE MORAMO NA LASTNE SILE

V mnogih delovnih sredinah vse bolj spoznavajo, pa tudi v praksi dokazujejo, da je najbolj zanesljiva metoda pri reševanju sedanjih težkih gospodarskih razmer pa tudi razvojnih nalog, opiranje na lastne sile in sposobnosti. Mnogokje pa inventivna dejavnost, nove ideje, manjše ali večje izboljšave le težko prodirajo v zavest in se težje v prakso. Ne, da bi takšnih idej in ambicij ne bilo med delavci, ampak njihove zamisli le težko prodirajo v prakso. Poglejmo le en primer v naši Železarni, ki pa zanesljivo ni osamljen. V strugarni TOZD Strojne delavnice na Jesenicah imajo že več kot sto let star skobelnik, največji v naši Železarni, ki je zaradi skrbne nege delavcev, ki delajo na njem, še vedno uporaben. Še več, na pobudo Valentina Debeljaka je ekipa, v kateri poleg pobudnika sodelujejo še Oto Markun, Marko Zagar, Željko Gregori, Jože Sterle in Živo Lakota, skobelniku dodala posebno napravo za rezkanje. Ta dodatek, ki so ga izdelali sami, bo občutno zmanjšal delovne postopke. Isto bi lahko naredili na podobnem ruskem stroju na Javorniku v težki obdelavi. Dosedanji poskusi opravičujejo pričakovanja, ekipa pa pričakuje pomoč in razumevanje vodstva TOZD oziroma obratovodstva. Pričakujejo, da »stoletnika« predelajo tako, da bo boljši, kot je bil kdajkoli doslej. Želimo, da v tem pričakovanju ne bodo razočarani.

KADROVSKO GIBANJE V SEPTEMBRU

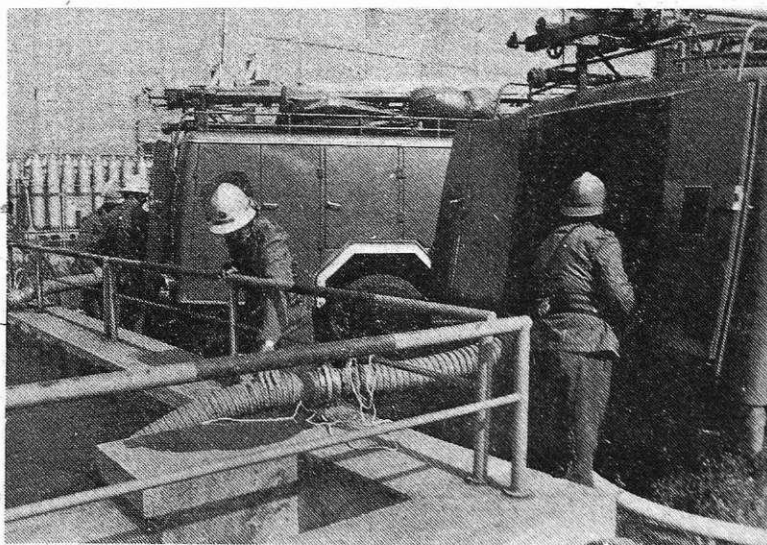
SKLIFNILI DEL. RAZMERJE	PREKINILI DEL. RAZMERJE				POVR. ŠTEV. ZAPOSLJENIH V LETU 1983	DEJANSKO GIBANJE
	12 JLA	št. prekin. del.	ostali	SKUPAJ		
FLAV	1	1	1	1	1	228
JEKLARNA	3	6	9	18	13	705
IVARNA	1	1	1	1	1	86
VALJ. BL. ST.	3	1	5	3	2	390
VALJ. ŽICE	1	1	2	2	1	172
VALJ. DEB. FL.	1	2	3	1	1	173
HL. VALJ. BELA	3	1	15	1	2	280
HL. VALJ. JES.			1	1	2	225
ŽICA			5	1	6	265
PROFILARNA		2	2			71
VRAT. FODB.	1		1			48
JEKL. CVLEK	1	3	4	2	2	155
ELEKTRODE		2	2	1	1	255
JEKLARNA		2	2			88
STROJ. DEL.	3	5	8	1	3	340
REMONTNE D.	2	10	5	17	2	505
VZDRŽEVANJE	7	1	4	12	3	554
ENERGETIKA	1	1	2	2	2	247
TRANSPORT	4	1	4	9	1	375
DS KO-FI					2	277
DS K S I	1	4	5	3	22	350
DS E T N		1	2	1		1480
DRUŽB. FREHR.		2	2	1		170
SKUPAJ	32	16	56	104	12	5439

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Slavko Ferčej, 1923, KSI-PGRČ — 35 let v ŽJ; Stanislav Graj, 1928, Valjarna žice — 34 let v ŽJ; Albina Kristan, 1932, Komercialni sektor — 35 let v ŽJ; Jože Lužnik, 1923, Vzdrževanje — 40 let v ŽJ; Ibrahim Muharemovič, 1927, Jeklarna — 32 let v ŽJ; Marija Pajsar, 1928, KSI-spl. varn. sl. — 24 let v ŽJ; Pavel Vidregar, 1928, Jeklarna — 30 let v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: Andrej Burja, 1930, Strojne delavnice — 31 let v ŽJ; Janez Črv, 1926, Valjarna žice — 25 let v ŽJ; Ivan Grašič, 1921, Valjarna bl. št. — 30 let v ŽJ; Stefan Koblar, 1927, Vzdrževanje — 35 let v ŽJ; Milka Izda, 1933, Komercialni sektor — 29 let v ŽJ; Franc Kristan, 1932, Strojne delavnice — 29 let v ŽJ; Martin Lakner, 1928, KSI — spl. varn. sl. — 29 let v ŽJ; Janez Poklukar, 1931, Transport — 33 let v ŽJ.

UMRLI: Goše Sarafimov, 1948, Plavž — 2 leti v ŽJ.

Iz zadnje vaje članov PGRČ Železarne pri valjarnah na Beli (foto I. Kučina)

PRIPOMBE S SEJ KONFERENC DELEGACIJ V OKTOBRU

Konec septembra in prvi teden oktobra je bilo pet sej konferenc delegacij na ravni Železarn. 28. septembra so se sestali delegati SIS za vzgojo in izobraževanje, 3. oktobra delegati SIS za kulturo, 4. oktobra delegati SIS za zdravstvo, 5. oktobra delegati na ponovno sklicani seji za telesno kulturo in 6. oktobra delegati SIS za zaposlovanje.

Enajst prisotnih delegatov iz temeljnih organizacij in delovnih skupnosti je razpravljalo o spremembi 12. člena statuta izobraževalne skupnosti Jesenice in na predlagani sklep niso imeli pripomb. Konferenca delegacij je ugotovila, da ob razložitveni poročila o realizaciji sredstev izobraževalne skupnosti za prvo polletje 1983 in obrazložitev poročila o novih materialnih stroških in stabilizacijskih ukrepih na področju vzgoje in izobraževanja v taki obliki, kot je v gradivu za delegacije, ni potrebna, pač pa je treba v obrazložitvi pojasniti vzroke za odstopanje. Poročilo o uskladitvi programov na področju osnovnega šolstva z materialnimi možnostmi v letu 1983 in o novih materialnih ukrepih na področju usmerjenega izobraževanja bi moralo biti jasnejše. Zmanjšana prispevna stopnja ne pokriva presežkov, na drugi strani pa je predvideno 3 % povečanje plana in zmanjšanje amortizacije. V gradivu ti odnosi niso dovolj razumljivo pojasnjeni.

V razpravi o poteku ustanavljanja skupne strokovne službe pa so delegati menili, da bi bilo potrebno predložiti delegacijam tudi statut delovne skupnosti skupne strokovne službe SIS in pravilnik o organizacijski strukturi in o razvidu del in nalog v skupni strokovni službi SIS zaradi predlaganih sklepov o soglasju k tema dvema aktoma. Konferenca se strinja s predlagano organizacijo skupnih strokovnih služb, hkrati pa meni, da je bolje zadolžiti strokovnega sodelavca za izobraževanje tudi za raziskovanje. Zaradi obsežnosti področja socialnega varstva bi bilo verjetno raziskovanje za postavljeno, poleg tega pa sta področji izobraževanja in raziskovanja tudi sorodnejši.

Na poročilo o družbenem dogovoru o organiziranju preskrbi osnovnih in srednjih šol z učbeniki in na poročilo o investicijski gradnji s sredstvi 2. samoprispevka konferenca delegacij ni imela pripomb.

V zvezi s predlogom lestvice za obračunavanje regresirane prehrane učencev v osnovnih šolah pa je konferenca delegacij predlagala, da je treba poročati o tem, koliko učencev prejema brezplačno šolsko prehrano in koliko jih plačuje polovično ceno. S tem bi bilo treba delegate seznanjati ob vsakokratnem finančnem poročilu. Kriteriji za dodeljevanje otroškega dodatka se premalo valorizirajo (konferenca delegacij ni imela teh podatkov, zato je bilo dogovorjeno, da bo Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje posredoval vodjem delegacij SIS za vzgojo in izobraževanje izpisek o kriterijih za otroški dodatek iz gradiva delegacije SIS za otroško varstvo).

Po obravnavanju dnevnega reda je konferenca delegacij zavzela stališče, da je za to sejo skupščine dnevni red preobsežen, zato delegacije niso mogle obravnavati bolj podrobno posamezna poročila, ki so natrpna z ranimi številkami. Nekatera poročila bi bila lahko krajša in bolj vsebinsko zgoščena.

Za 7. sejo skupščine izobraževalne skupnosti je konferenca delegacij delegirala samo tri delegate od desetih možnih.

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ ZA KULTURO

Na 6. seji konference delegacij za SIS za telesno kulturo je bilo prisotnih devet delegatov iz temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Obravnavali so finančno poročilo o prihodkih in odhodkih kulturne skupnosti Jesenice in zahtevali, da gradivo za obravnavo na skupščini obravnava ustrezni izvršilni organ, zlasti pa naj to velja za poslovna poročila (tako kot je to opredeljeno v ustreznem samoupravnem aktu kulturne skupnosti).

V zvezi s poročilom o poteku ustanavljanja skupnih služb SIS je konferenca delegacij zahtevala, da glede na to, da se vzporedno z ustanovitvijo skupne strokovne službe SIS ustanovljajo tudi izvajalske organizacije združenega dela (npr. Center za socialno delo, Klub kulturnih delavcev itd.) ne bo prišlo do podvajanja oziroma povečanja števila delavcev, ki se bodo poklicno ukvarjali s posameznimi družbenimi dejavnostmi. Konferenca je tudi menila, da bi morala biti delegacijam posredovana tudi statut delovne skupnosti skupnih strokovnih služb SIS ter pravilnik o organizacijski strukturi in o razvidu del in nalog v skupni strokovni službi SIS občine Jesenice zaradi odgovornosti, ki jo delegati sprejmejo z izrekom soglasja.

Konferenca delegacij je ugotovila, da na osnovi podanih informacij o ustanavljanju Kulturnega centra Jesenice ne more sprejeti stališča o ustanovitvi Kulturnega centra ter pri tem meni, da kulturno izobraževanje in izpopolnjevanje uresničujejo v klubu samoupravljalcev prek Delavske univerze. Konferenca delegacij je ponovno poudarila, da zaradi ustanovitve Kulturnega centra ne sme priti do povečanja števila profesionalnih delavcev v kulturni dejavnosti.

Konferenca delegacij je menila, da je gradivo v obliki Kulturnega poročevalca (to je nova oblika delegatskega gradiva) sicer lepo pripravljeno, vendar pa je nesmotno ustanovljati novo glasilo v času, ko moramo varčevati na vseh področjih in še zlasti ob pomanjkanju papirja. Ob tem se pojavlja vprašanje, kateri organ je sklepal o izdajanju tega glasila? Glede na možnosti, ki jih imamo v jeseniški občini, je konferenca delegacij zahtevala, da se obdrži sedanja mnogo cenejša oblika informiranja delegatov in delegatske baze: celotno gradivo naj bo dostavljeno vodjem delegacij, strokovna služba SIS pa naj poleg celotnega gradiva pripravi povzetek in ga objavi v Železarni in v lokalnem radiju.

Za 6. sejo skupščine Kulturne skupnosti Jesenice je bilo delegiranih sedem delegatov.

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ ZA SIS ZA ZDRAVSTVO

Seje konference za SIS za zdravstvo so bile vedno ene najživahnejših konferenc delegacij na ravni Železarn. Zato tudi tokrat ni bilo izjem. Skoraj vseh dvanajst delegatov je sodelovalo v razpravi pri posameznih točkah dnevnega reda. Na seji sta bila prisotna tudi predstavnik občinske zdravstvene skupnosti Valentin Črv in Božidar Sotlar.

Konferenca delegacij je pregledala in obravnavala prihodke in odhodke za prvo polletje letošnjega leta in se ni strinjala s predlogom sprememb finančnega načrta občinske zdravstvene skupnosti za letošnje leto, ker ne temelji na predlaganem povečanju participacije uporabnikov k zdravstvenim storitvam, kot je predlagano v naslednji točki dnevnega reda. To je predlog samoupravnega sporazuma o uresničevanju zdravstvenega varstva z ukrepi za varčno in racionalno izvajanje zdravstvenega varstva v letošnjem in prihodnjem letu, na podlagi katerega je konferenca delegacij ugotovila, da je bil osnutek samoupravnega sporazuma obravnavan na prejšnji obravnavi prek samoupravnih delovnih skupin in sprejet na seji skupščine zdravstvenega varstva 22. junija 1983 ter se delavci strinjajo z dosedanjim ureditvijo pravic iz zdravstvenega varstva.

Konferenca delegacij je sprejela stališče, da se predlog samoupravnega sporazuma o uresničevanju zdravstvenega varstva ne sprejme, ker bistveno posega tako v pravice uporabnikov kot v možnosti izvajalcev pri določanju posamezne terapije (povečan obseg specialističnega zdravstva razvrednoti osnovno zdravstvo). Sporazum je možno sprejeti le s popravki, ki bodo pripravljeni do skupščine občinske zdravstvene skupnosti, in sicer za naslednje člene:

— pri 45. členu je bilo predlagano, da se pri prispevkih uporabnikov k ceni zdravstvenih storitev odločimo za višino, ki je predvidena z republiškimi sporazumi.

— Strokovne službe, zlasti izvajalci, naj proučijo vpliv ukrepov na kvaliteto zdravstvenih storitev.

— Glede na zelo zaostren položaj v zdravstvu je potrebno zadolžiti izvršni svet občine Jesenice, da ponovno preveri razdelitev sredstev za skupno in splošno porabo ter ugotovi, ali so možni določeni premiki v korist zdravstva, kar bi omililo predlagane ukrepe.

— Ni sprejemljiva prehodna določba, da se 3. alineja 25. b člena izjava v zoženem obsegu (to je, da se pravica do nadomestila osebnega dohodka zaradi nege otroka prizna šele od četrtega dneva dalje).

Konferenca delegacij se je strinjala s pojasnilom predsednika občinske zdravstvene skupnosti, da se sporazum uporabljati šele po sprejemu, oziroma od 1. novembra dalje.

Na predlog sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o temeljnih plana občinske zdravstvene skupnosti Jesenice za obdobje 1981–1985 in na predlagani sklep o valorizaciji osnov za nadomestilo osebnega dohodka od 1. julija do 31. decembra letošnjega leta ni bilo pripomb.

Ponovno je bilo postavljeno delegatsko vprašanje glede obrazložitve gradiv, ki so še vedno nejasna, preobširna, določena kritična vprašanja pa so premalo jasno obrazložena.

Konferenca delegacij je obravnavala tudi gradivo za zbor uporabnikov te seje skupščine (predlagani sta bili samo dve točki dnevnega reda) in v zvezi s poročilom o delu osnovnega zdravstva v občini Jesenice zahtevala, da bi bil delovni čas zdravnikov tak, kakor piše na vratih ordinacije!

Po končani razpravi so delegirali devet delegatov za osmo sejo obeh zborov skupščine občinske zdravstvene skupnosti Jesenice.

PONOVNO SKLICANA SEJA KONFERENCE DELEGACIJ ZA SIS ZA TELESNO KULTURO

Že v prejšnji številki Železarnja smo omenili, da je bila prvič sklicana 5. seja skupščine telesnokulturne skupnosti Jesenice nesklepna. Zato smo tudi na ravni Železarn sklicali ponovno sejo konference delegacij za samoupravno interesno skupnost, žal pa je bil odziv enak kot na prvi seji konference. Vsakič je bilo prisotno le osem delegatov (namesto vseh 23) kljub temu, da je bilo gradivo delegacijam posredovano pravočasno. Dodatnih pripomb oziroma predlogov ni bilo, zato je konferenca delegirala samo pet delegatov na ponovno sklicano sejo skupščine.

Ponovno lahko napišemo, da je že tretjič sklicana 5. seja obeh zborov skupščine telesnokulturne skupnosti, ki bo v četrtek, 13. oktobra, ob 12. uri v spodnjih prostorih restavracije Železarn. Upajmo, da bodo delegati k svoji delegatski obveznosti pristopili z večjo resnostjo in odgovornostjo!

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ ZA SIS ZA ZAPOSLOVANJE

Vse delegacije iz temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so pred sejo konference delegacij dobile povzetek gradiva za 8. sejo skupščine skupnosti za zaposlovanje. Povzetek gradiva je pripravila strokovna služba kadrovskega sektorja — oddelek za kadre, da bi delegate opozorila na bistvene točke v gradivu. Devet delegacij iz temeljnih organizacij in delovnih skupnosti je delegiralo svoje delegate na sejo konference delegacij.

Konferenca delegacij se v poročilu o uresničevanju načrta zaposlovanja v občini za prvo polletje 1983 ni strinjala s pojasnilom strokovne službe v Železarni, zakaj v Železarni nismo odgovorili na vprašalnik. V prihodnje mora strokovna služba v Železarni odgovorno in pravočasno odgovoriti na anketo.

Konferenca delegacij se ni strinjala s tem, da se sporazum o usklajevanju letnih načrtov zaposlovanja za prihodnje leto spremeni skladno z na ravni republike poenotenimi kriteriji spremljanja izvajanja sporazuma. Konferenca je podprla mnenje strokovne službe Železarn, da bi morala biti osnova za zaposlovanje v naši občini tako kot drugje usklajen razvojni program, ki bo upošteval razpoložljive kadrovske vire. Problematika kadrov je zaradi specifičnosti tehnologije in kadrovskih virov tako različna, da se postavlja vprašanje, če je sprejemljiv enoten sporazum. Menili so, da bi v sporazumu dali še poseben poudarek reševanju zaposlovanja v bazični industriji.

Poročilo o rebalansu finančnega načrta za leto 1983 je konferenca delegacij sprejela le kot informacijo ter se ni strinjala s tem, da o dokon-

čni uskladitvi rebalansa finančnega načrta sklepajo izvršilni organi skupščine. Za delegacije je treba pripraviti jasen in pregleden predlog rebalansa (kaj, kako in zakaj naj bi se spremenil). Strokovna služba skupnosti za zaposlovanje naj tudi predlaga možnosti za bolj smotno oziroma varčno porabo sredstev (npr. ponuditi pripravnikom za določen čas, da se zaposlijo v proizvodnji in podobno). Iz informacije o rebalansu je razvidno, da naj bi se osebni dohodek delavcev v strokovni službi skupnosti za zaposlovanje dvignil za 20 %, pri tem pa to ni primerjano z rastjo osebnega dohodka v gospodarstvu. Konferenca je menila, da naj se osebni dohodki v strokovni službi skupnosti gibljejo skladno z gibanjem osebnih dohodkov delavcev v materialni proizvodnji in z dogovorjenim zaostankom.

Delegati so obravnavali tudi informacijo o reorganizaciji strokovne službe zaposlovanja z delitvijo del in nalog in skladno z mnenjem strokovne službe v Železarni ugotovili, da iz gradiva ni razvidno, kakšen cilj se z reorganizacijo poskuša doseči. Vsekakor pa bi bilo pri odločanju o tem potrebno imeti razmejitve del in nalog, ki bi pokazala pozitivne učinke reorganizacije. Tako kot pri vsaki reorganizaciji sam papir in tisto, kar je napisano na njem, še ne zagotavlja učinkovitosti, vendar je to osnova za izvajanje dela, zato mora biti narejeno. Dela in naloge, ki se sedaj opravljajo, bodo vsaj tako kvalitetno morala biti narejena tudi v bodoče, to pa ni razvidno iz priloženega gradiva. Nikakor ne bi smeli iti v tako reorganizacijo, ki bo pogojevala minimalno zmanjšanje števila zaposlenih, druge pa potem povečanje. Zaradi reorganizacije se ne sme povečati prispevna stopnja.

Konferenca delegacij se je strinjala z ugotovitvijo strokovne službe Železarn v zvezi z gibanjem zaposlenosti v juliju in nezaposlenosti v avgustu tega leta, da se zaradi razkoraka med demografskim in tehnološkim razvojem v naši občini kažejo določene specifičnosti pri zaposlovanju in brezposelnosti, ki negativno vplivajo na proizvodne rezultate. Kljub precejšnjemu številu nezaposlenih v naši občini si v naši delovni organizaciji z njimi ne moremo pomagati, saj ti ali niso pripravljeni delati ali delo zanje ni primerne (ženske) ali pa so že zaposlenim delavcem povzročali v času zaposlitve take probleme, da jih ti nočejo sprejeti za sodelavce.

Pod točko delegatskega vprašanja in pobude je konferenca delegacij ocenila odgovore strokovne službe občinske skupnosti za zaposlovanje v zvezi z delegatskimi vprašanji kot ustrezne.

Za boljše delovanje delegacije je potrebno, da strokovna služba skupnosti za zaposlovanje posreduje gradivo najmanj 14 dni pred sejo skupščine (skladno z ustreznim samoupravnim aktom) ter da izdela tudi povzetek celotnega gradiva in ga po možnosti objavi v Železarni.

Strokovna služba v Železarni pa naj čim hitreje po prejemu gradiva pripravi strokovno mnenje.

Na konferenci so se dogovorili, da naj Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje odposlje gradivo delegacijam takoj po prejemu, nato pa še mnenje strokovne službe v Železarni.

Po končani razpravi so delegirali sedem delegatov za skupščino skupnosti za zaposlovanje.

D. H.

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON

INDUSTRIJSKI ROBOTI

Besedo robot je prvi uporabil češki pisatelj Karel Čapek, ki je leta 1920 napisal dramo o strojih, ki so se lahko premikali kot ljudje in pri tem opravljali neko delo. Danes je ta njegova ideja postala resničnost, saj opravljajo industrijski roboti nekatera dela celo bolje kot ljudje in smo na priletku obdobja robotov, kar bi lahko tudi imenovali »robotolucij«.

KAJ LAHKO DELAJO ROBOTI?

Prvi digitalni kontrolni robot je bil narejen leta 1958 v ZDA, industrijski robot pa je bil uveljavljen leta 1962. Od takrat naprej so razvili industrijske robote raznih vrst in sposobnosti.

Danes obstaja šest vrst robotov:

1. Ročni manipulator, ki ga nadzoruje človek in je sposoben opravljati vrsto operacij v določenem vrstnem redu, vendar v istem prostoru in na istem mestu.
2. Robot, ki opravlja vrsto operacij v stalnem zapovrstnem redu, vendar v istem prostoru in na istem mestu.
3. Robot z operacijami v spremenljivem vrstnem redu, ki dela na isti način kot robot pod točko 2, vendar ga je mogoče reprogramirati za spremenjen vrstni red operacij.
4. Robot, ki ponavlja vrstni red operacij, ki so bile sicer zamišljene kot ročno opravilo delavca in so shranjene v njegovi spominski enoti.
5. Numerično nadzorovan robot, ki se premika iz enega položaja v drugega na osnovi numeričnih navodil.
6. Inteligenčni robot je zelo izpopolnjen in lahko odloča potek svojih operacij na osnovi svojih analitskih sposobnosti.

INDUSTRIJSKI ROBOTI

Japonska velja danes za deželo z največjim številom industrijskih robotov. Prve so uvozili leta 1967 iz ZDA, že naslednje

leto pa je stekla njihova lastna proizvodnja. Leta 1980 je doseglja japonska proizvodnja robotov že 20.000 enot in leta 1981 že prek 24.000. Japonska ima danes okoli 80 % vseh industrijskih robotov na svetu.

Vzporedno s hitrim razvojem elektronskih računalnikov, mikro računalnikov in tehnologije servomehanizma, so pričeli predstavljati roboti stanje v mehanotroniki in interes glede na ekonomičnost njihove uporabe v industriji. Danes imajo roboti veliko vlogo pri varjenju, oblikovanju s stiskanjem, barvanjem in drugih operacijah, predvsem v avtomobilski industriji. V ostalih industrijskih panogah opravljajo roboti predvsem precizna dela na tekočem traku, kjer je potrebna natančnost tudi do 1/1000 mm.

Leta 1982 so na Japonskem zgradili prvo tovarno na svetu, v kateri so roboti v celoti zamenjali delavce. Na nočni izmeni opravljajo roboti vsa potrebna dela popolnoma sami in brez nadzorstva.

UVEDBA ROBOTOV V ŽELEZARSKI INDUSTRIJI

Japonska železarska industrija je vedno posvečala veliko pozornosti zmanjšanju števila potrebnih delavcev in avtomatizaciji. Danes uporabljajo vrsto senzorjev v vseh fazah železarske proizvodnje, računalniško voden avtomatični nadzor strojev in naprav pa je dosegel že visoko stopnjo popolnosti. Tehnologija nadzora za nekatere faze procesa je že dosegla funkcijo robota. Informacije, ki jih zbira vizualni senzor, analizira računalnik in potem pošlje procesnim napravam ustrežna navodila. Ker ti sistemi nimajo ročnih manipulatorjev, jih ne uvrščajo med robote.

Toda današnji delovni roboti, ki jih še razvijajo, ali pa so že v praktični uporabi, bodo lahko nadomestili delavce pri označevanju vročih ali hladnih izdelkov, pri popravilih peči in pri vzdrževalnih delih, proizvodnji jekla in pri delih pod visoko temperaturo.

RAZLIČNE MOŽNOSTI DEJAVNOSTI ROBOTOV

Iz spodnje razpredelnice so razvidne različne možnosti za dejavnosti industrijskih robotov:

Vrsta dejavnosti	Delo industrijskih robotov
Industrijska proizvodnja (uporaba industrijskih robotov v obrati brez delavcev)	Nevarna, neprijetna in monotona dela na tekočem traku, obrati brez delavcev in avtomatična linija za varjenje, stiskanje in barvanje v avtomobilski in drugih panogah industrije
Konstrukcija, gradbena industrija in rudarstvo	Gradbena in konstrukcijska dela na višini, vrtnenje, razstreljevanje in dela pod zemljo v rudarstvu
Sociala	Roboti za vodenje slepih, umetni udi, roboti za pomoč starim ljudem, roboti za čiščenje
Poljedelstvo in ribarstvo	Razprševanje zaščitnih sredstev, namakanje in obdelovanje polj; mlekarstvo, predelava gnoj in odpadkov na kmetijah; gnojenje, namakanje, pogozdovanje, obdelava in nakladanje lesa v gozdarstvu. Opazovanje in iskanje v ribištvu.
Transport in uslužnostna dejavnost	Nakladanje in razkladanje tovorov; vzdrževanje na železnici; čiščenje poda na ladjah; čiščenje električnih izolatorjev; merjenje, gradnja in demontaža jedrskih reaktorjev
Nadzor okolja	Meritve, nadzor in opazovanje; delo z odpadki; nadzor nad požari
Razvoj dejavnosti pod morjem	Delo in opazovanje pod morjem
Razvoj dejavnosti v vesolju	Roboti na tekočem traku pri gradnji vesoljskih vozil in opreme; roboti na vesoljskih objektih

PROF. DR. JANEZ MILČINSKI O MEDICINSKI ETIKI

V soboto, 17. septembra, je bila redna letna skupščina društev medicinskih sester Gorenjske. Letos je bila skupščina na Jesenicah, udeležili pa so se tudi zdravniki in predstavniki zdravstvenih organizacij Gorenjske in železarne Jesenice. Častni gost na skupščini je bil profesor doktor Janez Milčinski, ki je medicinskim sestram in zdravnikom spregovoril o medicinski etiki in njenem pomenu v današnjih razmerah. Zaradi zanimivosti teme njegovo predavanje v celoti objavljamo.

VSE VEČJE ZANIMANJE ZA MEDICINSKO ETIKO

Naslov za to skromno predavanje smo izbrali Medicinska etika včeraj, danes in jutri. Tak naslov nismo izbrali zato, da bi sedaj obnavljali, kaj se je včasih zgodilo, niti da bi poizkušali analizirati, kaj je z medicinsko etiko danes, niti da bi zelo nezanesljivo poizkušali prerokovati, kaj bo z njo jutri, ampak bomo poizkušali pogledati naše življenje in probleme v zdravstvu tudi s te strani.

Sprašujem se, odkod zadnja leta vse večje zanimanje za to temo. Največ bi bilo sklepati, da ta pojav odgovarja na prizadevanja, ki z objavami v knjigah, časopisih, radiu in televiziji hočejo obrniti pozornost zdravstvenih delavcev na to etično plat njihovega, zlasti zdravnikovega dela, ki je vendar v žarišču pozornosti ljudi.

Morda je včasih zanimanje za to temo tudi protitež tehnizaciji medicine in njeni posledici, to je umikanju zdravstvenega delavca kot osebnosti v anonimnost. Mislim, da to ni pravi vzrok zanimanja za to temo. Po mojem mnenju moramo vzroke za poostreno poudarjanje medicinske etike iskati predvsem v zaostrenosti ekonomskih, organizacijskih in osebnih problemov v kriznih okoliščinah današnjega časa. Vendar moram reči, da ob takšnem poudarjanju medicinske etike nisem navdušen. To ni tisto pravo.

ALI JE TO ETIČNO?

Vse pogostejše se zdravstveni delavci na nas obračajo z vprašanji, kakršna so, na primer, ta:

— aparat za diagnostiko je pokvarjen, denarja za nadomestne dele pa ni, zato smo morali diagnostiko strokovno znižati na metode izpred dvajsetih let. Ali je to etično?

Ali pa:

— neka zdravila, tudi nujno potrebna, so v lekarnah izginila s polic. Predpisovati moramo manj učinkovita zdravila, ali pa navajati bolnika, da si nabavi tisto pravo zdravilo v inozemstvu. Zdaj pa je še brez noč ukinjena oprostitve depozita za zdravila. Ali je to v skladu z medicinsko etiko?

Ali pa:

— je prav ali ne, da so utesnili dežurno nočno službo in jo prevedli v turnuse z manjšim številom delavcev in brez specialistov. Je to etično?

TORIŠČE MEDICINSKE ETIKE JE V MEDSEBOJNIH ODNOSIH

Rekel sem, da nisem navdušen ob takšnem in podobnem vpletanju etike v reševanje ali opredeljevanje problemov na drugih ravneh, kot so ekonomska, politična in podobno. Torišče medicinske etike je vendar drugje. Je v medsebojnih odnosih zdravstvenega delavca do pacienta, zdravstvenih delavcev med seboj, zdravstvenih delavcev do družbe in njenih težav, tudi do tistih v zdravstveni službi oziroma v delovanju zdravstvene službe.

Ob ekonomskih in organizacijskih težavah in ob poskusih njihovega reševanja pa na žalost ostajajo pravi etičnomoralni problemi v ozadju, zasenčeni z administrativnimi odločbami in omejitvami, ki so zunaj dosega zdravstvenih delavcev in potentia, kem tudi zunaj medicinske etike. Ta se v pravi obliki uveljavlja šele, kadar se zdravstveni delavci v kriznih okoliščinah, kakršne se kažejo v vprašanjih, ki sem jih navedel, vprašajo, kako bom premostil te težave, da bodo kar je najmanj mogoče prizadele bolnika in najmanj vplivale na njegovo počutje in zdravljenje. Skratka, tudi v neugodnih razmerah poiskati načine in rešitve, ki bodo bolniku zagotavljale zavest, da je v varnih, sposobnih in odgovornih rokah.

HIPOKRATOVA PRISEGA

Medicinska etika, ki se dandanes pogosto pojavlja v razpravah in polemikah, je naša približno štirisoletna dediščina. Ko je Hipokrat pred dobrih dvesto leti napisal njena načela in pravila, so bila ta nedvomno že jasno oblikovana in so v tako imenovani Hipokratovi prisegi zapisana takšna, kakršna so v praksi veljala za takratnega dobrega zdravnika. Ta načela so se večinoma obdržala do danes, kljub vsem kriznim obdobjem in pretresom, ki jih je preživela medicina do današnjega dne, od

zloma klasične božanske medicine, prek srednjeveškega mračnjstva pa do poloma medicinske morale v nacizmu pred drugo svetovno vojno in med njo.

Pri tem pa je treba zaradi nepristranosti in v opozorilo povedati, da zlorabe medicine v nacističnem režimu niso bile prvi pojav odklonov in da z nürnbersko obsodbo tudi niso bile odpravljene.

ZLORABE MEDICINE SE POJAVLJAJO ŠE DANES

Evtanazija v slabem pomenu besede kot uzakonjeno skrajševanje življenja neozdravljivega bolnika, tudi brez njegove volje in želje, uporaba medicinskih metod kot sredstva za prisilo in torturo, brezobzirni in nečloveški medicinski poizkusi na ljudeh, vse to poznamo že zdavnaj pred nacistično ero.

Na žalost in v sramovanje moramo ugotoviti, da ti pojavi, četudi v bolj prikritih oblikah, nastopajo tudi danes, kljub deklaracijam, ki jih z avtoriteto svetovnih zdravstvenih organizacij in združenj poizkušajo omejiti in odpraviti. Medicina nikdar ni bila, ni in verjetno zlasti ne bo varna pred spodsrljaji, ki pretresajo njene moralne temelje.

MEDICINSKA ETIKA KOT OROŽJE ZA NAPAD IN OBRAMBO

Značilnost zadnjih dveh desetletij je, da se medicinska etika vse pogostejše uporablja kot orožje za napad in obrambo, vse manj pa se goji kot kvaliteta, nepogrešljiva za zdravstvenega delavca, posebno za zdravnika. Razlogi, zakaj jo je treba gojiti, razvijati in ji odmerjati pomemben delež v vzgoji, se tudi z napredkom medicine v njenem računalniškem obdobju niso spremenili.

Grmek je te razloge pred mnogimi leti opredelil približno takole:

1. Področje delovanja zdravstvenega delavca je enkratno in izjemno občutljivo, to je človeško zdravje in življenje.

2. Zdravnikovo delo, pa tudi delo zdravstvenega delavca, ni obrt, ampak je poklic, ki veže zdravstvenega delavca od diplome do smrti in mu ne glede na obveznosti iz delovnega razmerja nalaga odgovorne dolžnosti, predvsem v zvezi z nujno medicinsko pomočjo.

3. Bolnik vedno ostaja v podrejenem položaju nasproti zdravniku, kateremu mora zaupati glede na njegovo znanje in brezpogojno dobronamernost. Brez tega zdravljenje v globljem pomenu besede ni mogoče.

4. Zdravnikove postopke (v manjši meri velja to tudi za postopke drugih zdravstvenih delavcev) je težko, večinoma kar nemogoče kontrolirati, zato je toliko pomembnejša njegova notranja etična kontrola.

S primernimi prilagoditvami velja vse to, kar je Grmek zapisal za zdravnika, tudi za druge zdravstvene delavce.

RAZMERJE MED BOLNIKOM IN ZDRAVNIKOM

Optimalno, idealno razmerje med bolnikom in zdravnikom si lahko zamislimo, vemo pa, da takšno nikdar ni bilo in tudi v prihodnje ne bo, vsaj ne zmeraj in povsod. Prizadevamo si, da bi se temu razmerju kolikor je le mogoče približali. Nekateri tokovi sedanjega časa pa zavirajo te težnje.

Tu mislimo na ekonomsko plat zdravljenja oziroma zdravstvenega varstva sploh. Namesto ali poleg posebnega interesa zdravnika, ki lahko prevladuje v kapitalističnem svetu, nastopa pri nas interes nekih skupnosti, tudi takšnih, ki so precej daleč od zdravstva. Uveljavljanje teh, tako imenovanih splošnih ali drugih interesov utegne biti v našem okolju tudi bolj brezobzirno in nečlovečno, kot si to lahko privoščijo kapitalistični sistem. Na žalost!

Razen tega pa lahko kalijo razmerje med bolnikom in zdravnikom tudi novi, še ne do konca dodelani in neuravnoteženi dohodkovni odnosi. Tudi raziskovalne težnje lahko sežejo v harmonično razmerje zdravljenja. Takšne težnje so lahko moralno visoke, ali pa vsaj neoporečne, kadar jih vodi želja medicino dvigniti na višjo raven in koristiti prihodnjim rodovom bolnikov, kljub temu pa lahko odričajo skrb za sedanjega konkretnega bolnika v ozadje, toliko bolj in prej, kadar v raziskovalnih

težnjah začne prevladovati osebno stremeljenje raziskovalca.

Tudi vdor sodobne tehnike v diagnostiko in terapijo (zlasti v velikih središčih) in ozka specializiranost posegata v razmerje med bolnikom in zdravnikom. Bolnik je obdan z raznimi aparaturnimi in je vse bolj odvisen od njih. Potuje skozi ordinacije vrhunskih specialistov, pri tem pa izgubi svojega zdravnika, enako kot tudi zdravnik v tem dogajanju pogosto, ali pa celo praviloma, izgubi svojega bolnika.

Končno pa prispeva k spreminjanju odnosov med bolnikom in zdravnikom tudi medicinski pouk, v katerem prevladuje izobraževanje nad vzgojo. Šolanje novih zdravnikov in praviloma tudi drugih zdravstvenih delavcev se je tu in tam, skladno s težnjami učiteljev, usmerilo ali zverovalo v tehniko, spretnost, uporabo modernih aparatov in tekmovanje v domačem ali mednarodnem merilu. Lik zdravnika, vzornika za študenta, se spreminja.

Ob omenjenih premikih utegne bolnik izgubiti položaj osebkov v zdravljenju in postane stičišče, na katerem ali ob katerem se zaostrejo neurejeni ekonomski odnosi, nesorazmernosti in družbeni veljavi in podobni pojavi, ki motijo pri delu in kalijo osebno zadovoljstvo, kakršnega si vsakdo želi in ga za pošteno delo tudi zasluži.

ZDRAVSTVO NA ETIČNI POGON

Ob trenjih, ki pri tem nastajajo, pa kritiki ne brez škodoželjnosti izvečejo zdravniško etiko kot orožje za napad, zdravniki pa se branijo z očitkom o zdravstvu na etični pogon. Dovolite mi, da preberem, kar je o tem vprašanju napisal Lev Milčinski, psihiater. To je pomembno med drugim tudi zato, da ne bi pri ocenjevanju in nagrajevanju redne zdravstvene dejavnosti uveljavljali drugačnih kriterijev kot veljajo nasploh za vse državljane v tem smislu, da nekatere zdravnikove dejavnosti sodijo v njegovo etično obveznost.

Lev Milčinski pravi: "Mobilizacija tako imenovanega etičnega pogona pri zdravstvenih delavcih prek okvirov podobne mobilizacije drugih državljanov pomeni nevarno izkoriščanje rezerv, ki morajo biti pripravljene za nepredvidljive krizne situacije in katastrofe."

Z navedenim se strinjam, če te nepredvidljive krizne situacije obsegajo tudi primere nujne zdravniške pomoči, katera se nalaga zdravstvenemu delavcu, posebej se zdravniku, kot pripadniku poklica, ne pa kot delavcu v združenem delu. Ta obveznost je namreč kot poklicna opredeljena in sankcionirana z določbami zakona o zdravstvenem varstvu, v razmerah neposredne nevarnosti za življenje pa je ta obveznost opredeljena celo z določbami v kazenskem zakoniku.

ZDRAVNIK JE ODGOVOREN ZA POSLEDICE SVOJIH ODLOČITEV

Doslej sem največkrat omenil zdravnika iz dveh razlogov: ker je bil to pred dvesto oziroma tristo leti edini predstavnik medicine in nosilec vseh pooblastil, pa tudi odgovornosti za uspeh zdravljenja in ker je še danes z malo izjemami (na primer baba, dentist, področje nujne pomoči) nosilec odločitev pri zdravljenju in je seveda tudi nosilec polne odgovornosti za svoje odločitve.

Rad bi posebej poudaril, da s tem nikakor nisem hotel podcenjevati poklica medicinske sestre ali drugih zdravstvenih delavcev. Želel pa bi pristojnosti in odgovornosti medicinske sestre v postopkih zdravljenja določeno opredeliti.

MEDICINSKA SESTRA IN ZDRAVNIK

Medicinske sestre in zdravnika ne smemo vrednotiti kot višjo in nižjo stopnjo enega samega poklica, temveč kot pripadnika dveh samostojnih različnih poklicev, ki imata vsak svojo pot šolanja, vsak svoje strokovne stopnje in vsak svoj strokovni vrh.

Prav tako imata razdeljene tudi pristojnosti in odgovornosti. Jasno določena meja med pristojnostmi zdravnika in medicinske sestre je pogoj in jamstvo, da se ob neugodnih pri zdravljenju odgovornost ne prelija nedoločljivo od tega k onemu, praviloma pa proti zdravstvenemu delavcu z nižjo kvalifikacijo.

Poizkusil bom kar se da preprosto pokazati bistvo problema: zdravljenje je pridržano v odločanje zdravnika, in sicer v vseh treh dejavnostih — diagnozi, indikaciji in terapiji. Zdravnik odloči, medicinska sestra

pa vestno in strokovno opravi naročena dela.

Takšno je tudi stališče mednarodnega kodeksa medicinskih sester (frankfurtski kodeks medicinskih sester iz leta 1965, obnovljen v Mexicu Citiju leta 1975). Pustimo ob strani izjeme, kot so nujni primeri (porod na terenu, določeni ukrepi v patratni službi), kjer mora o zdravljenju odločati tudi medicinska sestra.

DELITEV DELA V ZDRAVSTVU

Zdravnikova pravica odločanja ima seveda strogo zaščitane meje. Načelo iz kodeksa, da je zdravnik pri svojem delu neodvisen in svoboden pri izbiri načinov in sredstev zdravljenja, velja s pridržkom, da ravna po pravilih znanosti in stroke. To pomeni, da ga veže sodobna medicinska doktrina in da je dolžan svoje znanje sproti dopolnjevati glede na nova odkritja medicine in nove možnosti, ki se v zdravljenju odpirajo bolniku. Kar je bilo včasih zavezujoče z doktrino, bo lahko jutri spoznano za škodljivo in prepovedano.

Drugo načelo pri delitvi dela v zdravstvu, še posebej pri zdravljenju, pa je tole: vsak zdravstveni delavec naj bi opravljal samo tisto delo, za katero je po izobrazbi pripravljen in praktično usposobljen. To velja enako za zdravnika in medicinsko sestro, s to razliko, da mora zdravnik sam in pod vsako odgovornostjo oceniti, kaj sme in kaj zmore, medtem ko mora, ali bi moralo biti, za vsako medicinsko sestro konkretno in poimensko določeno, za katera dela je pooblaščen in s tem tudi odgovorna za njihovo pravilno izvedbo.

Omenjena stališča lahko izvedemo iz veljavnih zakonov in posebnih predpisov. Ti so praviloma (oziroma bi morali biti) skladni z etičnimi načeli. Toda z etičnim ravnanjem oziroma obnašanjem razumemo vendar precej več kot to, da zdravstveni delavec ni kršil predpisov in se ni izpostavil kazenski ali disciplinski odgovornosti.

ETIČNO RAVNANJE KOT NADGRADNJA OSEBNOSTI

Pravzaprav se etično ravnanje začne šele onstran te meje kot nadgradnja osebnosti zdravstvenega delavca, s katero si zasluži oznako, da je dober kot človek in kot strokovnjak. Lastnosti, ki bi si jih moral pridobiti, da bo tak, so zaščitane v etičnodontoloških zapisih, ki naj bi bili usmeritev za ravnanje in odločanje.

NAVODILA IN DEKLARACIJE OMOGOČAJO LAŽJE PRAVILNO ODLOČANJE

V zdravstvu in zdravljenju se pojavljajo novi in novi dogodki, tudi takšni, ki ogrožajo telesno in duševno varnost pacientov in ki vsaj posredno motijo in ogrožajo tudi zdravstvenega delavca. Nacionalna in svetovna združenja zdravnikov, medicinskih sester in drugih delavcev v zdravstvu si prizadevajo, da bi z novimi navodili in deklaracijami olajšali zdravstvenemu delavcu pravilno odločanje v spornih primerih.

Tako smo samo v zadnjem desetletju dobili vrsto novih zapisov s tega področja: obnovljeni kodeks medicinskih sester, deklaracija o biomedicinskem raziskovanju na ljudeh (tako imenovana helsinska deklaracija iz leta 1964, obnovljena v Tokiu leta 1975), deklaracija o torturi, prav tako sprejeta v Tokiu leta 1975. Ta deklaracija med drugim vsebuje tudi določbo, da zdravnik ne sme umetno hraniti nekoga, ki je prištevten in pri polni zavesti sklenil, da bo v zaporu ali kje drugje pričel z gladovno stavko. Zdravnik je takemu človeku dolžan pojasniti, kakšne nevarne posledice ima lahko njegov postopek, ne sme pa uporabiti umetnega hranjenja proti njegovi volji.

Navodila o posebnem varstvu otrok pri raziskovanju je sprejelo združenje britanskih pediatrov. V teh navodilih je opredeljeno, kako ravnati, da otrok ne bi postal žrtev znanstvenega raziskovanja.

O MNOGIH KRITIČNIH SITUACIJAH ŠE NIMAMO OPREDELJENIH STALIŠČ

Obstaja pa še vrsta kritičnih situacij, za katere bo še treba opredeliti stališča z novimi dokumenti. Za primer vzemimo področje sodelovanja bolnika v praktičnem medicinskem pouku. O tem nimamo nobenih določb niti v kodeksu niti v zakonih niti v posebnih deklaracijah.

Menimo pa, da bi ta stališča morala biti točno opredeljena, ker opazujemo, da marsikateri zdravnik, tudi učitelji, mislijo, da je preprosto bolnikova dolžnost, da sodeluje v izobraževanju in se pusti demonstrirati

v predavalnici, da pusti, da ga preiskujejo študentje, včasih tudi z neprijetnimi, mučnimi in morda tudi škodljivimi preiskavami. Te stvari je treba urediti.

Urediti je treba tudi materialno varnost oseb, ki sodelujejo kot pasivni subjekti ali v pouku ali v biomedicinskem raziskovanju. Če zaradi raziskovanja ali nespretnosti nekoga, ki se na bolniku uči, bolnik doživi škodo na zdravju, ali nastanejo posledice, ki niso bile predvidene in na katere bolnik ni bil vnaprejš opozorjen in bi smele v vsakem primeru biti le neznatne — če se to zgodi, potem bi moralo biti urejeno, kako bo bolnik prišel do ustreznih odškodnin, če se lahko izrazi v denarju.

V drugih deželah imajo nekatere stvari urejene, mi pa še ne. V Zvezni republiki Nemčiji je predpis, da mora biti oseba, ki sodeluje kot pacient pri preizkušanju novih zdravil, zavarovana za pol milijona nemških mark za škodo, ki bi ob tem lahko nastala. Zavarovati ga mora seveda raziskovalna organizacija. Če poteka raziskava z radioaktivnimi snovmi ali sevanjem sploh, potem mora biti oseba zavarovana za milijon nemških mark.

Pri nas lahko mislimo, upamo in pričakujemo, da se kaj takega ne bo zgodilo, pripravljeni pa bi morali biti tudi na to, da bo med biomedicinskimi raziskovanjem bolnik utrpel škodo, ki je lahko tudi zelo huda. Potem pa se bo odprlo vprašanje, kdo bo to škodo povrnil — ali zdravstveno zavarovanje, ki bi upravičeno reklo, da to ni zdravljenje in zato ni njegova stvar, ali raziskovalna organizacija, ki za to nima predvidenih nobenih sredstev, ali celo raziskovalec sam. Te stvari so neurejene in nas priganjajo in kličejo po ureditvi.

Nekatera od teh vprašanj bo za naše razmere verjetno lahko razčisti obnovljeni kodeks etike zdravstvenih delavcev Jugoslavije iz leta 1963, s katerim se še nekaj let ukvarja posebna delovna skupina, ki ji predseduje profesor Anton Dolenc. Druga vprašanja pa bodo ostala brez posebnih navodil v breme zdravstvenih delavcev, ki bodo morali odločati po svoji najboljši vesti in ne oziraje se na osebne interese v korist bolnika.

MEDICINSKOETIČNI PROBLEMI DANAŠNJEGA IN JUTRIŠNJEGA DNE

S tem smo že pri medicinskoetičnih problemih današnjega in jutrišnjega dne: kako obvarovati bolnika pred vzemirjenjem in škodo, ki mu jo prinašajo omejitve zaradi krizne ekonomske situacije; kako bolniku zagotoviti optimalno zdravstveno varnost v razmerah naravnih nesreč ali vojne, pa tudi, kako zdravstvenemu delavcu olajšati težke delovne razmere in mu zavarovati dostojen delež prostega časa za osebno in družinsko življenje in kaj ima in bo imela pri vsem tem medicinska etika.

Takole mislim: Lahko je biti prijazen, dostojen, čuteč in dostojanstven v blagostanju in urejenih razmerah. Kadar pa gre zares in nas vsako uro ovirajo in motijo nove zapreke, napetosti in težave, je kaj mogoče, da nas bodo osebne skrbi in neprijetnosti ob negotovosti jutrišnjega dneva odrgale od bolnika in ga bodo postavile v senco tujih, osebnih problemov ali težav zdravstvene organizacije.

V takih razmerah šele se pokaže pristnost in trdnost etičnega lika posameznega zdravstvenega delavca. Pokažejo se njegova požrtvovalnost, pogum in tovarištvo, pa tudi ponos in zvestoba do naše skupnosti in zdravstva kot njenega pomembnega in hudo občutljivega dela tako v dobrih kot v hudih dneh.

Želim vam in verujem v to, da boste preizkušnje, kakršne so že in še bodo pred vami, zdržali tako, da bo vam v čast, drugim za vzor in vsej naši skupnosti v ponos.

Po predavanju doktorja Milčinskega se je razvila živahna razprava. O etičnih problemih, s katerimi se pri svojem delu srečujejo zdravniki in medicinske sestre, in o odgovorih doktorja Milčinskega bomo podrobno poročali v naslednji številki.

Lilijana Kos

Dopisujte

V ŽELEZARJA

OTOK KRETA JE DOMOVINA EVROPSKE KULTURE

Tu so doma hrabri mornarji. Celo na Kanarskih otokih so našli dokumente o kretskih mornarjih.

Messara je največja ravnina na Kreti in se razteza v dolžino nad 45 in v širino osmih kilometrov. Obsega pravzaprav celotno južno območje največje province Iraklion. Tu je v davni časi cvetela stara kultura še v kamni dobi. Največ dokazov iz najdenih izkopanih je raziskanih v času Minojcev. To obdobje je znano pod imenom »Messara kultura«. Celo ravnina je veliko najdbišče, značilni so zlasti kopasti grobovi te dobe in ostanki minojških naselbin, kjer so našli številne dragocenosti. Nekaj teh je na ogled tudi v osrednjem muzeju glavnega mesta Krete v Iraklionu. Še več pa so jih odnesli razni »znanstveniki« in »raziskovalci« iz kolonialnih metropol zahodne Evrope. V zahodnem kotu ravnine leži mesto Festos s palačo in tri kilometre izven mesta pa je še znamenita kraljevska Villa Ajia Trada. V severozahodnem delu pa je cvetelo mesto Gortys, ki je bilo za časa Rimljanov glavno mesto Krete.

PALAČA V FESTOSU

Vzemiženja med nami ni povzročila le nevsakdanja podoba te čudovite krajine. Zdravilo nas je pripovedovanje vodnika o tem, kar bo mo vsak hip lahko videli, še eno palačo oziroma ruševine palače v Festosu, kraju, ki je bil v minojški dobi najpomembnejše naseljeno središče Krete. Tudi palača v Festosu je bila razrušena v istem času kot Knosos, v velikem katastrofalnem potresu 1400 let pred našim štetjem. Ta palača, pred katere ruševinami smo izstopili iz avtobusa, je bila druga po velikosti, takoj za knososko. Po zgodovinskem izročilu naj bi bil v Festosu sedež kralja Radamantakysa, Minosovega brata. Festos je omenjen tudi v Homerjevi Ilijadi in Odisseji. Po katastrofi je bil v grškem obdobju antike kot mesto spet pozidan, tokrat kot pristanišče Matala na južni obali.

Iz doslej neznanih vzrokov so ga v tretjem stoletju pred našim štetjem prebivalci močnega Gortysa ponovno zrušili.

Kot ovcе smo se zapodili za svojim vodnikom na terasasto površino, ki so jo še kar lepo ohranili pri izkopavanju ostankov palače, od katere so ohranili le temeljne zidove na vrhu dominantnega griča, kjer je bilo v starem Festosu središče mesta. Zaradi te izjemno strateško pomembne lege nad ravnino, od koder so gospodarji palače lahko branili vstop v rodovitno ravnino Massala, je mesto gospodarsko in kulturno cvetelo. Tudi palača je bila tako kot tista v Knososu večnadstropna in izredno domiselno grajena, o čemer pričajo bogate izkopanine in predmeti, ki so vidni v arheološkem muzeju v Iraklionu. Zanimivo je, da so imeli za vsa glavna vrata v palači poseben sistem prezračevanja. Vse talne plošče so bile izdelane iz čistega ala-

bastra. Z glavne ploščadi je veličasten razgled na vse strani, tja do vrha božanske Ide. Ob ploščadi se po stopnicah spuščajo prihodi v velike šrambe, kjer se zdaj stojijo ogromni lončeni vrči in amfore. Razmerja objektov in celotne palače, ki je štrlela iz ravnine kot utrjeni otok, so bila tudi za današnje pojme velika. Grič je skalnat, zato se je tudi naselje pozneje razvilo le okoli palače. Z takrat se je graditelj zdelo škoda plodne zemlje za gradnjo objektov.

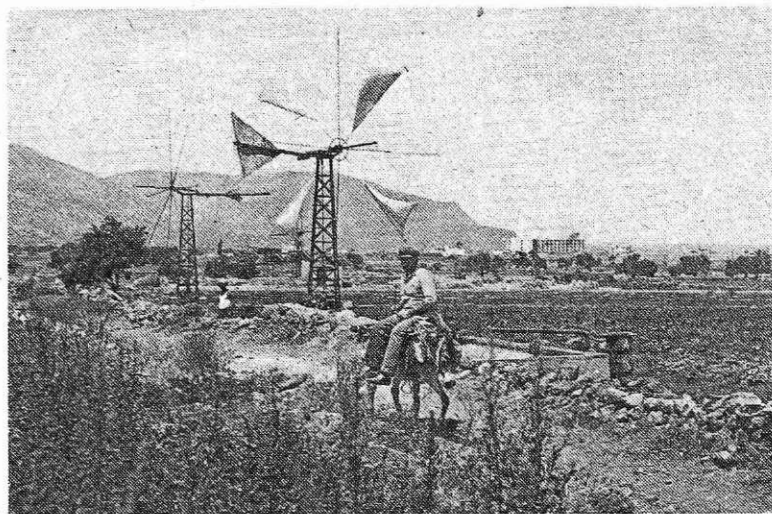
SKOK DO AJIA TRIADO

Zahodno od Festosa so okoli tri kilometre oddaljene od palače tudi razvaline kraljevske vile Ajia Triada. Tam je po izročilu bržčas domoval mogočni princ dinastije festoskih vladarjev, po nekaterih virih pa celo sam kralj.

V vili so raziskovalci, ki so zadnja desetletja kot koblice preplavili otok, našli dragocene najdbe. Med drugim unikate podob in skulptur kretskih mojstrov, ki so sedaj na ogled v muzejskih zbirkah v Iraklionu.

V večjih in manjših skupinah smo obletavali ta enkratna prizorišča davne kulture. Z nami pa še skupine nikjer manjkajočih Nemcev, Angležev, Skandinavcev in kajpak z velikim raziskovalnim čutom obsedenih Japoncev. Slednji so oprtani z dvema, tremi fotoaparati in še s filmsko kamero kar naprej pritiskali na sprožilce, da jim ne bi ušla kakšna podrobnost.

Resnici na ljubo moram priznati, da sem tudi sam kar naprej smel, saj je bila to enkratna škoda, da so mlajši izletniki iz naše skupine več pozornosti posvečali skandinavskim dekletom, kot pa otoškim izkopanim. Še zdaj se sprašujem, odkod ljudem, ki hodijo na potovanja, takšna neprizadetost in nezainteresiranost? Saj ne, da bi komu kaj očital, da se je posvetil predvsem vsemu tistemu, kar ima že doma takorekoč v izobilju, ne pa edinstveni priložnosti, ki se najbrž zlepa ne bo več ponovila, videti in občutiti najbolj iz-

(nadaljevanje)

virne dokaze človekove ustvarjalne preteklosti. Saj to je pravi cinizem!

IZ FESTOSA V MATALO

Matala na skrajnem jugu Krete, takorekoč nasproti Iraklionu na severu, je morda zanimiva tudi zato, ker je najbolj južno pristanišče v Evropi. Od Iraklionu je oddaljena dobrih 60 km, ravno zadosti za celodnevni izlet, ki smo si ga privoščili skoraj vsi, razen prijatelja Vilka in dveh bolnih tovarišic. Vilka je brhka črnooka receptorka bolj zanimala kot vse kretske znamenitosti. Ves dan je posedal v recepciji in pihal na dušo Grkinji, ki pa ni kazala razen službene vljudnosti prav nobenega nagnenja za poglobljene odnose.

Ker sem že vnaprej slutil, da z njegovim dvorjenjem ne bo nič, sem se dogovoril s sopotnikoma, da si najaz grede izmislimo kaj takega, kar naj bi izzvalo njegovo občalovanje, da ni šel z nami. Sopotnik Andrej je imel sicer pomisleke, češ, kaj bi mu nagajali, ko pa mu je najbrž že žal denarja za izlet. Navsezadnje je tudi res, da nam je pokazal svojo stiskaško naravo, ko se je raje odpovedal pijači v restavraciji, ko bi jo moral plačati po njegovem mnenju več, kot je bila vredna. S krčmarjem na tržnici v Iraklionu, kjer strežejo odojke in na ražnju pečene jagenjčke, se je pošteno sprl, ko mu je prinesel račun za pojedino odojkovo pečenko. Enostavno ni hotel plačati, ker je bilo z mesom preveč kosti? Le s težavo smo ga prepričali, da kosti pač sodijo zraven mesa in da bo bolje, če plača, kot pa, da se bo prerekal s krčmarjem, ki ni mislil popustiti. Grka še nihče ni lahko prepričal, ker so znani kot trgovci, ki sloviijo tudi po špekulacijah. Vreme nam je bilo tokrat naklonjeno. Sonce je veselo gredo, naš cilj je bil ogled izdolbenih peščenih sten na obali, kjer domujejo hipiji z vsega sveta. Značilne oranžne stene, ki so kot termintnjak vse preluknjane in se vzdigujejo nad morje, smo zagledali iz avtobusa še na cesti, ko smo prišli iz mesteca. Podali smo se po miškasti plaži do teh sten na ogled hipijevskih bivališč v luknjah, ki so med seboj povezane z nekakšnimi hodniki v obliki rogov. Luknje so bile izdolbene v več nadstropjih in med seboj povezane. V steno so vklesana stopnišča in terase na policah. Človek bi komaj verjel, da ta čudna bivališča obstajajo že od antike. Tu so namreč stari Rimljani pokopavali svoje mrtve.

Kaj kmalu pa se je dijak pogreznil vase, Starčeve besede so zve-nele v njem: Danes je Prešernov smrtni dan. In ta dan je sedaj OF proglasila za slovenski kulturni praznik. V mislih je hodil v nepoznanih krajih, kjer se borijo Slovenci raznih slojev proti skupnemu sovražniku. On, dijak, pa mora poslušati tukaj čevkanje šepavega učiteljskajasinoga profesorčka, ki tvezi svojo prevzeto fraze.

Po Charlotti in stricu bomo skušali priti enkrat v Prešernovo smrtno hišo ...

II. del.

Ko je bilo Kendarjevo čevkanje pri kraju in so zaključili zavtomatični glasovi obvezni »partajlde«, so se suvali skozi vrata na hodnike. Opaziti je bilo, da je mladine vedno manj, kajti pred štirimi dnevi se je poslovilo od doma pred zbranim profesorskim zborom in vsemi sodijaki kar 32 mladincev, ki so jih vpoklicali k »rajsarabajtdinstu«. Seveda so padale besede navdušenja in izrazil o pripravljenosti za borbo nemške končne zmage. A na obrazih mladih ni bilo videti takega navdušenja. Vsak si je mislil svoje. A tudi to je bilo nevarno za tisočletni raj.

Zdravko pa je doživljal s svojim Pod svobodnim soncem prave avanture. Bral je sloviti Finžgarjev roman po vseh mogočih in nemo-gočih krajih, tudi tam, kamor je — kot se v ljudski rečenici malce abotno reče — kdaj sam cesar blagovolil peš iti.

VALENTIN POLANŠEK

92

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

V mladem dijaku je rastel Iztok in svet je postajal vedno lepši, kruti in oguljeni disciplinski vsakdan nekaj plehkega, minljivega.

Vedno pa je bilo tako, da nisi vedel vnaprej, katero popoldne si več ali manj prost. Zdaj pozimi so radi v okviru hajot-službe prirejali razno ideološko solanje, dodatne ure za gimnastiko in ročno delo, poleg tega je bil popoldne glasbeni pouk in vadbene ure za klavir. Drugače pozimi ni bilo zunaj kaj početi. S smučanjem je bilo v zimi 43/44 za vselej konec, ker je bilo področje tja v smer Šmarjetne gore, Stražišča in Šentjošta itak javno znano med dijaki kot »bandengebiet«. Zato je završalo navdušenje med drugoletniki, kako bo imenitno, ker bodo marca šli na smučarski tečaj nekam na koroške planine. Zdravku pa je odlegla odvšna skrb, ko je poizvedel, da bodo itak vsi dobili od šole na posodo smučarske čevlje in smuči. V božičnih počitnicah, se je spominjal, ni vedel, kaj početi s pritlikavimi deskami, ki jih je bil podaril tržanski župan. Odrastel jim je. Na steptanem smučišču je šlo za silo. Igraje si lahko ovinkoval. Za celec pa niso bile več. Zlasti v takem sne-gu pa je videl največji smučarski užitek. Kako bo torej sedaj? To ne bo enostavna zadeva na smučarskem tečaju! Kolikor je čul soletniki se bahati, so sami prvaki, ki jim je tak tečaj prav majhna reč! Zlasti so nekateri pripovedovali, kakšno opremo imajo sami doma in če bi bila možnost za smučanje, bi »dilce« že po božičnih počitnicah s sabo privlekli v Kranj. Sami prvaki, se je čudil, v plavanju, nogometu, rokometu in smučanju!

Karel iz Vzhodnega Tirolskega in Martin iz Zweinitza v Krški dolini sta bila kaj poprečna »Angleža« na šoli — tako so rekali študentom, ki so si z velikanskimi težavami vtepali angleščino v butico — zato sta danes nagovorila Zdravka in prijatelja Guča, da sta priskočila. Za nalogo sta imela prevesti kratek sestavek angleškega humorja.

Guč se je lotil Karlovega dela in čez dobro uro bral polglasno v izkušenem angleškem naglasu:

Škot je kupil avto in vzel prijatelja s sabo na potovanje. Sopotnik se je čudil, da Aleksander na vsaki bencinski črpalki kupi samo po eno galono bencina. »Povej, zakaj ne napolniš bencina do vrha? Prihranil bi si čas, ko ne bi bilo treba ustavljati na vsaki črpalki,« reče vozniku. Škot pa modro odvrne: »Moj predragi, ne pomisliš, da bi se lahko nama z avtom pripetila kaka nezgoda, pri kateri bi bencin lahko zgorel. To bi bila potrat! Najprvo se je Guč smejal suho sam pri sebi. Potlej je opozoril še ostale: — Morajo biti za vraga suhoparni ti Škoti, ko tako skopušijo s pristo šalo.

Medtem je tudi Zdravko končal Martinov prevod. Zdaj ga je pre-bral in se spakledaval, kakor da prinaša nadvse važno šalo:

»Če v Angliji poprosiš za kosček sladkorja za čaj, ti bo krčmarica po oklevanju poiskala posebno majhno kocko iz doze. Na Irskem pa ti ponudi lady kar sladkorno dozo rekoč: »Izvolite si sami potresti!«

Ce se pa pritožiš na Škotskem, da je čaj grenak, ti bo odgovorila dobrohotna Miss, da si morda čaj premalo pomešal.«

Tudi Zdravko je ponovil svoj suhoparni angleški vic.

Malo so se posmihali, ker je pač malo smešnega bilo za dijake.

V dežurni sobi je imel Guč takoj navrh vadbene uro na klavirju.

»Pojdi, poslušaj, kako igram svojo vajo!«

Dijak je prijatelju ustregel. Vedel je tudi, da bo moral največ-nje tudi zaigrati Gučev klavirski opus, ki ga je spletel z abotnimi prsti in do smešnosti spremenjenim obraznim izrazom.

Potem pa je bil Zdravko prost.

Vsaj za dobro uro.

Svoje naloge je opravil. Celo nekaj strani Pod svobodnim soncem je bilo tudi že na vrsti.

MIHA KLINAR

20

HAJKA

Toda pri-tiska ni mogla tako dolgo vzdržati. Italijani so jo pritisnili k ži-čnim oviram in ji ogrožali umik skozi prehod.

Komandir je v soglasju s komisarjem Sokolom dal povelje za umik.

Ne bi se prebili do prehoda, ko bi jih ne ščitil bataljon, ki je zavzel položaje na oni strani meje.

Komisar Sokol je stopil med žične ovire zadnji. Nenadoma je začutil ostro bolečino v prsih in takoj nato na temenu in v desnii rami. Odkočil je in napravil še nekaj korakov, potem pa se je zgrudil med žične ovire.

»Komisar je padel,« je viknil Viharnik in se hotel vrniti med žične ovire, a je bil tam že Vinko.

»Se je živ,« so slišali Vinka.

Tedaj je komisar odprl oči. Njegove oči so se mrzlo zabli-skale.

»Ti? Ti si, Krainer? Si nam le prišel v pest?« je rekel odsot-no, nato pa se onesvestil.

Vinko ga ni razumel.

Ko je prišel Viharnik in sta ga prenesla na ono stran, so ga za silo obvezali.

»Težko bo kaj,« je rekel bolničar in strokovnjaško govoril o streljih: »Tadva«, je kazal na komisarjevo ramo in prsi, »tadva strela bi morda še prenesel, a tega,« je pokazal na komisarjevo glavo, ki mu jo je obvezal z obvezo, skozi katero je silila kri, »najbrž ne bo. Ali veste, kaj pomeni strel v glavo, razen če ga ni samo oplazil. A tudi ko bi ostal živ, je vprašanje. Veste, gla-va ...«

»Molči in poskrbi za prenos v bolnišnico«, je bolničarja prekinil komandant Blaž, ki je ta dan izgubil ne samo tri naj-boljše borce, marveč tudi tri zveste prijatelje: Bojana, Drznega in Sokola, a predvsem Bojana.

Ko je kolona odhajala proti Davči, se je Blaža lotila globo-ka melanholija ...

— 14 —

Nevihta je umila nebo in večer je bil zopet jasen, poln zvezd, ki so spremljale kolono Blaževega bataljona. Imeli so nekaj lažjih ranjencev, ki so lahko pešali. Samo komisarja Sokola so nosili na nosilih in komandant Blaž je razmišljal, ali bo Sokol preživel prenos v bolnišnico. Ko bi bil prepričan, da za ranjenega četnega komisarja ni nobene pomoči, bi ga nesli domov, da bi umrl doma ob materi, ki jo je Sokol tako zelo lju-bil.

In vendar je Blaža skrbelo srečanje s Sokolovo materjo, kajti če Sokol podleže ranam, bo ostala popolnoma sama. Hčerko Zorko je že izgubila. Bila je trdna žena. Tako je pravil Sokol. Junaško in s ponosom je prebolela Zorkino smrt, kako pa bi prebolela sinovo, si je Blaž lahko samo mislil. Ko je padla Zorka, se je verjetno tolažila, da ima še Sokola. V svoji bolečini se ga je oklepala z vso materinsko ljubeznijo. Pomenil ji je nje-no življenje, vse, prav vse. Izgubiti vse, za kar si živel, in v kar si upal, pa človek ne preboli lahko.

— Ne jočite, mati! Mi vsi smo vaši sinovi. Vsi vam bomo pomagali, čeprav vašega sina, ki je bil naš najboljši tovariš in borec, najbrž ne bomo mogli nadomestiti. Toda vojna je. Za svobodo se bijemo. Oba vaša otroka sta se žrtvovala zanjo. Narod ju ne bo nikoli pozabil, pa tudi vas ne, ki ste ju rodili. Zato bo naša in narodova dolžnost, da bomo skrbeli za vas, kakor da smo vaši otroci. Mati, veruj! Ostanite močni! Spoštovali vas bomo kot mater, ki sta ji otroka junaško umrla in ki zna junaško prenašati najtežjo bolečino, ki lahko doleti samo naše ma-tere, kadar zvedo za smrt svojih otrok.

Blaž ni prvič tolažil mater svojih padlih borcev s takimi besedami in jih navadno tudi potolažil, da so pred borci skrile

svoje solze, vedel pa je tudi, da s tem njihova bolečina ni bila nič manjša in da so v samotni še dolgo objokovale smrt svojih otrok in jih najbrž še vedno objokujejo. Toda šele danes, ko bo moral stopiti pred Sokolovo mater, je začutil, da so take bese-de, četudi so iskrene in govorne iz srca, še vedno samo bese-de, ki matere padlih tovarišev najbrž nikoli niso mogli utola-žiti.

— Toda zakaj take misli? Sokol še ni mrtev in se bo mor-da izlizzal, bi Blaž rad verjel v Sokolovo okrevanje. Človek ne sme nikoli izgubiti upanja, dokler lahko upa, in ga tudi ne izgu-bi, dokler je živ, čeprav visi njegovo življenje na nitki. Ali ni že marsikateri ranjenec, nad katerim so že obupali, nepričakovano okrevale in s svojim okrevanjem presenetili celo zdravnike? Ali ni slišal za nekega borca, ki je bil ranjen in ki mu je grozi-lo, da ga bodo zajeli sovražniki, kako si je zasadil nož v prsi, da bi napravil samomor, potem pa obelžal v nezavesti in v stanju, da so ga pustili celo Nemci pri miru v veri, da bo umrl? Sam se-bi se je čudil, da ni mrtev, ko se je osvestil. Izdril si je nož iz pr-si in odtaval sam iskat soborce. Ko jih je našel, so ga odnesli k nekemu kmetu, prepričani, da bo umrl, a se je čez tri mesece vrnil mednje. Zakaj bi se potem tudi s Sokolom ne mogel zgo-diti podoben čudež? Fant je žilav in žilavi ljudje navadno ne umirajo tako hitro, če takoj, ko jih zadene krogla, ne umro. Sa-mo bolničar s svojim gobezdanjem o brezupnem Sokolovem stanju ga je navdal s črnoglednostjo.

»Da, samo bolničar,« je Blaž polglasno zamrmral. Rad bi verjel v čudež, ki bi Sokola ohranil pri življenju.

Sokol pa ni vedel za Blaževe skrbi, ne za Blažovo upanje. Ležal je brez zavesti, podobni globokemu spancu. In morda je bil res samo spanec, čuden spanec s čudnimi sanjami, ki so se trgale in menjavale, da se je videl zdaj kot otroka, ki joče za očetom, ko jih je zapustil, živel z drugo in potem v fabriki ne-srečno končal, potem spet kot pastir, ki pase živino, celo čredo samih lepih krav, čredo, ki ji ni videti konca in ki potuje čez ogromen sočen pašnik, kakor neskončna vrsta rdečih oblakov, ki potujejo čez nebo in se pasejo po zelenem predvečernem nebu.

Izvršni svet OS Radovljica je na 59. seji, 4. oktobra, sprejel program svojega dela za drugo polletje 1983, predlog sklepa o izdelavi in vsebini obrambnih in varnostnih načrtov v občini Radovljica in potrdil obrambni načrt sekretariata za ljudsko obrambo. Člani izvršnega sveta so proučili analizo gibanja gospodarstva na področju gostinstva in turizma v občini v prvem polletju 1983. Obravnavali so tudi predlog organiziranosti kmetijskih zadrug na območju občine ter se seznanili z analizo izvajanja dogovora o družbeni usmeritvi razporejanja dohodka in osebnih dohodkov v prvem polletju 1983 in z analizo delegatskega sistema v občini Radovljica.

Komunisti, zaposleni v šolstvu in zdravstvu, so posredovali občinskemu komiteju Radovljica predlog, da bi ustanovili aktiv komunistov vzgoje in izobraževanja ter aktiv komunistov zdravstvenih delavcev. Predsedstvo OK ZK Radovljica je s predlogom soglašalo in sklenilo, da se čimprej pristopi k ustanovitvi obeh oblik organiziranja komunistov. Pred aktivni so izredno zahtevne naloge, ki jih nalagajo zaostrene gospodarske razmere in omejevalni ukrepi, kar močno čutijo zlasti v šolstvu in zdravstvu.

Predsedstvo občinskega sveta ZSS Radovljica je na 13. seji, 4. oktobra, razpravljalo o kadrovskih zadevah, ki se nanašajo na postopek evidentiranja in kandidiranja sekretarja občinskega sveta ZSS in nekaterih delovnih teles. Na dnevnem redu je bila obravnava poročila o družbenopolitičnem izobraževanju v letu 1982/83 in predloga programa družbenopolitičnega izobraževanja za leto 1983/84. Pregledali so tudi uresničevanje rezultatov poslovanja na osnovi sklepov predhodne seje.

Na septembrski seji koordinacijskega odbora za družbenopolitično izobraževanje pri OK SZDL Radovljica so proučili usmeritve predsedstva republiške konference SZDL Slovenije o nadaljnjem delu na področju družbenopolitičnega izobraževanja in usposabljanja. Obravnavali so predlog programa Delavske univerze Radovljica, kot nosilca tega izobraževanja za izvajanje programa družbenopolitičnega in splošnega izobraževanja 1983/84. Na dnevnem redu je bilo tudi poročilo Delavske univerze o izvajanju usposabljanja delegatov skupščin SIS in občinskih zborov v novem mandatnem obdobju. Ugotovili so dokaj slabo udeležbo in nezadovoljivo skrb DPO za to vrsto usposabljanja. Doslej se je udeležilo seminarjev le 118 vodij delegatov in komaj 170 delegatov. Z izobraževanjem delegatov bodo nadaljevali v oktobru.

Na posvetovanju predsednikov in tajnikov vseh 20 krajevnih organizacij ZB NOV v radovljiški občini, ki ga je vodil predsednik občinskega odbora ZB NOV Radovljica Slavko Staroverski, so spregovorili o tekočih nalogah borčevskih organizacij. Beseda je tekla predvsem o vključevanju krajevnih organizacij ZB NOV v tokove gospodarske stabilizacije, o kandidiranju borcev v krajevne konference SZDL na letošnjih volitvah ter o pripravi za izvedbo žalnih slovesnosti ob dnevu mrtvih 1. novembra.

Organizacijsko kadrovska komisija pri občinskem odboru ZB NOV Radovljica je na septembrski seji obravnavala predloge možnih kandidatov za predsednika, podpredsednika in sekretarja občinske konference SZDL. Potrdila je štiri delegate, ki so bili letos izvoljeni na skupščini ZB NOV za OK SZDL Radovljica. Podrobno so proučili izvajanje politike odlikovanja v krajevnih organizacijah in drugih telesih ZB NOV v občini Radovljica.

Predsedstvo OK ZSMS Radovljica je poslalo vsem osnovnim organizacijam in organom ZSMS v občini predlog kandidatov za novo vodstvo OK ZSMS Radovljica in njenih teles za mandatno obdobje 1983—1985. Predlog obsega 22 možnih kandidatov za predsedstvo, 5 kandidatov za sekretariat, 5 kandidatov za člane komisije za statutarna vprašanja in 3 za nadzorni odbor. Za predsednika OK ZSMS Radovljica je za naslednji mandat predviden kot možni kandidat Ljubo Buzarin, za sekretarko pa Elza Sekli.

V septembru je v okviru določil listine o prijateljstvu in sodelovanju med občinama Radovljica in Buje, obiskala Buje občinska delegacija iz Radovljice. Dogovorili so se o načrtih za vzajemno izvajanje oz. uresničevanje nalog na področju gospodarstva, družbenih dejavnosti, kulture in športa. Predsednik Skupščine občine Radovljica Boris Šetina je na krajši svečanosti izročil zaslužnim družbenopolitičnim in gospodarskim delavcem iz Buj, ki so bili začetniki sodelovanja, priznanja občine Radovljica.

Ker je ugotovljeno, da so v Gozdarsko kmetijski zadrugi Srednja vas v Bohinju oškodovani družbeni interesi in da so nastale motnje v samoupravnih odnosih, je izvršni svet OS Radovljica predložil vsem zborom občinske skupščine Radovljica, da sprejmejo sklep o uvedbi začasnih ukrepov družbenega varstva. V zvezi s tem je izvršni svet predložil, da se imenuje tričlanski kolegijski začasni organ, ki naj mu predseduje Bernard Tonejc in da se odstavijo dosedanja vodje vseh štirih delovnih enot v GKZ Srednja vas. Začasni kolegijski organ bo takoj začel oblikovati organizacijski in razvojni koncept v GKZ in perspektivni program GKZ za njegovo vključevanje v združevanje kmetijske dejavnosti na zgornje-gorenjskem območju.

V športni dvorani na Bledu je občinski štab civilne zaštite Radovljica v sodelovanju z delavci sekretariata za ljudsko obrambo v nedeljo, 25. septembra, organiziral 3. občinsko tekmovalno splošni enot CZ. V znanjih za uspešno reševanje ljudi in imetja se je od 34 vabljenih pomerilo 27 enot. Prvo mesto so osvojili člani enote Zdravstvenega doma Bled, drugo mesto enota Knjigovoznice in tiskarne Radovljica in tretje mesto enota Zdravstvenega doma Radovljica.

V razpravi o problematiki brezposelnosti v radovljiški občini so člani izvršnega sveta OS Radovljica na septembrski seji sprejeli sklep, da strokovne službe skupnosti za zaposlovanje posredujejo poročila, kako so realizirali sklepe zbora združenega dela ob obravnavi petmesečne analize stanja. Ne more pa se sprejeti stališče, da je na eni strani nadpoprečna stopnja nezaposlenosti in s tem tudi večji porast sredstev za nadomestila in denarne pomoči, po drugi strani pa proizvodnja in terciarne dejavnosti ne dobijo delavcev z območja občine.

Radovljiško gospodarstvo je po podatkih komiteja za družbeno planiranje pri OS Radovljica izvozilo v polletju 1983 na tuja tržišča za 1.192.425 tisoč din blaga in storitev, kar je 4,3 % več kot v enakem obdobju lani. Konvertibilni izvoz so gospodarske delovne organizacije povečale za 31,2 % in s tem povečale delež za ta tržišča od lanskih 66 na letošnjih 77 % vsega izvoza.

Navzlic »zamrznitvi« cen je bila njihova rast v prvem polletju v radovljiški občini nad pričakovanjem nagla. V primerjavi s cenami iz lanskega prvega polletja je razvidno, da so narasle cene v prvih šestih mesecih 1983 industrijskih izdelkov za 23,7 %, kmetijskih izdelkov 41,6 %, storitev 21,5 %, gostinskih storitev 26,5 in cene najnujnejših življenjskih potrebščin kar za 43,8 odstotkov.

V osnovna sredstva so gospodarske OZD iz radovljiške občine v I. polletju 1983 vložile 439.750.000 din, kar je za 27 % več kot v istem obdobju lani. Vendar pa so zaradi okoli 20 % rasti

cen investicij, realno vložile v osnovna sredstva za 35 % manj denarja kot v poprečju lansko leto.

Na zboru občanov, ki ga je septembra sklical svet KS Radovljica, so ob izredno visoki udeležbi razpravljali o predlogu zazidalnega načrta centralnega območja mesta Radovljica. Po vsestranski in poglobljeni razpravi so sprejeli sklep, da naj pristojni upravni organ občinske skupščine dopolni predlog tega dokumenta s stališči in pripombami občanov. Predlog zazidalnega načrta naj bo v javni razpravi še nadaljne štiri mesece, se pravi do 15. januarja 1984.

V vseh turističnih krajih radovljiške občine je bilo od januarja do konca junija 1983 prijavljeno skupaj 116.531 gostov, od teh 82.794 domačih in 33.737 tujih. To je 1 % več domačih in 4 % manj tujih. Stanje se je bistveno izboljšalo v prid tujih v juliju in avgustu ter deloma tudi v septembru, kar bodo pokazali triletni obračuni.

Na 14. srečanju turističnih delavcev Gorenjske v Bohinju so spregovorili o letošnjem gospodarjenju in izgledih za naprej. Na predlog komisije za urejanje okolja je gorenjska turistična zveza prisodila prva mesta TD Lesce, TD Radovljica, TD Kokrica in TD Šentur. Pokal je prejel TD Bled. Za pisni sestavek so prejeli nagrade podmladki osnovnih šol z Bleda, Kranja in Trzica, za likovna dela Jesenice, Kranj in Lipnica, za izdelavo spominkov pa učenci osnovnih šol iz Preddvora, Lesc, Bohinjske Bistrice in Škofje Loke.

V prostorih hotela Golf in Park na Bledu je bil od 28. septembra do 1. oktobra 4. kongres psihoterapevtov Jugoslavije. Udeležilo se ga je nad 400 delegatov iz vseh republik in obeh pokrajin. Razen osnovne usmeritve za nadaljni razvoj te stroke so organizirali tudi okrogle mize za posamezne teme s tega področja.

Na republiškem tekmovanju v gasilskih veščinah septembra, v počastitev 10. kongresa slovenskih gasilcev, ki bo drugo leto v Mariboru, na katerem je nastopilo nad 2200 gasilcev iz Slovenije in zamejstva, so se izredno izkazali gasilci iz Verige Lesce, Gasilskega društva Bled I in ženska skupina gasilk iz Ribnega, ki so v svojih skupinah osvojili prva mesta.

V okviru Zveze kulturnih organizacij Radovljica deluje pet odraslih in tri otroške folklorne skupine, ki se vse bolj uveljavljajo kot nepogrešljivi dejavniki v kulturno zabavnem življenju turističnih krajev. Saj ne mine dan oz. večer, ko ne bi v tem ali onem kraju ali hotelu nastopila ena od teh skupin. V prvih šestih mesecih so te skupine nastopile kar 162 krat. Na Bledu pa pogosto nastopajo folklorne skupine iz drugih krajev države in tudi izven naših meja.

V dvorani KUD Radovljica v graščini so člani Linhartovega odra predstavili 30. septembra zvečer pesmi in izbrana besedila nad 20 udeležencev republiške literarne kolonije Bled 83. Republiško srečanje pesnikov in pisateljev na Bledu je organizirala ZKO Slovenije v sodelovanju z ZKO Radovljica.

V oktobru bo Delavska univerza Radovljica spet organizirala tečaj aerobne telovadbe v Radovljici. Ker je bilo v spomladanskih tečajih veliko udeležencev, nameravajo vaditi več skupin, prvič pa bodo jeseni pričeli tudi s tečaji za moške.

Na igrišču Golf kluba Bled pri Lescah je bilo od 22. do 24. septembra, 7. odprto prvenstvo Jugoslavije v golfu pod pokroviteljstvom Hotela Toplice. Udeležilo se je 83 moških in 14 ženskih tekmovalcev iz Jugoslavije in nekaterih evropskih držav. Najuspešnejši so bili sicer tujci, vendar pa so se odlično držali tudi domačini, med njimi zlasti mladi Dušan Jurman, ki je presenetljivo zasedel 2. mesto.

Anton Torkar

POTOVANJE V NEZNANO OB 40-LETNICI ZLOMA FAŠISTIČNE ITALIJE

30. marec 1943. Pred enim mesecem so nas v Nezinu na severovzhodu Ukrajine natrpali v živinske vagonce, zato smo se zmeraj prepojeni s smrdom po konjskem govnu, čeprav se zdaj vozimo v udobnejšem in čistejšem vagonu na progi Genova—Rim. Kje se bomo ustavili? To najbrž ne ve niti naš korporal.

Rapallo: na ruski fronti ranjeni nemški vojaki izstopajo s pomočjo strežnega oseba in se presedajo na ambulantni avtobus; eden je brez noge, drugi brez roke, skoraj vsi pa so obvezani. Prodajalec časopisov na peronu kriči: »Roparski napad na milansko banko se ni posrečil! Reka Pad poplavlja vasi na področju Ferrare!« — Torinska La Stampa, beneški Gazzettino, tržaški Il Piccolo, milanska Corriera della sera posredujejo strogo cenzurirana poročila z ruske fronte: »Naše čete v Rusiji so se umaknile na boljše položaje« — tako ves tisk imenuje razsulo italijanske vojske v Rusiji in panični beg pred Rdečo armado. Dolge tedne smo se, razkropljeni kot ovce brez pastirja opotekali iz objema ledene in ognjene smrti, razcapani, ušivi, lačni in prezeblji, boreči se edino in samo za golo življenje — tisk pa: umik na boljše položaje. Poročila z Balkana so podobna: »Naše čete so s pomočjo hrvaških domoljubov likvidirale več uporniških gnezd in zajele večje število banditov. Ti »hrvaški domoljubi« so bili kajpak ustaški klavci.

Vlak pelje naprej ob Ligurskem morju: naslednja postaja je La Spezia, potem Carrara s svojimi znamenitimi kamnolomi marmorja, pa Pisa s še znamenitejšim poševnim stolpom, pa Livorno, pred katerim križarijo majhne vojne ladje. Popoldne se že nagiba v večer, mi pa se še zmeraj vozimo in nič ne vemo, kje nas bodo odložili. Ropot železnih koles pod nami nas zaziblje v sen in zjutraj se zbudimo — v Rimu. Ni še eno leto od tega, ko smo se v San Remu v popolni bojni opremi cvrli na žgočem poletnem soncu in čakali na pregled čet pred odhodom na fronto. Zdaj smo že vojni veterani, fronta je

za nami, dodobra smo poučeni o ruskem orožju in ukrajinski zimi, postali smo strokovnjaki za bolhe in uši, kar pa se hrane tiče — ni okusnejšega od konjske mrhovine. Vračamo se kot poraženci, zato nas nihče ni pričakoval na postaji, ni godbe, ni cvetja, ni zastav. Ko pa smo odhajali, je naše čete pregledoval sam princ Umberto, sin kralja Vittoria Emanuela tretjega in kraljice Eleone, nekdanje črnohorske princese, ki je še nekaj let pred vojno, ob obisku Tržaške pokrajine, spregovorila slovenskim odposlancem, ki so se prišli zavzemati za pravice slovenske manjšine, in je izrekla samo tri besede v svojem materinem jeziku: »Bit će bolje!« — prav tedaj, ko je na bližnjem Goriškem nek zavedni slovenski učitelj v mukah umiral, ker so mu fašisti na silo zlili v usta liter strojnega olja. In kje je zdaj tisti škof, odposlanec papeža Pija XII., ki je z žegnano vodo blagoslavljal italijanske topove, ki so potem vsi do zadnjega obitali v ukrajinskem blatu in snegu?

Vlak spet odpelje — še zmeraj proti jugu. Na fasadah kmečkih hiš ob progi strašijo napisi: VIVA RE, VIVA DUCE, VINCERE E VINCERE. REMO. Utrujenji zadremljemo, potem pa me nekdo sune v ramo — bil je moj sorojak Vipavec, s katerim sva se skupaj rešila s pekla ob Donu — in vzkligne: »Glej, Tone — hrib gorik!«

Seveda, pred Napolijem smo in hrib, »ki gorik«, je kajpak Vezuv, ki se pospešeno pripravlja k izbruhu — no, moj Vipavec pretirava, nobene lave še ni videti, samo kadi se iz njega.

Postanek v Napolju in spet odhod. Naša stara parna lokomotiva se na

vso moč napreza, kot da bi hotela dohiteti električno vleko, ki je odpeljala s postaje malo pred nami. V Potenzi zapeljemo na stranski tir in poskačemo iz vagona: sto neoboroženih soldatov, sto razcefranih uniform, sto parov preluknjanih čevljev, sto praznih bisag, sto suhih grl in prestradanih želodcev. Pokrajina okoli nas: polja, gruča hiš, prijazni grički, ki se kopljejo v zlati sončni luči, mala cerkva, v kateri zvonbi je polno, in pa — malo ven iz vasi — na novo stesane lesene barake, sonce se bleščeče odbija od njihovih pocinkanih pločevinastih streh.

Mimo grejo tri stare, v črno oblečene ženske z osli, natovorjenimi s poljedelskim orodjem. »Glej jih, lenuhe,« reče ena od žensk, »mi garamo od jutra do večera, oni pa poležavajo v travik!«

Ja, poležavamo, in še bomo nekaj časa — kdo nam pa kaj more. Mi smo svojo raboto že opravili — in to težko raboto: šest mesecev vsak dan iz oči v oči s smrtjo. Po taki raboti je pač vsak počitek prekratek!

In kajpak tudi ta. »Zbor, zbor!« zavpije korporal — in stotinja se počasi postavi na noge in odkoraka proti barakam.

Ves mesec smo ostali v teh barakah pri Potenzi na jugu Italije. Ves mesec smo poležavali po plesnivih slamnjakah, zjutraj in zvečer smo vsak dan pili redko, s cikorijsko pomešano črno kavo, za kosilo pa mineštro s karfijolo in pošteno si moral brskati z žlico po krožniku, da si našel tudi kakšen makaron, o kakršnemkoli mesu pa seveda ni bilo ne duha ne sluha. Vmes med temi »obedi« pa smo gledali v strop, prebirali že stokrat prebrane prastare časopise in čakali, da bo Mussolinija pocal vrag. Vsi smo vedeli, da se bo to zgodilo in vsi smo si želeli, da bi bilo to čimprej. V Abesiniji se je že podelal v hlače, tudi v Libiji so mu bili dnevi šteti in kmalu mu bo zagorelo pod petami tudi v sami Italiji.

Po enem mesecu so nas preselili v staro graščino v Melfiju, severno od Potenze. Tja smo prišli zvečer z vlakom, hodili smo po ozkih, temačnih ulicah, izza »medlo« razsvetljenih oken je dišalo po praženi čebuli, iz stranišč je zaudarjalo. Odprli nam je

majhen in grbast grajski oskrbnik in v temi toliko da nismo prevrnili oklepa srednjeveškega viteza s helebardo v roki, ki je stal na hodniku. »Saj ni nikogar notri!« se je začudil Vipavec, ko je pogledal skozi rezo v šlemu. Vsi smo se mu od srca nasmejali.

Med vlažnimi zidovi malfijskega gradu smo prebili en teden, potem pa so nas spet naložili na vlak. »Stoj, ali bi šel rad v arest!« me je zaustavil stražar, ko sem med postankom v Avelinu hotel svoje zadnje lire za praviti za kozarec vina v bližnji gostilni.

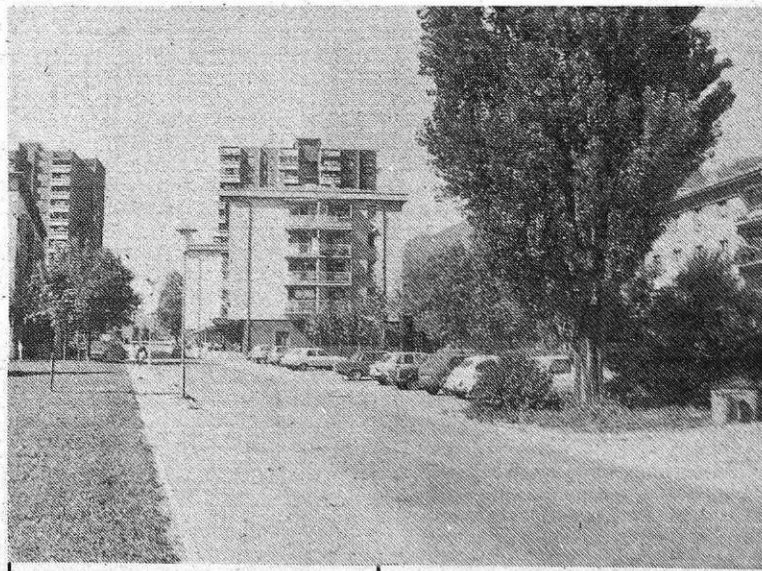
»Saj sem tako in tako že vseskozi v arestu!« sem mu zabrusil. Tistih lir pa mi kljub temu ni uspelo napraviti.

Naše potovanje v neznano se je slednjič končalo deset ali petnajst kilometrov zahodno od Avelina, v stari zgradbi na malem trgu v Bagnoiju. Dodeljeni smo bili pod poveljstvo starega, venomer pijanega kapetana in tako čez nekaj mesecev

dočakali zlom fašistične Italije in prihod zaveznikov.

Letos v septembru je minilo štiri-deset let od tistih dni, ko je nam, primorskim Slovincem, le posijal žarek upanja, da si bomo lahko nekoč sami izbirali svojo »vero in postave«. Naša stotinja Slovincem in Istranom, prisilno mobiliziranih v italijansko vojsko, se je priključila zavezniškim enotam in spomladi 1944. leta smo se v sestavi prekomorskih brigad izkrcali v Dalmaciji in tam pomagali osvobajati našo prvo in pravo domovino — Jugoslavijo.

DOPISUJTE
V ŽELEZARJA

Del Plavča (foto S. Kokač)

V KLUBU SAMOUPRAVLJALCEV NADALJUJEJO Z DELOM PO SPREJETEM PROGRAMU

Letni oddih in počitek je za nami, obnovili in okrepili smo delovne in ustvarjalne sposobnosti. Čaka pa nas veliko dela in nalog, katerim se ne bomo mogli izogniti, če hočemo živeti in izpolnjevati obveznosti do sebe in družbene skupnosti. Tako in podobno mislijo in se ravna tudi v jeseniškem klubu samoupravljalcev. Lotili so se dela in nalog, za katere so se obvezali v načrtu dela v letošnjem letu.

Že 6. in 7. septembra so izvedli deseturni seminar za člane samoupravne delavske kontrole v osnovnih šolah v naši občini, ki je vseboval naslednje teme:

1. Samoupravna zakonodaja in organi samoupravne delavske kontrole (predavatelj Mihael Kersnik);
2. Organiziranost in osnovna področja delovanja samoupravne delavske kontrole (isti predavatelj);
3. Delovna razmerja v OZD, s poudarkom na varstvu pravic (predavatelj Simona Ferjan);
4. Metode dela samoupravne delavske kontrole (predavatelj Albin Kobentar).

Odziv vabljenih je bil le 30 odstoten. Izostali so vabljeni iz osnovnih šol Prežihov Voranc, 16. december Mojstrana, Gorenjskega odreda Žirovnica, DU Viktor Stražisar in Glasbene šole Jesenice.

20. in 22. septembra sta bila izvedena dva tečaja za kadrovičke v OZD na predlog kadrovske službe Skupščine občine Jesenice po naslednjem programu:

1. Vodenje kadrovske evidence po novi metodologiji;
2. Uresničevanje družbenega dogovora o kadrovski politiki v občini Jesenice;
3. Delo komisij za odlikovanja.

Predavali so: Slavko Brelih, Mitja Jelen in Franc Merlak.

Na prvem tečaju je bilo 16, na drugem pa 19 udeležencev. Odziv je bil zadovoljiv.

V CPSI železarne Jesenice so bile v septembru in začetku oktobra tri izvedbe deseturnih seminarjev za novo izvoljene delegate delavskih svetov TOZD in delovnih skupnosti. Od teh sta bila dva že izvedena. Udeležba pa ni bila zadovoljiva.

29. septembra je bil celodnevni strokovni posvet o razvidu del in nalog ter o vrednotenju dela.

Gre za strokovno delo, ki je že nekaj let aktualno in je pomembna sestavina prizadevanj za urejanje osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela.

Posvet sta organizirala občinski svet zveze sindikatov Jesenice in klub samoupravljalcev, ki sta za to pridobila znanega strokovnjaka s tega področja dr. Jurančiča iz Kranja.

Za to posvetovanje je bilo med strokovnimi delavci združenega dela veliko zanimanja. Na njem je sodelovalo 54 strokovnih delavcev. Posvet je potekal z razlagami predavatelja

in nato z razpravo in razgovorom udeležencev, ki jo je vodil Rafko Penič iz železarne Jesenice. Udeleženci posveta so se seznanili še s programom dela delovne skupine, ki dela na tem vprašanju pri klubu samoupravljalcev in ki bo nudila s svojimi strokovnimi sodelavci zainteresiranim organizacijam združenega dela ustrezno strokovno pomoč.

28. septembra je bila seja izvršnega odbora kluba samoupravljalcev, na njej pa so se dogovorili:

- prizadevali si bodo uresničiti letošnji program dela kluba;
- sklicali bodo sestanek članov vseh delovnih skupin pri klubu, na

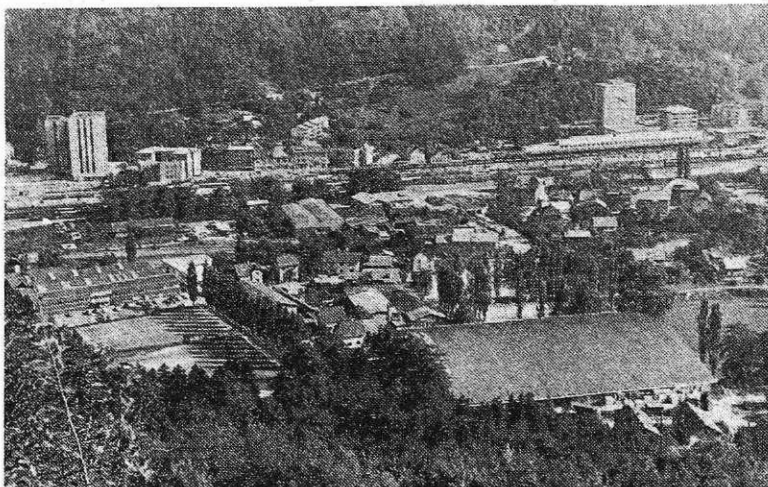
katerem bodo proučili občinski program gospodarske stabilizacije in iz njega povzeli naloge kluba samoupravljalcev;

— sprejeli so predlog uredniškega odbora za izvedbo radijske delegatske šole, s katero se skrajša prvotna zasnovana šola. Solo bodo izvedli novinarji lokalne radijske postaje Triglav Jesenice, v oddaji pa bodo lahko sodelovali tudi poslušalci;

— nadaljevali bodo z začetno delegatsko uro ali samoupravljalško posvetovalnico, kot so jo nekateri poimenovali. Ta bo odslej vsak prvi in tretji četrtek v mesecu ob 17. uri v prostorih kluba (Titova 65, nasproti Gasilskega doma na Plavžu).

Delo je zastavljeno in se uresničuje. Trudijo se torej aktivisti kluba in sodelavci Delavske univerze Viktor Stražisar Jesenice, zato tudi rezultati ne bi smeli izostati.

vibr

Sportni objekti v Podmežakli (foto I. Kučina)

ČISTILNA NAPRAVA JESENICE

Ob koncu septembra je bilo v zgornjih prostorih Kazine na Jesenicah v okviru delovanja sekcije gradbenih inženirjev in tehnikov Jesenice organizirano predavanje na temo »Čistilna naprava Jesenice«. Predaval je dipl. inž. gradbeništva Igor Kos, ki je obenem tudi projektant te naprave na Jesenicah.

Predavatelj je prisotne najprej seznanil s kratko zgodovino čiščenja voda v svetu in doma, stopnjo razvoja čiščenja komunalnih vod, stopnja čiščenja v komunalnih čistilnih napravah ter z navedenimi čistilnimi napravami in problematiko čistilnih naprav. V nadaljevanju je predvajal večje število barvnih diapozitivov, na katerih so bili prikazani podobni objekti doma in v svetu.

Po tej osnovni razlagi je Igor Kos navedel značilnosti v zvezi s čistilno napravo Jesenice, od lokacije do posameznih značilnosti tehnoloških rešitev. Glede na zasnovo je navedel tudi možnosti izvedbe posameznih delov, v fazah.

V razpravi, ki je sledila, je predavatelj odgovoril na večje število vprašanj, od cene objekta, cene obratovanja, vzdrževalnih stroškov,

višine gnilišča itd. do možnosti čiščenja odpadnih voda, onesnaženosti z različnimi snovmi.

Iz razgovora je bilo izluščeno mnogo zanimivih vprašanj glede onesnaževanja voda, čiščenja voda in seveda tudi praktične uporabe odpadkov čistilnih naprav. Predavatelj je poudaril, da blato iz čistilnih naprav uporabljajo kot odlično gnojilo in da kmetijski proizvajalci doma in v svetu zelo radi segajo po njem.

V razgovoru je Jože Svetina, sekretar Samoupravne komunalne skupnosti Jesenice, pojasnil tudi stanje glede zbiranja finančnih sredstev in predvidenih rokov gradnje.

Predavanje je bilo zelo zanimivo in se ga je ob večjem številu domačih strokovnjakov udeležilo tudi nekaj strokovnjakov iz radovljiške občine.

Vojteh Koblar

POGOSTITEV OSEMDESET IN VEČ LET STARIH UPOKOJENCEV

Društvo upokojencev Žirovnica je tudi letos gostilo starejše člane društva. V svoji kartoteki imajo kar 59 članov, ki so letos dopolnili osemdeset in več let, v letošnjem letu pa je praznovalo 80-letnico kar 16 članov. Najstarejša članica je stara 89 let, najstarejši član pa 88 let. Srečanja se je udeležila dobra polovica članov.

Uvodni pozdrav je imela članica upravnega odbora društva Vida Matič in ob tem poudarila, da danes v naši družbi starost ni nadloga in da je jesen življenja lepa, seveda, če posameznike ne pešijo različne bolezni. Vsem udeležencem srečanja, kakor tudi tistim, ki zaradi bolezni niso mogli prisostvovati srečanju, je zaželela obilo zdravja in da bi se v letu 1984 srečali v večjem številu.

Upravni odbor društva je poskrbel tudi za kulturni program, v katerem so nastopili moški oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica, recitatorji celodnevne osnovne šole Gorenjskega odreda in recitatorka Razingerjeva, članica društva, z lastnimi pesmimi.

Vsi udeleženci so bili veseli pozornosti, ki jim jo posveča društvo upokojencev in so pristrčno nagradili vse nastopajoče.

Po končanem kulturnem programu se je med pogostitvijo razvilo živahno kramljanje.

Udeležence srečanja so pozdravili tudi člani odborov DU Jesenice in Javornik-Koroška Bela ter tajnik koordinacijskega odbora DU občine Jesenice.

Društvo upokojencev Žirovnica je po številu članov tretje v občini. Raz-

vito ima športno-rekreativno dejavnost, delujeta pa tudi krožek ročnih del in dramski krožek, zadnji predvsem v zimskem času.

Stane Torkar

TUDI UČENCI IN DELAVCI OŠ PREŽIHOV VORANC ŽELIMO POMAGATI ZDENKI IN RADOGLAVU

Zgodbo o družini Dončič smo prebrali v železaru. Domenili smo se za humanitarno akcijo. S prostovoljnimi denarnimi prispevki bomo pomagali Zdenki in Radoslavu Dončič, ki živita v naši krajevni skupnosti, da bi bilo njuno zdravljenje čim bolj učinkovito. V akciji, ki poteka v naši šoli v tednu otroka, so se učencem pridružili tudi vsi delavci šole.

Zbran denar bomo nakazali na žiro račun, objavljen v železaru.

Vsi upamo, da bodo Zdenkino in Radoslavovo bolezen vsaj olajšali, če že ne pozdravili.

Katja Vidmar, novinarski krožek
OŠ Prežihov Voranc
Jesenice

ZA ULTRAZVOČNO RENTGENSKO APARATURO SO DAROVALI

V septembru so za plačilo ULTRAZVOČNE RENTGENSKE APARATURE v jeseniški bolnišnici darovali:

- Jurij Dolenc, Jesenice, Ukova 7, namesto venca na grob pokojnemu Stanetu Koblarju — 1.000 din;
- Društvo upokojencev Jesenice, namesto venca na grob svoji pokojni članici izvršnega odbora Olgi Frankič — 1.500 din;
- Planinsko društvo Jesenice, namesto venca na grob pokojni Olgi Frankič — 2.000 din.

Skupaj je bilo doslej zbranih 180.395,00 dinarjev.

Delavci Splošne bolnice Jesenice in uredništvo železarja se zahvaljujejo za prispevke.

Vabimo vas, da se pridružite tudi vi in prispevate namesto vencev in cvetja na grob pokojnim ali namesto drugih volil, čestitk in podobno, denar nakazate na žiro račun: SPLOŠNA BOLNICA JESENICE štev.: 51530-603-31205 z navedbo: »namesto venca za tega in tega... darila« in podobno.

PRIZNANJA KRVODAJALCEM

Občinski odbor Rdečega križa Radovljica je skupaj s komisijo za krvodajalstvo priredil ob dnevu krvodajalstva in v počastitev 30-letnice krvodajalstva v Sloveniji občinsko proslavo v avli osnovne šole A. T. Linhart v Radovljici.

O pomenu krvodajalstva in uspehih na tem področju v radovljiški občini je zbranim udeležencem spregovoril predsednik komisije za krvodajalstvo dr. Borut Rus, ki je poudaril visoko zavest za to humano dejavnost med delovnimi ljudmi in občani, ki se v občini vselej v velikem številu odzovejo prostovoljnemu darovanju krvi.

Tudi na letošnji posebni akciji se je prijavilo nad 260 krvodajalcev, čeprav bo občinska vsakoletna akcija šele v novembru, ko načrtujejo 1600 krvodajalcev. Kot vedno bo verjetno tudi tokrat plan presežen.

Na proslavi so za kulturni program poskrbeli učenci osnovne šole A. T. Linhart Radovljica, nato pa so podelili letošnja priznanja zasluž-

nim krvodajalcem in organizatorjem.

Priznanja za več kot 50-kratno darovanje krvi je prejel Leon Videgar iz Kroke, ki je kri daroval 52 krat. Za 25-kratno darovanje so podelili 14 priznanj, za 20-kratno darovanje 33 in za deseterkatno darovanje 44 priznanj.

Posebna priznanja za zasluge pri množičnih krvodajalskih akcijah v občini je prejelo tudi 17 osnovnih organizacij sindikatov iz organizacij združenega dela in skupnosti.

Krvodajalcem, ki so darovali kri več kot desetkrat in več kot petkrat, bodo še letos podelile priznanja krajevne organizacije Rdečega križa na svojih proslavah.

Jošt Rolc

O SPOMENIKU NA OBRANCI IN PRISTOPU DO NJEGA

Drugi dan v oktobru sem šel čez Obranco, da si ogledam prenovljeni spomenik padlim borcem. Bil sem razočaran, ko sem prišel do spomenika, ki je sedaj brez ograje. Okoli spominskih kamnov je bilo vse polno kravjey; tudi temelj samega spomenika je bil »okrašen« z njimi.

Obnovitelji spomenika so pozabili, da je Obranca planina in da vsako leto pasejo v jeseni na njej govejo živino. — »Zelo prijeten občutek« za obiskovalca.

Spustil sem se po markirani stezi, ki je označena z »G«, torej Gorenjska transverzala. Že pri vstopu na »markirano« stezo nisem nikjer zasledil markacije. Znan je strmina skozi Kome, zato o njej ni potrebno posebej govoriti. Od zgoraj navzdol so markacije poslikane zelo nepregledno, kljub temu, da velja pravilo, da se mora naslednjo markacijo videti v obe smeri od markacije, ob kateri si. Sledu o stezi sploh ni vse do teje, da prideš do rovtva v Komi. Stopnje so, posebno na vlažnih tleh,

skrajno nezanesljive in pri najmanjši nepozornosti ti lahko zdrsne po strmini, ki ni najbolj prijetna in se lahko telesno poškoduješ.

Enkrat sem že pisal o stanju steza za pristop na Obranco, dobil sem odgovor, da nisem pravilno poučen o stanju steze, kljub temu, da sem šel sam po njej. V kolikor so odgovorni za to drugačnih misli, sem pripravljen, da gremo skupaj in si to ogledamo od blizu.

Menim, da bi lahko organizirali mladinski delovno akcijo, da bi urečili pod strokovnim vodstvom pohodno stezo s potrebnimi vijugami, da bi bila za vsakogar prehodna.

R A K

OGLED SEJMA ELEKTRONIKE '83

V četrtek, 6. oktobra, smo se z avtobusom odpeljali v Ljubljano, da si ogledamo sejem elektronike '83.

Tudi letos smo se zadržali v tistih prostorih, kjer so prikazovali naprave s področja računalništva, saj se za to dejavnost učenci, ki smo obiskali to razstavo, najbolj zanimamo. Opazili smo velik napredek domače industrije na tem področju. Gorenje nam je dalo priložnost, da smo na njihovih izdelkih Gorenje Delta poštešili radovednost.

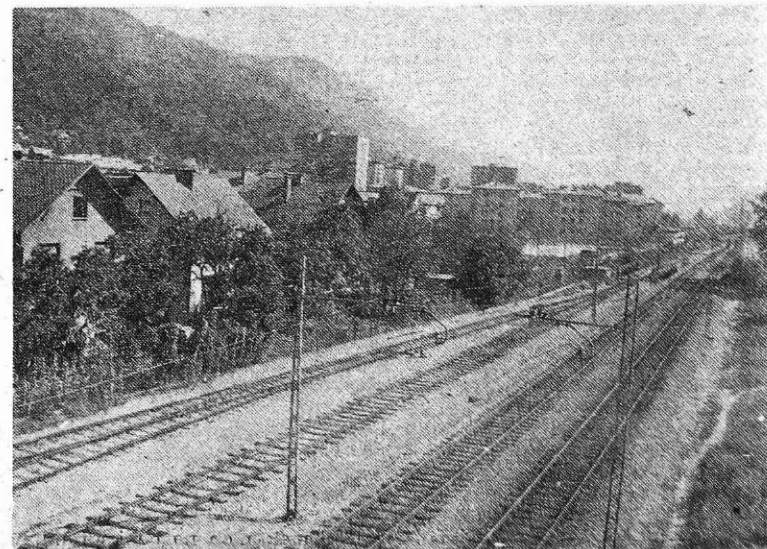
Naslednje področje, ki je pritegnilo našo pozornost, je bila akustika. Ogledali smo si izdelke, ki bi jih vsak od nas rad imel, a so nam zaradi visoke cene nedostopni. Pri akustičnih aparatih je izstopal Philips, ki je pokazal nekaj novosti s tega področja.

Najbolj me je zanimal paviljon tovarne ICOM, v katerem so bile razstavljene številne radioamaterske sprejemnooddajne postaje.

Na sejmu je bilo še veliko zanimivosti, ki pa si jih v tako kratkem času nismo mogli natančno ogledati.

Sejem je bil v celoti zelo zanimiv, še več vtisov pa bi lahko z razstave odnesli, če bi imeli vodiča, ki bi nam razložil namen in delovanje razstavljenih naprav. Menim, da bi to lahko izvedlo društvo inženirjev in tehnikov, saj so bili tudi njihovi člani na razstavišču.

Gaber Stare, 8. b
COŠ Gorenjskega odreda
Žirovnica

Jeseniška razglednica (foto S. Kokalj)

KVALITETEN IN SPEKTAKULAREN NASTOP BOLGAROV

V organizaciji Zveze kulturnih organizacij Jesenice in odbora za kulturo pri konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarne je bil v nedeljo, 2. oktobra, v dvorani delavskega doma Julke in Albina Pibernik na Javorniku koncert moškega pevskega zbora »KAVAL« iz Sofije — Bolgarija, pod vodstvom dirigenta MIHAILA MILKOVA.

Moški pevski zbor »KAVAL« iz Sofije je bil osnovan leta 1927. Ime je dobil po ljudskem instrumentu, ki se po bolgarsko imenuje FLETA OD DRVO (lesena flauta). Na tem instrumentu se še danes uveljavljajo ljudski godci, posebno priljubljen instrument pa je bil pri pastirjih, ki so KAVALE kar sami izdelovali. Prvi dirigent zbora je bil Bojan Sokolov, kateremu so sledili ugledni bolgarski glasbeniki in pedagogi. Več kot trideset let je bil dirigent zbora narodni umetnik Atanas Margeritov, dolgoletni dirigent sofijske narodne opere. Od leta 1976 dalje je zbor vodil dirigent MIHAIL MILKOV.

»Kaval« je eden najboljših ljubiteljskih zborov v Bolgariji. Njegovi koncerti pomenijo resničen praznik ljubiteljev zborovskega petja. Med številnimi kvalitetnimi pevskimi zbori je »Kaval« v samem vrhu bogate bolgarske pevske kulture. To potrjujejo številna domača in tuja priznanja. Na mednarodnem zborovskem prizorišču se je »Kaval« uveljavil šele leta 1961, ko je na mednarodnem tekmovanju »Bela Bartok« na

Madžarskem dosegel svoj prvi mednarodni uspeh in prejel prvo nagrado.

Podrobnosti o delovanju zbora so bile objavljene v Železarni in po radiu Triglav Jesenice, pa tudi v koncertnem listu, oziroma programu. Zato smo z zanimanjem pričakovali nastop tega 80-članskega zbora (nastopilo je 75 pevcev). V prvem delu programa so predstavili skladbe osmih bolgarskih skladateljev, in sicer: E. Manolov, D. Hristov, Ljubimov, B. Bobčevski, M. Goleminov, I. Pirkov, A. Tanev in D. Petkov. V drugem delu programa pa smo slišali dela, ki so jih priredili F. Cortecchia, G. Gastoldi, F. Schubert, G. Verdi, V. Muradeli, N. Rakov in A. Se-rov.

Prihod pevcev in dirigenta na oder so prisotni pozdravili z dolgim aplavzom. Že s prvimi zvoki in z »gromoglasno« in učinkovito spevnostjo so pridobili in osvojili poslušalce v dvorani. Manolova LEPA SI DOMOVINA (Hubava si tatkovina) je po besedilu, zvočnosti, tempu, učinkovitosti ... in s taktim režijskim nastopom dirigenta kot nalašč prirejena za osvoboditev poslušalcev. Takoj po uvodni pesmi smo bili znova prijetno presenečeni. Program koncerta je povezovala z dokaj uspešnimi besedili v popolnoma sprejemljivi slovenščini, z mehkiimi bolgarskimi naglasniki, simpatična solistka zbora in bolgarska operna pevka ŽENI ŽIVKOVA. S svojo priljubljenostjo je na mah osvojila poslušalce, tako da je bilo vzdusje v dvorani — enkratno! Oder in dvorana sta zaživela kot »eno telo«, to pa je pevcem, solistom in dirigentu očito pomagalo, da so se popolnoma sprostili in dajali od sebe vse, kar so zmogli in kar so zahtevale pesmi, ki so jih izvajali. Dobro in zelo zanimivo zrežirani odnosi dirigent — zbor — solisti so posebno poglavje tega zbora in koncerta. V ospredju je bil vedno solist ali zbor, potem šele dirigent. To spoštovanje vrstnega reda in pristnost na oderu je dvorano navdušeno pozdravljala. (Nekaterim našim dirigentom bi bilo to lahko v poduk).

Bolgarska zborovska kultura je zelo bogata. V tej lepi sosednji deželi imajo veliko kvalitetnih zborov. »Kaval« je eden od reprezentančnih in najkvalitetnejših ljubiteljskih zborov. »Kaval« nas je o tem tudi prepričal z zavirljivim umetniškim nivojem, s trdno zborovsko disciplino, pevsko kulturo in zlitostjo. Zbor dobro zveni v vseh glasovnih skupinah — izenačeno. Interpretacije so bile doživljene, trdne v tempih in tehnikah. Intonacija odlična, polna artikulacija in z njo vred dobra dikcija, ki ni v najhitrejših tempih nista zavirala ritma. Posebno priznanje gre živ-

mu ritmičnemu petju. Solisti odlični, očitno s šolanimi glasovi. Dirigent Mihail Milkov je vsekakor tisti »perpetuum mobile« sofijskega zbora, ki ne dovoljuje oddiha ne zboru ne poslušalcem. Ne posega po zunanjih dirigentskih učinkih, mirno, vendar suvereno vodi zbor, v »režiji in koreografiji« nastopa pevcev in solistov pa je zanesljiv »SHOW MASTER«!

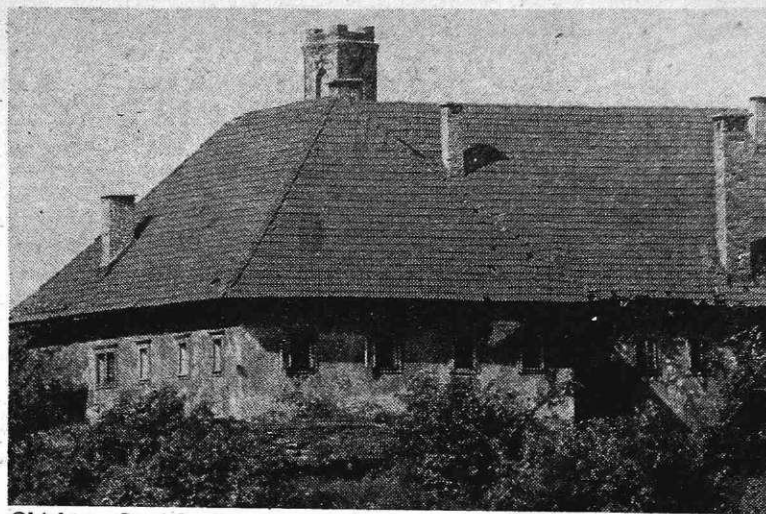
Resnici na ljubo pa moramo povedati, da smo od tako kvalitetnega zbora, kot je 80-članski »KAVAL«, pričakovali kvalitetnejši izbor skladb. Pogrešali smo skladbe nekaterih sodobnih in starih mojstrov, ki bi nam zanesljivo odkrile še več možnosti tega kvalitetnega zbora in poslušalcem nudile še več umetniškega užitka. Njihov izbor skladb je v glavnem slonel na balkanskem melosu, ki nam je dobro znan. Na programu so imeli pretežno skladbe, ki so »učinkovale«, med katere sodijo tudi zbori iz oper Veliki oktober, Moč usode in Ernani. Nekatere skladbe — zbori in odlomki iz oper — so bile izvedene s klavirsko spremljavo, kar je prispevalo, da so se skladbe močno približale »komornemu izvajanju opere«. Neuglašeni klavir pa je povzročil veliko težav organizatorju koncerta ZKO Jesenice, zaradi česar je zbor moral tudi delno spremeniti program. Že na koncertu se je zvedelo, da ZKO ni mogla dobiti na voljo dvorano amaterskega gledališča Tone Čufar, kjer je tudi ustrezni klavir, zaradi »predvidenega« popravila stropa, ki so ga »nacrtovali« v službah Kulturne skupnosti Jesenice. To je zanesljivo vplivalo tudi na slabši obisk koncerta.

Ob zaključku koncerta se je pevcem in dirigentu zahvalil za uspešen nastop in prijeten umetniški večer predsednik zveze kulturnih organizacij Jesenice Joža Varl in jim podaril umetniško sliko »Železar« in šopek nageljnov. Zadovoljstvo za prijeten večer se je pridružil tudi predsednik odbora za kulturo pri sindikatu Železarne Miro Skube in zboru izročil v spomin umetniško mapo Železarne.

Tudi gostje so se z darili oddolžili gostiteljem. Jeseničanom so podarili njihovo najuspešnejšo ploščo, knjigo s predstavitvijo Sofije in simbol zbora, »KAVAL« — leseno flauto. Poslušalci so s ploskanjem in glasnim izražanjem zadovoljstva izzvali zbor, da je zapel še tri dodatne pesmi in za zaključek še koroško narodno Planinska roža.

Pred koncertom so se na krajšem razgovoru sestali predstavniki zbora, zastopnika Partizanskega zbora Ljubljana, kateremu so bolgarski pevci vračali obisk, in predstavniki ZKO Jesenice, Železarne in krajevne skupnosti. Gostom so v zgosteh besedah predstavili jeseniško občino, gostje pa delovanje njihovega zbora in zborovske dejavnosti v Bolgariji.

Franjo Ropret

Objekt na Stari Savi — v ponos ali sramoto

PIONIRSKA KONFERENCA

Letošnjo pionirsko konferenco so naši pionirji pričeli z besedami: V prvem razredu smo bili sprejeti v zvezo Titovih pionirjev in se zaobljubili, da bomo, kot pionirji pošteni, iskreni, obzirni, natančni, izobraženi, radodarni.

To smo obljubili v prvem razredu. Pa ne samo to, tudi to, da se moramo pridno učiti, spoštovati starše, starejše ljudi, da bomo zvesti in iskreni tovariši, ki izpolnjujejo dano besedo. Da bomo hodili po poti najboljših, ki so cenili slavna dela partizanov in naprednih ljudi sveta, ki želijo svobodo in mir. Da bomo ljubili svojo domovino, vse njene bratske narode, da bomo gradili novo življenje, polno radosti in sreče.

Poročilo o delu pionirjev v letu 1982/83 in program dela za leto 1983/84 pa nam povedo, da so pionirji obljubo vzeli resno in tudi delajo tako, kot so obljubili.

Predsednik je o delu pionirskega odbora v letu 1982/83 poročal takole:

Geslo JPI je bilo »Pionirji, veselo na delo!« Naloge, akcije in dejavnosti so bile organizirane na različnih področjih. Predvsem pa smo poudarili in razvijali:

- odnos do učenja in pridobivanja znanja,
- odnos do osebne in družbene lastnine,
- spodbujali k sodelovanju vsakega pionirja v raznih akcijah in dejavnostih.

Opravili in izvedli smo večje število konkretnih dejavnosti in nalog:

- povežali smo se s KS Sava v akcijah raznašanja raznega materiala, ob praznovanju 8. marca, kurirski pošti,
- spoznavali smo tradicije NOB in večkrat na šolo povabili borce in aktiviste,
- zbirali smo odpadni papir,
- izvedli smo očiščevalne akcije v okolici šole in KS Sava,
- prodajali smo razne značke in nalepke za humanitarne namene (pomoč invalidom, voščilnice UNICEF, gradnja pionirskega doma ...),
- delovno smo praznovali dan mladosti (prikaz naših dosežkov in uspehov),
- likovniki so razstavljali v Ljubljanski banki, Iskri in slikali na asfaltu, svoja dela so pošiljali na natečaje likovnih del,
- sodelovali smo v natečaju Pionirskega lista JPI »Mi mladci«,
- udeleževali smo se raznih spominskih svečanosti in srečanj,
- stalna naša skrb so bili učni uspehi in pomoč sošolcem.

Tajnica pa je predsednikovo poročilo dopolnila:

Predstavniki razrednih pionirskih odborov smo se sestajali na sestankih, se pogovarjali o raznih dejavnostih in akcijah. Imeli smo devet sestankov, na katerih smo obravnavali

predvsem vprašanja v zvezi z uresničevanjem sprejetih nalog. Predstavniki razrednih pionirskih odborov so se sestankov redno udeleževali.

Kaj pa v letu 1983/84?

Novo izvoljeni člani šolskega pionirskega odbora, predsednica Katja Svetlin, podpredsednik Aleš Dobravec, tajnica Tatjana Leban in Klavdija Kokač, blagajničarka Nina Slamnik in Vesna Nemec, zastavonoše Damir Bešič, Jože Bizjak in Andrej Šimnic, bodo skrbeli za uresničevanje programa dela, ki so ga predstavniki razrednih pionirskih odborov 29. septembra sprejeli na konferenci.

Program je zelo obsežen, naloge so zahtevne, vendar upamo, da jim bodo naši pionirji kos.

Novinarski krožek OŠ Prežihov Voranc Jesenice

LIKOVNIKI IZ OŠ PREŽIHOV VORANC V KOSTANJEVICI

V petek, 23. septembra, je bil v Kostanjevici na Krki sedmi grafični bienale jugoslovanskih otrok. Prireditelj je bila posvečena dnevu pionirjev in tednu otroka.

Z likovnimi izdelki na temo »moj dom« je na bienalu sodelovalo tudi dvajset učencev osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice. Med nagradjenimi sta bili Karmen Perjevič in Tanja Radež.

Petra Pirc — novinarski krožek
OŠ Prežihov Voranc
Jesenice

V PREŠERNOVI HIŠI NOVA SOBA

V začetku oktobra je Kulturna skupnost Jesenice skupaj z Zavodom za spomeniško varstvo iz Kranja začela urejati še tretjo spominsko sobo v Prešernovi rojstni hiši v Vrbi. V njej bodo predstavljeni prevodi Prešernovih Poezij, s pomočjo diapozitivov pa bodo obiskovalcem pokazali bogato naravno in kulturno dediščino Gornjesavske doline.

Otvoritev spominske sobe bo predvidoma ob obletnici pesnikovega rojstva, 3. decembra letos.

A. Kerštan

PRVA LETOŠNJA PREMIERA V JESENIŠKEM GLEDALIŠČU

V soboto, 15. oktobra, bo ob 19.30 prva letošnja premiera v jeseniškem gledališču. Gledališčniki so pripravili dramo Antona Leskova KRALJICNA HARIS pod režijskim vodstvom Vesne Arhar. Dramaturg predstave je Bojan Štih, sceno in kostume pa je zasnovala Milena Kumrova.

Predstava je bila načrtovana že za konec prejšnje sezone, vendar se je zaradi težav študij zavlekel, tako, da z njo odpiramo novo sezono. Ponočitev predstave bo v nedeljo, 16. oktobra, ob 19.30. Abonmajske predstave bodo v prihodnjem tednu.

LEON KOPORC RAZSTAVLJA V RADOVLJICI

Jutri v petek, 14. oktobra, bodo ob 18. uri v Šivčevi hiši v Radovljici odprli razstavo oljnih slik akademskega slikarja Leona Kaporca.

Ob otvoritvi bo iz pravkar izšle zbirke Predrti klic prebral nekaj svojih pesmi pesnik Bojan Pisk.

20 LET FOTO KROŽKA V MOJSTRANI

Letos mineva 20 let, odkar je bil ustanovljen foto krožek v bivši osnovni šoli na Dovjem. Zaradi pomanjkanja prostora so si temnico uredili v nekdanji pralnici na šolskem dvorišču. Po preselitvi v novo šolo v Mojstrani pa so dobili sodobno temnico. Foto krožek je od začetka vodil Izidor Trojar, kasneje pa Tomo Surjan.

Že leta 1964 so učenci šole s svojimi slikami sodelovali na foto razstavi. Od takrat pa se je foto dejavnost vse bolj širila. Vsako leto so sodelovali na občinskih in republiških foto razstavah. Leta 1975, ko je zopet prevzel vodstvo Izidor Trojar, pa so bili najuspešnejši. Na republiški razstavi Pionirski foto '76 v Piranu so prejeli zlato Puharjevo plaketo in bili proglašeni za najboljši foto krožek v Sloveniji. O uspehih pričajo diplome in odličja, razstavljena v šolski vitrini. Sodelovali so v okviru Jugoslovanskih pionirskih iger v Sutomoru v Črni gori in bili šesti v Jugoslaviji.

O vsem preteklem delu bo prirejena tudi razstava v osnovni šoli 16. december v Mojstrani. Obenem se bodo poslovi od dolgoletnega vodje foto krožka.

-tr

SEDMO SREČANJE FOLKLORNIH SKUPIN SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE V ŠTORAH

V soboto, 6. oktobra, je bilo v organizaciji sindikata železarne Štore v Celju in Štorah sedmo srečanje folklornih skupin delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne. Skupine so se najprej predstavile v povorki po ulicah Celja, si za tem ogledale muzej skladateljev Ipavcev v Šentjurju, popoldan pa nastopile na roketnem stadionu v Celju.

Na letošnjem srečanju je nastopilo pet folklornih skupin iz štirih železarn, in sicer:

- folklorna skupina KPD Veriga Lesce, ki jo vodi Franc Globočnik in s harmoniko spremlja Stane Sekardi, je zaplesala venček prekmurskih plesov. Skupina deluje že 11 let.

- pionirska folklorna skupina KPD Veriga Lesce je pod vodstvom Nade Koder in z glasbeno spremljavo Alojza Ličarja zaplesala venček gorenjskih plesov in ples z metlo. Skupina deluje pet let.

- folklorna skupina DU Javornik-Koroška Bela, vodja Gabrijel Peterneš, je ob glasbeni spremljavi instrumentalnega tria (Gabriel Peterneš, Drago Jakšič in Janez Kozamerneš) zaplesala gorenjske in bohinjske ples. V sedanjem sestavu skupina pleše pet let.

- folklorna skupina KUD Šentanel Ravne na Koroškem, ki jo vodi Drago Mavrič, je zaplesala ples Mežiške doline. Skupino spremlja kmečki trio, deluje pa od leta 1980.

- folklorna skupina Kompolje Štore je pod vodstvom Metke in Jožeta Grmek in ob glasbeni spremljavi

vi Srečka Pakja zaplesala Mašjerjanko, Tkalečko, Cvajer in Podbeško.

Vse plesalce je zelo pristržno pozdravljalo kar precejšnje število gledalcev in bi težko presodili, katera skupina je požela največ aplavza. Vsaka po svoje je bila zanimiva, predvsem glede noš, saj so bile v originalnih nošah predstavljeni Prekmurje, Koroška, Štajerska in Gorenjska.

Organizatorji so svojo vlogo zelo dobro izpolnili, tako glede povorke, ogleda muzeja in nastopa, pa tudi zaključnega večera, na katerem so imeli glavno vlogo glasbeniki, ki so neutrudno igrali različne viže za ples, kjer so se vrteli tako stari in mladi. Kar prehitro je minil čas in se je bilo treba posloviti od gostiteljev z željo, da se tudi v letu 1984 srečamo v še večjem številu.

Vse skupine in konference osnovnih organizacij sindikata so prejele zelo lična priznanja, povečani znak železarne Štore in motiv iz njihove proizvodnje v lesorezu.

Staner Torkar

VKLJUČITE SE V KLUB KULTURNIH DELAVCEV

Kulturna skupnost Jesenice ustanavlja klub kulturnih delavcev, ki naj bi bila stalna oblika srečevanja kulturnih gorečnejšev. Pripravili so program desetih predavanj in razgovorov, štirih kulturnih izletov v Ljubljano z ogledom Cankarjevega doma, predstav v drami in operi. Čim večkrat pa bi se srečali po kulturnih prireditvah na Jesenicah.

Potrebno je le izpolniti spodnjo pristopno izjavo, lahko pokličete tudi na telefon 81-049 ali se osebno zgledate v pisarni Kulturne skupnosti Jesenice (stavba gledališča).

PRISTOPNA IZJAVA

Podpisani(a) _____, rojen _____, stanujoč _____

član (KUD, delegacije ipd.) _____ pristopam v klub kulturnih delavcev Jesenice.

Datum _____ Podpis _____

Pripis: Člani kluba kulturnih delavcev bodo celoletni abonma predstav amaterskega gledališča Tone Čufar dobili s 25% popustom.

PO BUČNEM ŽIVINOREJSKEM BALU V ZAVRŠNICI ZOPET JESEN

Kresni večer in živinorejski bal v Završnici že imata status velikih prireditelj. Tisoči udeležencev so prireditvi sprejeli za prave domače, gorenjske, slovenske. Turistično društvo Žirovnica je uspelo in se zahvaljuje.

Zadnjo soboto in nedeljo v septembru se je z idilično prireditvijo KRESNEGA VEČERA ob skrivnostno romantičnem Završniškem jeziku in z obetajočim, že popularnim, drugič prirejenim ŽIVINOREJSKIM BALOM v Završnici uspešno zaključila poletna prireditvena sezona Turističnega društva Žirovnica. Malce satirično-humoristično se sliši, da je to društvo menda v krajevni skupnosti Žirovnica edino, ki deluje brez svoje strehe, prostora in biroja, vendar je najbolj dejavno in uspešno. Mimogrede sedaj zadovoljni prireditelji priznajo, da sta bili prireditvi po zasnovi, obsegu in množičnosti delovnih in sodelujočih skoro prezahteven in trd oreh. Z dobro organizirano povezanostjo pa so z združenimi močmi vseh, ki so jim kakorkoli priskočili na pomoč (teh je bilo več kot 200), v brk muhastemu vremenu, štirikratni jutranji nedeljski plohi, ob bodrenju obiskovalcev in nastopajočih z značilno žirovniško trmo povsem uspeli.

Turistično društvo Žirovnica je tokrat vsem udeležencem in vabljenim gostom dokazalo, da njihov ŽIVINOREJSKI BAL v Završnici ni eden izmed številnih balov ali dnevoj, ki smo jih vajeni, temveč je zanimiva novost, v njenem programu pa so se srečali in ustvarili skupno ponudbo kmetije-živinorejci, tekstilci, kovinsko-industrijski in obrtni izdelovalci razne opreme, trgovci ter gostinci kot široko zasnovana, gospodarsko in turistično ubrana skupnost. V programu, v katerem niso izključili etnološko-folklorne običaje, so jih spretno kot posebnost kulturne dediščine vpletli med prikazovanje delovnih običajev, proizvodnih izdelkov in modelov industrijske in domače ročne izdelave, modnih novosti volnenih oblačil in še več drugih zanimivosti, ki predvsem iz dela, delovnih uspehov izhajajo ali črpajo potrebne snovi in surovine iz živinoreje in kmetijstva. Seveda sta vsakoletna krona programa izbrani par živinorejcev, ki na osnovi svoje uspešnosti pri delu, naprednem gospodarjenju in vsestranskem zgledu otvorita s slavnostnim solo plesom, častno, ŽIVINOREJSKI BAL v Završnici za vse udeležence. To leto sta to čast zasluženo prislužila kmeta VINKO in IVANKA TOMAN z Brega. Najbolj spodbudno za prireditelja je, da so bili vsi nastopajoči in udeleženci zadovoljni in navdušeni tudi nad prelepimi dolinami Završnice, ki je s svojo enkratno naravno lepoto pripomogla k odlični izvedbi in počutju vseh na prireditvah.

Začuden niso prikrili niti novinarji Glasa, Dela, Kmečkega glasa, Železarja, Radia in drugih informatorjev, ki so nabirali vtise in mnenja o prireditvi. S pohvalami niso skoparili, dali pa so tudi več dobrih informacij, s katerimi bi sama prireditelj in Završnica pridobili na ugledu in boljši ponudbi.

Že na prireditvi smo večkrat slišali: To je bilo resnično enkratno doživetje z bogatim programom, pestrimi presenečenji, v prekrasem okolju sredi čredink, polnih prelepe goveje živine, konj in ovac. To je bilo zares pravo domače gorenjsko praznovanje. Drugi spet so imenovali vse skupaj za PISANI SEMENJ tisočeri, ki so se iz vseh koncev in krajev Slovenije srečali v pesmi, ob poskočnih melodijah, prešernem zadovoljstvu.

TURISTIČNO DRUŠTVO ŽIROVNICA SE ZAHVALJUJE

Ko je taka velika prireditelj za nami, kaj radi pozabimo na vse, ki so s svojim delom, prispevki ali kakršnim koli drugačnim sodelovanjem, sodeležem pripomogli k realizaciji in uspehu. Naj bi bilo tokrat drugače. Turistično društvo Žirovnica s svojim izvršnim odborom, ki mu predseduje aktivni in zagnani predsednik Ludvik Avguštin s prireditvenim odborom, v katerega glavne ožnice je zapregel znani športni funkcionar Franc Božič, z vsemi odbori in pododbori, se glede na veliko število sodelujočih iskreno zahvaljujejo za sodelovanje in poštvalno pomoč pri veliki in zahtevni akciji v Završnici naslednjim:

DELOVNI ORGANIZACIJAM: SUKNO Zapuže, ALMIRA Radovljica, VEZENINA Bled, KŽK Kranj — TOZD OLJARICA, TOZD MLEKARNA, TOZD KOOPERACIJA Radovljica, KOVIN Jesenice, MERKUR TOZD UNIVERSAL Jesenice, ZAVAROVALNICA TRIGLAV, poslovna enota Jesenice, IBI Kranj, TEKSTILINDUS Kranj, PLANIKA Kranj TOZD Breznica, ELAN Begunje, MURKA Lesce, Hotel GRAJSKI DVOR Radovljica, GENERALTU-

RIST Bled, KOMPAS Bled, INTEGRAL — poslovna enota Jesenice, za razumevanje in nudenje prevoza v smeri Jesenice—Moste—Završnica, KNJIGOVEZNICI Radovljica za v rekordnem času izdelano reklamo. Zahvaljujemo se tudi vsem obrtnikom v krajevni skupnosti Žirovnica in drugim iz okoliških krajevni skupnosti ter vsem krajanom, ki so se s prispevki za SREČELOV ali s prostovoljnimi delom odzvali in pomagali.

Posebno se zahvaljujemo delovnim organizacijam ELEKTRO GORENJSKA TOZD ELEKTRO Žirovnica in SAVSKIM ELEKTARNAM TOZD ELEKTARNA MOSTE za medsebojno sodelovanje in razumevanje pri raznih delovnih akcijah ter položajev in priključitvi novega kableskega odcepa od transformatorja do spomenika D. Milovanoviča s kompletno električno razdelilno omaričo s šestimi priključnimi vtičnicami, kar je za nadaljnji razvoj turizma in REKREACIJSKEGA CENTRA v Završnici neobhodno potrebno.

Obenem se iskreno zahvaljujemo MLADINSKI DELOVNI BRIGADI, mladincem in mladinkam KS Žirovnica, vojakom karavle TOMAŽA VERDNICA iz Most in nadvse požrtvovalnemu vodju in organizatorju brigadirjev Slavku Mežku ml. za zelo uspešen izkop okrog 300 m dolgega jarka za položitev in priključitev električnega kabla po izredno neugodnem terenu.

Zahvaljujemo se sodelujočim v PRIKAZU DOMAČIH OBIČAJEV in DELOVNIH OPRAVIL ter PRIGONU ŽIVINE, nadalje PAŠNI SKUPNOSTI Žirovnica in predsedniku Feliks TRIPLATU, FERJANOVIMA, pastirjem, vsem tistim, ki so pripeljali krave za molžo in vsem, ki so ročno molžo prikazali. Obema kovačema Tončku KOBALU in sinu Tonju za zanimiv prikaz podkovanja konja. Vozarjem Primožu, Hlebanu in Komatarju za preizkušnjo konjskih

moči v vpregi in za vpreganje. Za prigon ovac in organiziranje ročnega in strojnega striženja ovac se zahvaljujemo prizadevnemu rejcu najštevilnejšega ovčjega tropa v KS Žirovnica Janez MEŽEKU iz Rodin. Vsem, ki so ročno in strojno strigli ovce, to je odlični Kristini KRŽAN in sinu Janezu iz Sela ter Vilku Zemlji iz Vrbe. Pri vseh že naštetih ne smemo pozabiti žirovniških žena, ki so sodelovale v sprevedu, gasilcev iz GASILSKIH DRUŠTEV Zabrznica in iz Smokuča, elektrikaarjev, blagajničarjev, pa vsega strežnega osebja kot še in še drugih sodelujočih na prireditvi.

Zahvaljujemo se vsem, ki so v kulturno zabavni program s svojim nastopom popestrili celotno prireditelj. Za odlično izbrane pletene izdelke in modno revijo se zahvaljujemo DELOVNI ORGANIZACIJI ALPSKE MODNE INDUSTRIJE ALMIRA iz Radovljice in njihovim simpatičnim manekenkam pod vodstvom Franke LAPUHOVE, FOLKLORNI SKUPINI OŠ GORENJSKEGA ODREDA Žirovnica za izredno lep nastop z venčkom GORENJSKIH PLESOV pod vodstvom Ivanke ROŽANČEVE, vodstvu OŠ pa za sodelovanje oziroma posojilo in postavitev ozvočenja. Iskreno se zahvaljujemo vsem ženam in dekletom iz naše vasi pod Stolom, ki so posodile svoja domača, ročno pletena oblačila in izdelke iz volne, manekenkam iz krajevne skupnosti Žirovnica in Jesenic. Pohvaliti moramo tudi njihov nastop pod vodstvom Simone KAPUSOVE, ki je razvnel vse gledalce, posebno pa gledalke, ki imajo vselej do pletenja.

Prav je omeniti tudi vse, ki so nam pomagali delati reklamo in propagando, zagotovo pa bomo še koga zgrešili, pa naj vzame na znanje, da je med vsemi mišljen tudi on. Prav nazadnje je vsem navedenim hvaležen za sodelovanje in požrtvovalno prenašanje nalog in obveznosti še režiser in avtor scenarija KRESNEGA VEČERA in ŽIVINOREJSKEGA BALA v Završnici.

PLAMS

POHOD PREK GRLE (2429 m) JE USPEL

Alpinistični odsek Jesenice je v soboto, 8. oktobra, organiziral spominsko turo Mojstrana—bivak II—Veliki oltar (2621 m)—Grlo—bivak III—Martuljek. Tura je bila posvečena spominu na gorskega reševalca in alpinista Andreja Moreta-Gandija, ki je od 12. do 14. oktobra 1944 uspel s prvo četo prvega bataljona Jeseniško-bohinjskega odreda prečiti ta prelaz z 2429 m nadmorske višine in v sestoju premagati smer II. težavnostne stopnje.

Zbiramo se na avtobusni postaji na Jesenicah. Najprej me je strah, da ne bo nikogar; kmalu pa me je strah, da nas bo preveč. Ko se v Mojstrani končno preštemo, nas je enajst.

Razdelimo se v dve skupini. Benija pošljem skupaj s tečajniki naprej. Na Veliki Oltar se bodo povzpeli po grapi in po grebenu, ostali pa gremo po normalnem pristopu.

Ob 8.30 krenemo s Poldove planine v Vratih. Po lovski stezi prečimo v grapo Rdečega potoka in po njej nadaljujemo pohod prek skoka do jesenskego bobarnega macesnovega gozda pod Malim Matterhornom.

Vreme ne obeta nič posebnega. Na nasprotni strani doline se v Cmir in Rjavino zaletavajo temni oblaki. Kljub temu napredujemo v strmino. Če se bo ulilo, se še vedno lahko brez problemov vrnemo, samo pošteno mokri bomo. V takem razpoloženju dosežemo bivak II.

Še nekaj sto metrov je lažje poti prek zamegljenih Jezer. Za hip se megle razgrnejo, samo toliko, da ujamemo pogled na vzhodno ostenje Rokavov. V kotu med Visokim Rokavom in Velikim Oltarjem opazimo štiri pike. Beni, Marjan, Andrej in Klemen so že premagali najtežji, vstopni raztežaj in sedaj hitijo proti skrbini. Živopisane barve plezalne opreme se lepo odražajo v poznojesenski belini skale.

Nato so pred nami samo še skale. Kamini in počni nas vodijo navzgor proti grebenu, kjer nas čaka lažji svet za prečenje proti prelazu. Pogled proti Martuljku sprejememo z različnimi občutki. Nekateri vajeno skrivamo strah pred neznankami, ki jih skriva zamegljena globina, ki se končuje z umazanostimi ledenimi ploskvami, s katerimi je pokrita krnica pod Malim Oltarjem, ostali pa...

Ura je nekeje okoli poldneva. Čas nam dopušča še »skok« na Veliki Oltar. Prav na vrhu se sestanemo z Benijevo grupo, ki je uspešno opravila vzpon po grapi med Rokavom in Oltarjem (III/I—II, 400 m). Tudi megle se zopet za hip razkačijo. Občudujemo ta divji gorski svet: Cigare in stena Škrlatice, globoko spodaj Velika Dnina in tam proti zahodu se v vršnih meliščih Velike martuljske Ponce (2592 m) zariše sled normalnega pristopa. Prejšnji teden smo bili s plezalno solo na njej. Dež še ni imel časa, da bi spral naše sledove.

Pa nimamo več časa za daljše razgledovanje. Ključno mesto ture; sestop preko Grla, nas še čaka. Beni pripravi sidrišče. Trije klini čepijo v skali.

En klin je nujno potreben, drugi je za rezervo, tretji pa je za vsak primer. Na-

smehnejo se tej razlagi. Safety first, (najprej varnost) kot pravijo Angličji.

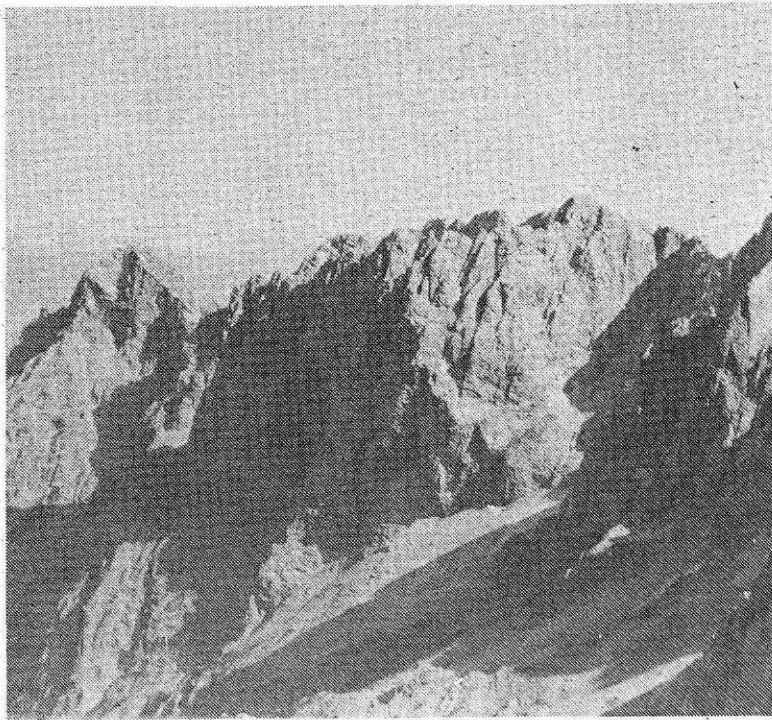
Nato začnemo s spustom. Prvega pohodnika navežemo na vrh in ga s spremstvom spustimo šestdeset metrov navzdol na grušnatno teraso v sredini stene. Ob napeti vrvi mu sledijo še vsi ostali. Med spustom se prožijo kamniti plazovi. Dobro smo organizirani in razporejeni po steni, tako da kamenje leti v prazno — mimo pohodnikov. Lažji del v sredini stene splezamo brez varovanja in šele za zadnji spust je zopet potrebna napeta vrva.

Na hitro zvita vrva po prvem spustu se zameša v čudovito »solato«. Z Benijem na hitro napraviva tekmovalno v zmerjanju — zmagam. Robna poč omogoči varno prečenje do krnice. Nad nami se sedaj boči ostenje široke peči s črnodrečimi, kršljivimi previsi in razi. Pod to divjo in težko steno sestopamo po meliščih proti Trem macesnom.

Po deveturnem neprekinjenem pohodu si privoščimo daljši odmor. Še nekaj metrov zopreznega skrota do lovske steeze in alpinistični del pohoda je zaključen. Stezica vodi navzdol za Ak. Tu se ločimo. Nekateri hitijo na avtobus, ostali pa še nekaj časa posedamo v tej čudoviti krnici.

Skupaj z večernim mrakom tudi mi dospemo v Martuljek.

D. Praprotnik

Kukova špica (2417 m), Široka peč (2492 m) in Dovški križ (2531 m) — pogled s Špika. Pod ostenjem široke peči je potekal sestopni del pohoda preko Grla. (foto: D. Praprotnik)

O POŠKODBAH JESENIŠKIH HOKEJISTOV

Med poslušanjem oddaje o hokeju na ledu, ki je pred kratkim potekala v živo na radiu Triglav Jesenice, je bilo čutili zanimanje jeseniške hokejske publike za najbolj pogoste poškodbe, ki v tem športu nastajajo. Tako se nam je porodila ideja, da o tej problematiki povemo kaj več z zdravstveno-psihološkega vidika tudi zato, ker temu upravni odbor HK Jesenice in kadrovska komisija posvečata v zadnjem času veliko pozornost. Kot osnovo za pisanje teh vrstic smo uporabili evidenco poškodb, ki jo vodimo v HK Jesenice zadnja štiri leta in lastna spoznanja, ki smo jih v tem času pridobili pri spremljanju te problematike. Koristili smo tudi znano športno literaturo, predvsem to, ki se nanaša na probleme igre, oziroma tudi športno-medicinsko.

Že takoj naj poudarimo misel iz literature, da je hokej na ledu športna panoga, ki je ena od najbolj obremenjenih s poškodbami. Manjše ali večje poškodbe so v hokeju spremljajoči faktor igre. Pri tem moramo upoštevati številne vzroke, ki neposredno ali posredno lahko povzročijo poškodbo. Ti so: ledena ploskev z železnimi vratnicami, lesena ali plastična ograja, palica, ploščica (pak), oprema (predvsem drsalke) in na koncu sam igralec. Med vsemi temi vzroki literatura navaja kot najbolj pogost vzrok poškodb v hokeju udarec s palico. To se pokriva tudi z našimi spoznanji, vendar je naš odstotek teh poškodb bistveno manjši (le 35 %). Posledice udarca s palico so najpogostejše manjše ali večje udarnine, podplutbe, rane ali praske, vendar niso tako redki tudi zlomi (predvsem prstov). Najbolj nevarna je počena palica, vendar takih poškodb nismo imeli. Imeli smo pa eno težjo poškodbo trebuha, nastalo zaradi naleta na vrh ročaja fiksirane palice, ki se je na srečo končala brez večjih posledic. Vendar je taka poškodba lahko smrtno nevarna, ker lahko povzroči srčni zastoj, če se pravočasno in strokovno ne ukrepa. Hude poškodbe glave in vratu lahko nastanejo pri prečno dvignjeni palici, če jo igralec dvigne z obema rokama («cross checking»). Takih poškodb nismo imeli.

Ledena ploskev ni tako pogost vzrok nastanku poškodb, kot se to večinoma danes misli. V zagonu igre je pogosto težko ceniti »krivdo« ledene ploskve za poškodbe, vendar je zelo verjetno marsikateri zvin gležnja ali kolena s poškodbo meniskusa nastal, ko drsalka upadne v žleb na ledu in naglo spremeni smer, ter fiksira stopalo v drugi smeri od smeri gibanja igralca. Tudi poškodbi, ki bi jih povzročil udar železnega vratnico, nismo imeli. Imeli pa smo tri pretrse možganov zaradi udarca v ledeno ploskev pri padcu, vendar so minili brez posledic.

Težke poškodbe lahko povzročijo neustrezna ali nekačествitna ograja, posebej na neravninah in na slabo zavarovanih vhodih (vratih). Zadnja leta je ograja na stadionu v Podmežakli v zelo žalostnem stanju (niti sedaj po manjšem popravilu ni boljša) in predstavlja stalno nevarnost za igralce in sodnike. Zaradi stika z ograjo smo imeli dva izpaha rame in številne udarnine v ledvičnem predelu, prsnem košu in ramenih ter en zlom roke. Resnici na ljubo je treba povedati, da slaba ograja ni bila neposreden vzrok teh poškodb, ker bi lahko nastale tudi pri najbolj kvalitetni ograji. Slaba ograja bolj psihološko vpliva na igralce, ki se izogibajo stikov z ograjo, ker ji ne zaupajo. Mislim, da v tem leži tudi eden od odgovorov na očitke gledalcev »zakaj ograja nič več ne poje?«.

Omenili smo že dva primera izpaha rame zaradi stika oziroma udarca v ograjo, vendar je zanimivo, da je bila prav ta poškodba za udeleženci najbolj pogosta v zadnjih štirih letih, in sicer štirinajstkrat v zadnjih štirih sezonah. Na eni edini tekmi v ZRN (prejšnje leto) smo imeli kar štiri izpaha, kar verjetno spada že v Ripljeve »saj ni res... pa je«. Kot najpogostejši vzrok izpaha opazujemo padec in udarec direktno v ramo ali komolec, bodisi v ledeno ploskev ali v ograjo. V treh primerih je izpah rame nastal pri »boditku«. Upoštevaje samo podatke iz pretekle sezone smo imeli osem primerov izpahov rame na tekah in enega na treningu.

Glede na to, da je za tako poškodbo potrebno najmanj tri tedne počitka, so nekoliko bolj razumljivi slabši rezultati, ki smo jih dosegli v pretekli tekmovalni sezoni. Vendar tako veliko pogostost nastajanja te poškodbe pripisujemo prirojeni slabosti veziva v ramenskem sklepu, ki jo opazujemo pri nekaterih naših igralcih. Zaradi tega je te podatke treba vzeti le kot posebnost, ne pa kot pravilo.

Ploščica, ki je iz trde gume s svinčnim jedrom, ponavadi poškoduje slabo zavarovane dele telesa, kot so gležnji, hrbtna stran telesa in vrat ter obraz. Zaradi ploščice so najbolj pogosto poškodovani obrambni igralci in golman. Poškodbe s ploščico (v glavnem udarci, izjema ena rana na obrazu in en zlom nosne kosti) so zelo pogoste, skoraj vsakodnevne, vendar razen bolečin, ki izjemoma zahtevajo le nekaj počitka, drugih posledic ne pušajo. Le v enem primeru je udarec ploščice v gleženj povzročil dolgotrajno zadrževanje, vendar brez pravega patološkega supstrata. Po vsej verjetnosti je nastal manjši subperistalni hematoma (krvni strdek), ki je povzročil dolgotrajne bolečine.

Drsalke lahko povzročijo zelo hude poškodbe. V daljši preteklosti so bile to najhujše poškodbe, celo s smrtnim izidom in ne tako redke. Vendar si danes dobrih drsalke ne moremo več zamisliti brez ščitnika za Ahilovo kito, ali brez plastičnega ščitnika na zelo nevarnem zadnjem ostriem robu. S tem so odpadle tudi prej zelo pogoste poškodbe Ahilove kite. Z drsalke povzročenih poškodb nismo imeli veliko. Le en primer rane na prstih roke, ki so bile bolj površinske, brez poškodb bistvenih struktur roke. Imeli smo pa celo nasproten primer poškodbe Ahilove kite, ki je nastala zaradi pritiska trtega ščitnika, ki je izžval kronično vnetje kitne ovojnice.

Ta primer lahko pove, da tudi oprema lahko povzroči poškodbo, vendar na splošno velja, da oprema po navadi predstavlja nevarnost za poškodbo le, če je dotrajana ali poškodovana. Ker je večji del opreme izdelan iz plastike, obstaja nevarnost, da počena plastika direktno povzroči poškodbo. Glede na to, da danes izdelujejo opremo iz zelo kvalitetne plastike, je možnost take poškodbe bolj teoretična. Mi jih nismo imeli. Bolj pogoste so pa poškodbe, ki nastanejo zaradi dotrajane, slabe ali manjkajoče opreme. Ker je dobra oprema zelo draga, smo kljub vsakoletnemu obnavljanju skoraj vsakodnevno priče poškodbam, ki nastanejo zaradi slabe zaščitenosti. To predvsem velja za golmane. Zaradi slabe opreme je bil v pretekli sezoni zelo perspektiven mlad golman več v bolnišnici kot na ledu. Politika, pri kateri velja geslo »najboljšemu najboljša oprema«, je glede na težnje za tekmovalne uspehe razumljiva, ni pa pravilna. Udarec vsakega enako boli. Slabši, ki se še uči, mora biti še bolj zaščiten. To velja predvsem za najmlajše igralce, ki imajo po pravilo najslabšo, celo neustrezno opremo. Pri začetniku travma pogosto pusti trajne posledice, strah ostane in uniči talent. V deželah, v katerih je hokej najbolj razvit, prav tem kategorijam posvečajo posebno pozornost in je to bistveni pogoj množičnosti in razvoja. Tudi mi moramo nujno čimprej posvetiti največjo pozornost temu problemu, če želimo napredek in obstoj te športne panoge na Jesenicah.

Ne glede na vse opisane vzroke poškodb ostane igralec kot subjekt eden najpomembnejših faktorjev poškodovanja v hokeju na ledu. V podrobnosti se ne bi radi poglobljali, ker so bolj ali manj vsem znane. Pri tem gre predvsem za individualne nagnjenosti, veliko vlogo igra tudi vzgoja in izobrazba ter vpliv okolja. Tako smo zelo pogosto priče pretepop na hokejskih tekмах, ki včasih nastanejo že zaradi najbolj banalnega vzroka. Taki dogodki nekako že »spadajo zraven«. Na srečo gre le za »boksarske poskuse«, ki zaradi omejene gibljivosti ponavadi ostanejo le poskusi. Veliko bolj nevarne so namerne poškodbe med igro, razna maščevanja in podobno, kar več ne spada k športu.

Nadaljnje poškodbe so bolj ali manj značilne in so verjetno z manjšimi izjemami prisotne tudi v drugih okoliščinah, ki se ukvarjajo s hokejem. To so v glavnem poškodbe, ki so povzročene z mehanično silo, zraven pa sodijo še patološka dogajanja, kot posledica športne aktivnosti. Tu se srečamo s problemom, ki sicer ne spada med poškodbe, vendar ga je vredno omeniti, ker nam povzroča zelo pogoste izpade oziroma odsotnosti s treningov in tekem. Ta problem so za hokej značilna vnetja zgornjih dihal, razne viroze in celo pljučnica.

Povzroča jih vdihavanje hladnega zraka. Te boleznijo so najbolj pogoste v pravilnem obdobju, ko organizem še ni navajen in ne prenese pogoste nagle spremembe in prehode z zunanje tople klime na pod ničlo ohlajen zrak nad ledeno ploskvijo. V tekmovalni sezoni, ko je že zunaj hladno, je ta problem manjši, in če ni kakšne večje epidemije, te bolezni niso tako pogoste. Vendar je ta problem še en dokaz, kako pestra je športna, predvsem hokejska travmatologija in patologija.

Zaradi tega je naloga športnih zdravnikov, da so stalno prisotni in budni, da so seznanjeni z vsemi dogodki in vzroki ter jih, če je le mogoče, preprečijo, če ne, če so že nastale poškodbe, jih mora pravočasno prepoznati in pravilno zdraviti. To niti ni tako težka naloga. Težje je tisto, kar pride po poškodb, če ta pusti posledice. Najtežje je pa razumeti in vplivati na psihološka dogajanja, ki so posledica tekmovalnega napora ter pravočasno in ustrezno pripraviti športnika hokejista, da ta napor lažje prenese, da bo v pravem trenutku optimalno psihofizično pripravljen in na ta način tudi preventivno vplivamo na nevarnost poškodovanja. To je že naloga strokovnega tima, v katerem naj bi bil zraven trenerja in zdravnika tudi psiholog.

PRIZNANJA OF ZA LETO 1984

Komisija za podeljevanje družbenih priznanj pri predsedstvu občinske konference SZDL Jesenice

RAZPISUJE ZA LETO 1984 PET PRIZNANJ OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA

ki bodo podeljena ob praznovanju ustanovitve Osvobodilne fronte Slo-
venije, 27. aprila 1984.

Priznanja se podeljujejo posameznikom, družbenopolitičnim in
drugim organizacijam za posebne družbene, politične, kulturne in or-
ganizacijske dosežke pri realiziranju in krepitvi socialističnih samo-
upravnih odnosov in da imajo trajnejši pomen pri:

- razvoju naše samoupravne socialistične družbe,
- uresničevanju ustavno opredeljenih družbeno ekonomskih in
političnih odnosov na posameznem področju družbenega življenja in
dela ter v družbi nasploh, še zlasti pri razvijanju delegatskega sistema
in uveljavljanju samoupravne organiziranosti temeljnih samoupravnih
skupnosti,
- krepitvi SZDL kot fronte delovnih ljudi in občanov ter njiho-
vih organiziranih socialističnih sil,
- neposrednem uveljavljanju delovnih ljudi in občanov kot no-
silcev odločanja na vseh področjih družbenega življenja in dela.

Kandidate za podelitev priznanja OF lahko predlagajo posamez-
niki, OZD, posamezne organizacije in društva komisiji za podeljeva-
nje družbenih priznanj pri predsedstvu občinske konference SZDL
Jesenice, najkasneje do 15. januarja 1984.

Predlog mora poleg natančnega naslova in kratkega življenjepisa
vsebovati tudi čim popolnejšo utemeljitev razlogov, zaradi katerih naj
bi predlagani prejel priznanje OF. Predlog mora biti podan na poseb-
nem obrazcu, ki se dobi na občinski konferenci SZDL Jesenice.

ZAHVALE

Ob boleči izgubi dragega moža,
brata, strica in svaka

KARLA KONICA

se iskreno zahvaljujem vsem so-
rodnikom, sosedom, znancem in pri-
jateljem za darovane vence in cvetje
in pevcem — upokojencem za zapete
žalostinke ter vsem, ki ste ga spreml-
jali na njegovi zadnji poti.

Vsem in vsakemu posebej še en-
krat lepa hvala.

Zalujoča žena Angela in osta-
lo sorodstvo

Društvu upokojencev Javornik-
Koroška Bela se zahvaljujem za čes-
tito ob mojem življenjskem praz-
niku.

Enako se zahvaljujem za pozor-
nost in čestitko konferenci osnovnih
organizacij sindikata Železarne.

Dragica Gričar

Najditelju večje vsote denarja in
dokumentov Petru Razpetu, Jeseni-
ce, Tomšičeva 70, delavcu Železarne
— varnostna služba, se najiskrenejše
zahvaljujem za njegovo poštenost.

Mihela Kovač

Društvu upokojencev Javornik-
Koroška Bela se najlepše zahvalju-
jem za prejeto čestitko ob mojem ži-
vljenjskem jubileju, obenem želim
društvu veliko uspeha.

Milan Zemljič

Ob mojem odhodu v pokoj se za-
hvaljujem kolektivu PIV za pozor-
nost in lepa darila, ki sem jih prejel.
Še posebno se zahvaljujem tov. Be-
ljanu za vso pozornost in besede, ki
jih je izrekel ob moji upokojitvi. Ce-
lotnemu kolektivu želim veliko uspe-
ha pri nadaljnjem delu.

Rihard Babič

Osnovni organizaciji sindikata
TOZD Hladna valjarna Jesenice se
zahvaljujem za denarno pomoč v ča-
su moje bolezni.

Stanko Razingar

GLEDALIŠČE

SOBOTA, 15. oktober, ob
19.30 Anton Leskovec: KRA-
LJIČNA HARIS — premiera
— režija: Vesna Arhar, dra-
maturg: Bojan Štih, scena in
kostumi: Milena Kumar.

NEDELJA, 16. oktober, ob
19.30 Anton Leskovec: KRA-
LJIČNA HARIS — prva pono-
vitev — za izven.

PONEDELJEK, 17. oktober,
ob 19.30 A. Leskovec: KRA-
LJIČNA HARIS — predstava
za abonma in za izven.

TOREK, 18. oktobra, ob
19.30 A. Leskovec: KRALJI-
ČNA HARIS — predstava za
abonma in za izven.

SREDA, 19. oktobra, ob
19.30 A. Leskovec: KRALJI-
ČNA HARIS — predstava za
abonma in za izven.

ČETRTEK, 20. oktobra, ob
19.30 A. Leskovec: KRALJI-
ČNA HARIS — predstava za
abonma in za izven.

PETEK, 21. oktobra, ob
19.30 A. Leskovec: KRALJI-
ČNA HARIS — predstava za
abonma in za izven.

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 15. oktobra, bosta
na Jesenicah od 7. do 19. ure
odprti trgovini Delikatesa —
Kašta 2 na Tržnici, Titova 22
in Delikatesa — Poslovalnica
2, Titova 58.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu oktobru je za ob-
čini Jesenice in Radovljica de-
žurna lekarna na Jesenicah.

DERŽURSTVO V AVTOMEHANIČNIH DELAVNICAH NA JESENICAH

V soboto, 15. oktobra, Bojan
Pongračič, Jesenice, Kidriče-
va 6.

ČLANOM DU JAVORNIK-KOROŠKA BELA

Društvo upokojencev Javor-
nik-Koroška Bela obvešča
svoje člane, ki so se prijavili in
imajo odobreno denarno po-
moč za nabavo ozimnice, da
dvignejo vrednostne bone v
pisarni društva na Javorniku
v torek, 18. oktobra, od 9. do
12. ure.

RAZSTAVNI SALON DOLIK JESENICE

V dneh od 13. do 22. oktobra
je odprta 7. medklubska raz-
stava ČLOVEK IN JEKLO, ki
jo je organiziral foto klub An-
drej Prešern Jesenice.
Razstavo si lahko ogledate,
razen nedelj in praznikov ter
sobote popoldne, vsak dan od
10. do 12. in od 17. ure do
19.30.

Društvu upokojencev Javornik-
Koroška Bela se najlepše zahvalju-
jem za obisk na domu in za darilo ob
mojem življenjskem jubileju.

Obenem želim društvu še veliko
uspehov.

Andrej Kokalj

Vsem sodelavkam in sodelavcem
SDS in vodstvu TOZD Jeklovlek, ki
so se ob 60-letnici spomnili na moje
minule dni življenja in dela, kakor
vsem športnikom, delavcem in de-
lovničarjem, ki so mi ob tej pri-
ložnosti voščili vse najboljše z na-
jlepšimi željami, se najlepše zahva-
ljujem.

Vaš Berti Brun

IZLET NA DOLENJSKO

DRMIT organizira izlet na Dolenjsko z odhodom v petek, 21. okto-
bra, ob 14.30 z Jesenic in s prenočitvijo v Dolenjskih ali Šmarjeških
Toplicah.

Polna cena je 2.500 din, prispevek DRMIT za člane pa je 1.400 din.
Pravico do udeležbe imajo tudi drugi člani ZIT in nečlani, ki plača-
jo polno ceno. Povratek na Jesenice bo v soboto, 22. oktobra, zvečer.
V primeru zasedenosti bo izlet teden dni kasneje.

Odbor DRMIT

UPRAVLJALEC DRSALIŠČA V KRANJSKI GORI

Športno društvo Kranjska gora išče za zimsko sezono 1983/84
kandidata, ki bi bil pripravljen sprejeti dela in naloge upravljalca dr-
sališča v Kranjski gori.

Vsi kandidati naj pošljejo pisne ponudbe na naslov ŠD Kranjska
gora, Borovška cesta 81, v roku 15 dni po objavi razpisa.

Komisija za delovna razmerja TOZD Vzgojno varstvene organiza-
cije Jesenice objavlja dela in naloge:

— dveh (2) vzgojiteljic — za določen čas, s skrajšanim delovnim
časom, za vodenje zunanje male šole, in sicer: ene vzgojiteljice za tri
ure dnevno — za vodenje dveh oddelkov in ene vzgojiteljice za 3,5 ure
dnevno — za vodenje treh oddelkov zunanje male šole.

Pogoj: Srednja vzgojiteljska šola in opravljeni strokovni izpit.
— enega hišnika — pogoj: KV delavec — sposoben opravljati ra-
zna vzdrževalna dela.

Delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas, s polnim delovnim
časom. Poskusno delo traja dva meseca.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izobrazbi v osmih
dneh po objavi na naslov: VIZ TOZD Vzgojno varstvena organizacija
Jesenice, Tavčarjeva 21, s pripisom za komisijo za delovna razmerja.

ABC POMURKA — trgovska delovna organizacija GOLICA o. o.
— Odbor za delovna razmerja TOZD ROŽCA o. sub. o., Jesenice, De-
lavška 11

OBJAVLJA

prosta dela in naloge:

— NATAKARICE v TOZD
s polnim delovnim časom za nedoločen čas.

Pogoji:

— dokončana gostinska šola — smer natakara,
— eno leto delovnih izkušenj,
— enomesečno poskusno delo,
— delo v dveh izmenah, ob nedeljah in praznikih prosto.

— KURJAČEV s krajšim delovnim časom tri (3) ure dnevno za
določen čas — kurilno sezono 1983/84 v:

— poslovalnici 9 — na Jesenicah, Bokalova 5/a,
— poslovalnici 11 — na Jesenicah, Titova 79,
— poslovalnici 14 — na Jesenicah, Pot Otmarja Novaka 8,
— poslovalnici 15 — v Zirovnici 4/a.

Pogoji:

— končana poklicna šola ustrezne stroke,
— izpit za kurjača, oz. ustrezne delovne izkušnje,
— enomesečno poskusno delo.

Kandidati naj ponudbe pošljejo na naslov: Trgovska delovna orga-
nizacija GOLICA — kadrovska služba — Jesenice, Titova 22 v osmih
dneh po objavi.

O izbiri bodo prijavljeni kandidati obveščeni v 15 dneh po opr-
avljenem postopku.

ZAHVALA

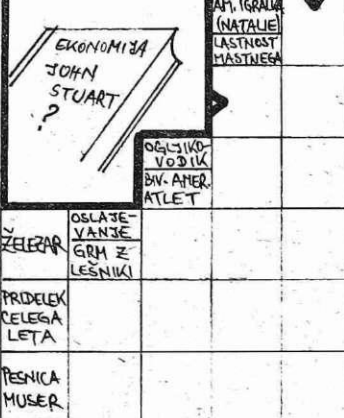
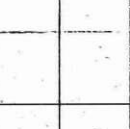
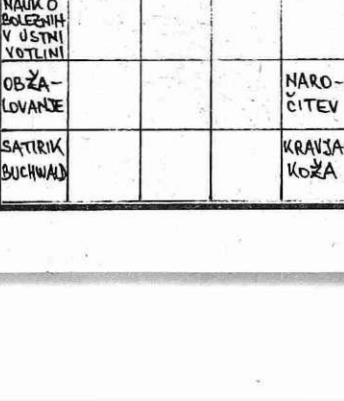
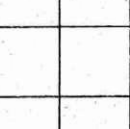
Zahvaljujem se Društvu upoko-
jencev Javornik-Koroška Bela za čes-
tito ob mojem življenjskem praz-
niku. Obenem želim društvu veliko
uspehov.

Milka Guček

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-
Koroška Bela se iskreno zahvalju-
jem za čestitko in pozornost ob mo-
jem jubileju, rojstnem dnevu.

France Koprivec

				JUŽNOM KUNA SMRDAK	DSALEC SCHENK	VULKAN NA HAVI JAH (HAINA)	STROPNA GREDA	OSEBNI ZAHTEV	TRGOVSKO POSREJE	SL. LIT. ZEDOV. (ANTON)	NATRJS		
				NAJRAVNA ZELE-TIRN SL. MESTO SARABJE				ROGER VADIM MESTO V MICHIGANU (EDRI)	ANGLEŠKA IGRALKA (DEBORAH)				
				MOŠKI POTOMEC DELNOVE GORICE	KNAP OPOMBA	PIVSKI VZKLIK	ODMAK- NITEV EBOR SEBNIH PEVCEV				PAS PRI KIMONU		
				AM. IGRALKA (NATALIE) LASTNOST MASTNEGA	GROFJA V ANGLIJSKI	LANTAN	POLITIK AGNEW	KRAJ NA PASHANU JOZE NOVAK	BREZREPA DROŽNIKA PEVKA DITA	ROBANT	OBELOV. MATHIES VITA	JAPON. NAROD. PIJACA	
				OGLAVNO VODNIK BIV. ANER ATLET	OSLAJE- VANJE GRH Z LESNIKI	PRIDELEK CELEGA LETA	PISNICA MUSEK	STAR SLOVAN LUKOTICA V KOŽI	PETER SELLERS KRAJ PRI POREBU	ORGAN VIDA	ANGLEŠKI BRINJE- VEC	JEZIK CRNCEV BANTU	REVEZ JOZE OLAJ
				NAROD. CITEV	KRAVJA KOŽA	SESTAVIL: RONNER	CLAUDE ANET ?	DARIAN ADO	PRESO- VOR	100m			

TRI ZMAGE V ZR NEMČIJI

Hokejisti Jesenic so bili te dni na štirnem turneju v ZR Nemčiji, kjer so pokazali lep hokej in dosegli tri visoke zmage.

Večkratni prvaki so vzpostavili stike z nekaterimi tamkajšnjimi drugoligaši želansko leto in jih uspešno nadaljevali tudi letos. Kaže, da se po večletnem »kratkem stiku« naša ponovno uveljavljajo na nemških tleh. Nekoč so bili namreč jeseniški hokejisti dobrodošli gosti. Leta 1974 so naša premagala celo takratnega prvaka Augsburg v pokalu evropskih prvakov. Nato pa se je v ZR Nemčiji začel hokej na ledu razvijati z veliko hitrostjo tako, da je njihova reprezentanca že nekaj časa član A skupine svetovnega prvenstva.

Z letošnjimi nastopi pa je vrednost HK Jesenice nedvomno »poskočila«, kajti na treh srečanjih so dosegli tri visoke zmage.

Najprej so premagali Peissenberg z 10:5, nato Miesbach z 11:4 in ob koncu se Sonthofen z 10:2. Na vseh treh tekmah so dosegli dvoštevni rezultat, bolj kot to

in visoke zmage pa razveseljuje njihova resnično kvalitetna igra, kar so poudarili tudi domačini, čeprav so jeseniški hokejisti tudi na tej turneji nastopili brez nekaterih poškodovanih igralcev.

V nadaljevanju letošnjega državnega prvenstva bo v soboto, 15. oktobra, tretje

kolo. Kranjska gora bo gostila Spartak iz Subotice. Tekma se bo začela ob 18.30 v dvorani v Podmežakli. Jesenice bodo gostovale v Celju, kjer se bodo pomerile z moštvo Cinkarne, preostala dva para pa sta Olimpija-Partizan in Crvena zvezda-Medveščak.

LJUBLJANA : JESENICE 0:1

Ljubljana, stadion v Šiški, sodnik Likar (Renče), strelec: Džamastagić, 57. minuta.

Jeseniški nogometaši, ki nastopajo v slovenski območni ligi-zahod, tudi po šestem nastopu v jesenskem delu prvenstva ostajajo neporaženi. V nedeljo so na gostovanju nekoliko nepričakovano, a povsem zaslužno premagali vodilno moštvo Ljubljane. V prvem polčasu so sicer imeli terensko premoč domačini, v nadaljevanju pa so Jeseničani zaigrali izredno borbeno, povedli z golom Džamastagića in do konca tekme uspešno obdržali vodstvo. Poleg ostalih igralcev vso pohvalo zasluži vratar Ilić, ki je v drugem polčasu ubranil nekaj izrednih strelav Ljubljancov.

Za moštvo Jesenic so igrali: Ilić, Grbić, Osmičević, Ignjatović, M. Omanović, Džamastagić, Čatak, N. Omanović, Mlakar, Trkulja, Troha.

Po tej pomembni zmagi so jeseniški nogometaši prevzeli vodstvo na prvenstveni lestvici, zbrali so deset točk in so trenutno, med dvanajstimi moštvii se edini neporaženi.

Uspešno nastopajo tudi ostala moštva jeseniških nogometašev. Mladinci so v gosteh premagali moštvo Alpeša iz Železnikov z rezultatom 2:1, (0:1). Gola sta dosegla Jurca in Blagojević. Kadeti so se z gostovanjem v Kranju pri Triglavu vrnili s točko. Rezultat tekme je bil 1:1 (0:1). Gol za jeseniške kadete je dosegel Selman.

Z uspehi pa razveseljujejo tudi pionirji. Doma so visoko premagali sovratnike iz Trčica z rezultatom 4:0 (3:0). Gole so dosegli: Hirschenfelder, Hamler, Trajković in Kondić.

In še spored nogometašev v tem tednu. Člansko moštvo bo v nedeljo, 16. oktobra, na igrišču v Podmežakli igralo z moštvo Jadran-Lama. Tekma se bo začela ob 15. uri, v predtekmi pa se bodo pomerili mladinci Bele Krajine in Jesenic. Kadeti bodo v soboto, 15. oktobra, ob 10.30 odigrali tekmo na domačem igrišču z moštvo Save iz Kranja.

V letošnji jesenski sezoni torej nogometaši zares presenečajo z dobrimi rezultati, zato naj vse ljubitelje nogometa povabimo, da si njihove tekme na igrišču v Podmežakli ogledajo.

J. R.

IZLET NA STOL

Mladi planinci PD Javornik-Koroška Bela smo se v soboto, 1. oktobra dopoldne, odpravili s kombijem po dolini Završnice. Vreme ni obetalo nič dobrega, saj je bila megla kar precej gosta. Na koncu doline, pri Tičkovih lovski koči, smo si oprali nahrbtnike in zavili po udobnem kolovozu skozi gozd nad Smokuško planino. Tam smo se ustavili in se malo okrepčali, nato pa nadaljevali turo. Na sedlu Sija, ki veže Srednji vrh z Vrtačo, je megla izglinila in pred nami se je pokazala planina Za Sijo. Prav presenetila nas je ta sprememba, da smo postali kar bolj živahnji. Prišli smo do razpotja v Koznah in naleteli na zeleno-rdečo-belo markacijo, ki vodi k Celovski koči. Čeprav je bila pot po melišču s krnicami Mel precej strma, se sploh ni nihče pritoževal nad utrujenostjo. Malo smo pogledovali naokrog za gamsi, vendar se nam nobeden ni pokazal. Na poti smo srečali nekaj planincev, ki so se že vračali, eni na našo, drugi na avstrijsko stran. Proti vrhu je malo pihalo, da smo se oblekli in prehodili še zadnjih nekaj metrov proti Prešernovi koči.

V koči smo se odžejali, malo pojedli, nato pa igrali karte, peli in pripovedovali dvotipe. Prenočili smo v novem delu kočice. Že zelo zgodaj zjutraj smo skozi okno občudovali sončni vzhod. Pod nami je bilo megleno morje, nad njim pa raznobirni odtiski neba. Bil je res čudovit pogled.

Po zajtrku smo se odpravili na vrh Stola, kjer smo bili edini obiskovalci. Vpisali smo se v knjigo, se fotografirali in krstili prvopristopnike. Tovarišica nam je razložila vrhove, ki so štrleli iz megle od Krna, Julijce in Karavanc, v ozadiju pa avstrijski zasneženi tritisočaki. Sonce nas je grelo, da smo se kar pomenili. Se pred kočico, že pripravljene za nahrtniki, smo malo posedeli in gledali, kako se megla odmika in res smo kmalu zagledali vasi pod nami.

Vračali smo se po konjski poti čez planjo Celu, nato pa skozi gozd Črtež na Zabrško planino. Pot je bila ovinkasta, pa ne naporna, da smo zlahka zgubljali višino. Dobri del poti smo se ozirali h koči, ki nas je povezovala in obita z lesom pozdravljala na višini 2193 m. Da nam je pot hitreje minila, smo prepevali. Večkrat smo se ustavili in se razgledovali po dolini in končno smo zagledali malo pred nami Valvasorjev dom. Za počitek se nam je zelo prijel, saj smo bili že malo utrujeni. Za ostali del poti smo nekateri pripravili vrečke za gobe. Sreče žal ni smo imeli, saj smo nabrali le nekaj jurčkov, malo več pa sirov in golobov. Na Koroški Beli pri mostu smo se še enkrat ponosno ozrli proti Stolu, ki ga gledamo vsak dan na poti v šolo. Tiho željo povzpeti se nanj smo uresničili in že kovali načrte za naslednji izlet.

Mateja Rupar

KROŠ MALIH ŠOLARJEV

Komisija za množični šport in rekreacijo pri izvršnem odboru Zveze telesnokulturnih organizacij Jesenice je v sredo, 5. oktobra, organizirala na Poljanah kros malih šolarjev iz vzgojno varstvenih organizacij.

V lepem jesenskem dopoldnevu se je na prostoru DPM Jesenice zbralo prek 300 čebelic, mravelj, ježkov, lisic, ververic, muckov in medvedkov, ki so rajali, skakali in bili razposajeni kot vsi veseli, srečni otroci, ki so zadovoljni s skromno organizacijo tekmovanja in večjo pozornostjo odraslih.

Bili so prisrčni, ti mali šolarji, ki so svojo športno nalogo opravili zelo resno in športno. Od starta do cilja je bila 200 m dolga pot, ki je bila za nekatere prav trd oreh. Bilo je padcev po mehki travi, slamskega vijuganja po poti, da ne omenimo skupine ježev, ki je zgrešila cilj. Vse poraze in napake pa so mali atleti prenesli športno.

-tok

Kot biseri pa so se svetile oči, ko so jim člani ZTKO podelili za njihov trud in uspeh skromno priznanje — značko.

S pesmijo so se vrnili v avtobus, s katerim jih je prijel šofer razvozil po enotah. Z mislimi so bili že pri novih nalogah, ki so jih ta in naslednje dni čakali v učilnicah.

Zahvaljujemo se vsem tovarišicam VVO Jesenice za pomoč pri izvedbi tekmovanja in vsem malim šolarjem za res lep in prijeten športni dan.

Zmagovalci so bili vsi. Prvi so skozi cilj pritekli: Anže Košir, Nadja Radanič, Anže Stare, Barbara Srčič, Tomaž Buh, Saša Lavrtičar, Teodor Radošević, Tina Turk, Branko Stros, Urška Smolej, Matej Zmuc, Ernesa Alagić, Primož Reškovač, Silvija Hasimović, Gregor Sredanović, Sandra Volčini, Tadej Simonič, Vanja Kastelic, Tomaž Zaveljčina, Mojca Skumavec, Grega Spendov, Jasmina Hodžić, Črt Rozman, Teja Trobič, Almir Solo in Verica Petrova.

OGLED ZIMSKIH OLIMPIJSKIH IGER V SARAJEVU

Komisija za oddihe in izlete ter komisija za športno rekreacijo pri izvršnem svetu sindikata Železarne organizirata v četrtek, 9. februarja, ogled zimskih olimpijskih iger v Sarajevu.

Odhod avtobusa z Jesenic bo 8. februarja izpred Čufarja. Ustavljaj bo na vseh avtobusnih postajah ob glavni cesti in jih boste navedli ob prijavi. Iz Ljubljane se bomo odpeljali z vlakom ob 21. uri, s prihodom v Sarajevo naslednjega dne ob 7. uri.

Cena potovanja je 2.874 din za odrasle, za otroke do 12. leta pa je cena 2.451 din.

V ceno je vračunano: prevoz z vlakom v drugem razredu do Sarajeva in nazaj, ležalniki na isti relaciji, zajtrk in večerja na vlak, prevoz z avtobusom ter spremstvo in organizacija izleta.

Priporočamo ogled smuka moških ob 12. uri. (cena vstopnice je 400 din), ogled hokejske tekme Kanada: Avstrija v ZETRI ob 17. uri. (cena vstopnice je 300 din).

V ceno vstopnice je vključen tudi avtobusni prevoz do kraja prireditve.

Vračamo se z vlakom ob 20. uri iz Sarajeva, prihod v Ljubljano bo 10. februarja ob 6.35, nato bo avtobus takoj odpeljal na Jesenice.

VSE REFERENTE prosimo, da zberejo prijave in prvi obrok v višini 1.000 din in to oddajo organizatorju za oddihe in izlete na kadrovskem sektorju — oddelek za družbeni standard, telefon 31-13 do 10. novembra. Možno je trimesečno odplačevanje, vendar mora biti zadnji obrok plačan do 1. februarja 1984.

Organizator (KOMPAS) si pridržuje pravico do spremembe cene izleta v primeru večjega povišanja cen posameznih storitev in pravico do spremembe programa izleta v primeru višje sile in ne prevzame odgovornosti glede odpovedi športnih tekmovanj zaradi slabih vremenskih razmer ali višje sile.

PADALCI ODLIČNI NA JADRANSKEM POKALU

Pretekli teden se je končalo tekmovanje za 12. jadranski padalski pokal v Opatiji, na katerem se je jugoslovanska reprezentanca ponovno izkazala z lepimi dosežki. Sodelovalo je sicer samo osem reprezentanc s 35 posamezniki, zato pa je prisotnost prve in druge sovjetske reprezentance dvignila kvaliteto vrednost tekmovanja. Sovjeti so že večkratni svetovni prvaki in v ekipi je bil tudi svetovni prvak Nikolaj Ušmajev. Ob dveh jugoslovanskih ekipah so tekmovali še odlični Turki, Italijani, Norvežani in Avstranci, izven konkurence pa ženska ekipa Sovjetske zveze in kombinirana mednarodna ekipa. Prvo jugoslovansko ekipo so sestavljali Leščani Dušan Intihar, Bogdan Jug, Branko Mirt, Roman Božič, Dušan Frank in Novosađan Uroš Sumar.

Organizatorji so za skoke na cilj z višine 1.000 m izbrali plažo »Slatina« v Opatiji, kar je bilo turistično izredno privlačno. Cilj je bil le 20 metrov od obale. To je delalo vsem tekmovalcem precej težav in strogi center (ničlo) so doskakovali samo res najboljši z vrhunskim znanjem. Našim se je poznalo, da so nekaj dni pred tekmovanjem trenirali ob teh obalnih pogojih, zato so se tudi dobro znašli ob neprijetnih zračnih vrtincih že kar prvi dan tekmovanja.

V skupinskih skokih na cilj je zmagala odlična sovjetska ekipa z vsega 12 centimetrov v dvanajstih skokih, drugi so bili Turki z 28 centimetrov, tretja pa prva jugoslovanska ekipa z 62 centimetrov. Rezultat ni ravno bleščeč, zato pa je tretje mesto pred drugo sovjetsko ekipo lep uspeh.

V tekmovanju posameznikov je bilo vzdušje v jugoslovanskem taboru po dveh dneh izredno napeto. Po štirih skokih sta bila v vodstvu naš Roman Božič in član prve sovjetske ekipe Boris Runjanec. Oba sta skočila vse skoke v ničlo, tretji pa je bil z enim centimetrom Turek Bulent Gorgeč. Božič pritiska ni vzdržal in je v peti seriji doskočil na štiri centimetre. To je bil njegov končni rezultat, ker je tudi v zadnji, šesti seriji, skočil v ničlo. Zasedel je peto mesto, odličen pa je bil tudi letošnji državni prvak Branko Mirt s 6.—7. mestom in rezultatom 11 centimetrov. Prvi je bil Turek Gorgeč in drugi Boris Runjanec, oba z enim centimetrom.

Se večji uspeh kot Božič v skokih na cilj je dosegel mladi Bogdan Jug v figurativnih skokih, ki so jih izvajali na mednarodnem letališču na otoku Krku, kjer so izvajali tudi likovne skoke s kupolo. Sovjetski padalci so skupaj s Francozi znani kot najboljši te discipline. Jug je dosegel svoje najboljše rezultate doslej s časi 7,73, 7,40 in 7,50 sekund in se uvrstil na šesto mesto za petimi sovjeti, premagal pa je kar štiri sovjetske reprezentante. Intihar in Božič sta si delila deseto

mesto in sta za Jugom zaostala že skoraj tri sekunde.

V generalni razvrstitvi se je prva ekipa Jugoslavije uvrstila na drugo mesto za prvo sovjetsko ekipo ter drugo Turčijo in drugo sovjetsko ekipo. Druga ekipa Jugoslavije je bila šesta. Med posamezniki se je v končni razvrstitvi najbolje uvrstil na šesto mesto Roman Božič in premagal svetovnega prvaka Ušmajeva, ki je bil sedmi, naslednji mesti, 8. in 9., pa sta zasedla Branko Mirt in Bogdan Jug.

V disciplini likovnih skokov v prostem padu skupine štirih padalcev so bili Sovjeti nedosegljivi. Prva ekipa je izvedla v štirih serijah 23, druga ekipa pa 20 likov, Norvežani so bili tretji s petnajstimi in Jugoslovani peti s samo šestimi liki. V zadnji četrti seriji jih ni uspel noben lik, drugi jugoslovanski ekipi pa celo v vseh štirih serijah noben lik. Tudi Turkom ni šlo veliko bolje. Uspela sta jim samo dva lika.

Nova disciplina likovni skoki s kupolo pa je bila poslastica za vse prisotne. Sovjeti so doživeli zares hladen tuš, ko so videli na delu avstralsko ekipo. Bili so prepričani, da so najboljši. V vsaki seriji so se zamenjali samo po trije padalci, Avstralcem pa je to uspelo v prvi seriji 16-krat in v drugi 14-krat. Bilo je kar neverjetno. Naloga v tej disciplini je v tem, da se morajo štirje padalci z odprtimi padali razvrstiti drug nad drugega tako, da padalec sedi na kupoli spodnjega padalca, nato pa se mora zgornji padalec odlepiti in prijadrti na spodnji položaj, da sestavi ponovno četvorko. Naši ekipi je uspela v dveh serijah samo ena taka zamenjava.

Posebnost jadranskega pokala pa so bili skoki na cilj v vodi. Ko padalec doskoči na hoo v vodi, mora preplavati še do ciljne boe, ki je oddaljena 20 metrov. V tej spretnosti je bil najboljši naš tekmovalac Bogdan Jug, ki mu je bilo plavanje, preden se je pričel ukvarjati s padalstvom, osnovni šport v plavalnem klubu Radovljica. Nad zmago so bili najbolj presenečeni sovjetski tekmovalci, ki so v tej disciplini dobro pripravljeni in plavanje dobro obvladajo.

Ob koncu je treba pohvaliti Letalsko zvezo Hrvaške, ki je s turistično zvezo Opatije odlično organizirala 12. jadranski pokal in združila šport s turizmom tudi v donosen posel.

Z jadranskim pokalom so padalci praktično zaključili letošnjo tekmovalno sezono. Bogdan Jug je odšel na odsluženje vojaške obveznosti, starejši brat Iztok Jug pa se bo spomladi vrnil iz vojske. Po letošnjih izrednih uspehih bodo tako leški padalci lahko tudi v prihodnji sezoni igrali prvo violino na jugoslovanskem nebu. Verjetno pa bodo tudi v mednarodni areni prišli do vidnejših uvrstitev.

LM

HOKEJ NA LEDU

Športna hala v Podmežakli, sobota, 15. oktobra, ob 18.30 prvenstvena tekma tretjega kola prve zvezne lige

HK KRANJSKA GORA : HK SPARTAK, SISAK

ŽENSKA EKIPA ZMAGOVALEC PRVEGA KROGA LIGE SRS

V prvem krogu namiznoteniške republiške lige je ženska ekipa Jesenic v postavi: Zalokar, Gazafi in Štrumbi nastopila v Zalogu. Proti pričakovanju je zmagala v vseh tekmah in tako osvojila prvo mesto. Premagala je Ilirijo iz Ljubljane s 5:3, Mursko Soboto 5:0, Triglav iz Kranja 5:1, Olimpijo iz Ljubljane 5:0, Vrtojbo 5:0 in Vesno iz Zaloga 5:2.

Članska ekipa je istočasno nastopila v prvem krogu republiške B lige. Z močno pomlajeno ekipo Veber—Pajk—Ferberžar (dva igralca sta v JLA) so osvojili sedmo mesto. Premagali so ekipo Kobariča s 5:0, zgubili pa z Vesno iz Zaloga 0:5, s Savo iz Kranja 0:5, z Novim mestom 2:5, z Izolo 3:5, s Semedelo 4:5 in s Piranom 0:5.

Rezultat prvega kroga pa ni zaskrbljujoč, saj bo že predvidoma v tretjem in zanesljivo v četrtem krogu nastopil Robert Babič, ki se bo vrnil iz JLA in močno pojačal člansko ekipo.

Na prvem selekcijskem turnirju mladink gorenjske regije, ki je bil prejšnjo soboto, 8. oktobra, na Jesenicah, je bil dosegel popoln uspeh jeseniških igralrk. Med desetimi nastopajočimi so bile tri igralke iz Triglava in dve iz Save iz Kranja ter pet domačih igralrk, ki so osvojile

kar tri prva mesta. Dosežen je bil naslednji vrstni red: 1. Barbara Markez, 2. Mojca Aupič, 3. Radtja Avdič (vse Jesenice), 4. Marn, 5. Tepina (obe Sava Kranj), 6. Lenčka Savor, 7. Renata Anzelj (obe Jesenice), 8. Teran, 9. Prelovšek, 10. Cvirni (vse Triglav Kranj).

(S)

DESETO OBČINSKO SINDIKALNO PRVENSTVO V ŠAHU ZA LETO 1983

V četrtek, 20. oktobra, ob 15.30 se bo v šahovskem domu na Jesenicah pričelo ekipno tekmovanje v šahu občinskega sindikalnega prvenstva za leto 1983. Ekipo sestavljajo štiri tekmovalci, člani zveze sindikatov.

Pisne prijave sprejema občinski svet ZSS Jesenice najpozneje do PONEDELJKA, 17. OKTOBRA.

SKROMNA UDELEŽBA

V soboto, 8. oktobra, je bil v telovadnici TVD Partizan Jesenice turnirski pozivni turnir v judu za članice. Turnirja so se udeležile judoistke iz Maribora, Rač, Celja, Slovenj Gradca, Kranja in domače judo sekcije.

Ceprav turnir ni bil množičen, so se na njem vseeno zbrale najkvalitetnejše slovenske judoistke. Jeseniško judo sekcijo so zastopale Zoja Beriša, Irena Wolf in Erika Čerin.

V kategoriji do 61 kg je Beriševa že v prvem kolu s kasnejšo zmagovalko Pari-

ševo iz Slovenj Gradca izgubila s 5:0. V popravni borbi je z 10:0 premagala Kraljevo iz Celja. V borbi za tretje mesto pa je klonila proti Mravljakovi iz Slovenj Gradca in zasedla četrto mesto. V kategoriji do 66 kg je Wolfova z 10:0 premagala Šircevo iz Rač, izgubila pa z zmagovalko v kategoriji s 3:0 Jagerjevo (Celje) ter z 10:0 s Pečnikovo iz Slovenj Gradca in zasedla tretje mesto. Čerinova v kategoriji nad 72 kg ni imela prave konkurence. Z 10:0 je premagala Vavpotichevo iz Maribora in s 5:0 Hohkravtovo iz Celja ter zasedla prvo mesto. Vse borbe je odlično sodil Blažič iz Maribora.

Jeseničanke so zopet dokazale, da so dijo v sam vrh slovenskega juda. Škoda je le, da v sami skupini ni prave konkurence, saj vse štiri tekmovalke (Triplatovala je poškodovana) nastopajo v različnih kategorijah in je tako uspešnost treninga manjša.

Dekleta čaka konec meseca še četrti pozivni turnir v Celju, potem pa bo republiški selektor, Jeseničan Brane Dvoršak, izbral sedem judoistk, ki bodo zastopale Slovenijo na močnem ženskem mednarodnem turnirju v Padovi v Italiji, ki bo 12. in 13. novembra. Možnost nastopa v slovenski reprezentanci imajo Beriševa, Wolfova, Čerinova in Triplatovala. Predvsem prva bo morala svojo formo do turnirja v Celju popraviti.

Naslednjo tekmo bodo imele judoistke nato šele 28. januarja, ko jih v Mariboru čaka republiško prvenstvo. Najboljše pa bodo nastopile 11. in 12. februarja na državnem prvenstvu, za njegovo organizacijo pa so najresnejši kandidati Jeseničani, ki prihodnje leto praznujejo dvajsetletnico obstoja judo sekcije.

-tok

TURNIR V MALEM NOGOMETU

Osnovna organizacija ZSMS Valjarna bluming štekel organizira turnir v malem nogometu, ki bo 22. oktobra ob 8.30 na igrišču v Podmežakli. Pravico do nastopa na turnirju imajo vse ekipe delovnih organizacij, krajevnih skupnosti in osnovnih organizacij ZSMS.

Igra se po pravilih Nogometne zveze Jugoslavije. Ekipa šteje 7+3 igralce. Ekipa bodo razdeljene v skupine, najboljši štiri pa bodo igrali v finalu za pokal osnovne organizacije ZSMS Valjarna bluming štekel.

Prvovrščena ekipa dobi pokal v trajno last, prve tri pa diplome. Udeležba na turnirju je brezplačna.

Prijave zbira Veljko Vukolič, ZSMS Valjarna bluming štekel, ali na telefon 3334 in na koordinacijskem svetu ZSMS železarne na telefon 3268, do vključno 20. oktobra.

OBČINSKO PRVENSTVO V BALINANJU

Na osnovi letnega programa športnorekreativnih tekmovanj razpisuje komisija za množični šport in rekreacijo ekipno prvenstvo v balinanju za leto 1983, ki bo v soboto, 22. oktobra, ob 8. uri na balinišču balinarskega kluba Jesenice v logu Ivana Krivca na Plavžu.

Štiričlansko ekipo lahko sestavljajo občani občine Jesenice, starejši od 18 let.

Pismene prijave ekip, z navedbo imena in priimka ter letnice rojstva tekmovalcev sprejema ZTKO Jesenice, Ledarska 4, najkasneje do petka, 21. oktobra.

Po uspešno opravljenem skoku na Süd Ost Paracupu, od leve: Darko Svetina, Branko Mirt, Bogdan Jug, Dušan Intihar, Roman Božič in trener Drago Buncič (Foto:Primožič)